

וטהר לבנו

זיכרונות וזיכרונות

בהר בחוקותי

לזכות והצלחת התורמים להדפסת "וטהר לבנו" 6 כרכים

כולם רוצים זכות להצלה מהקרונה הנוראה

אנא, אולי תקבל על עצמך עכשיו תרומה, להדפסת ספרי "וטהר לבנו" לחיזוק עם ישראל ותעשה "תנאי" - שהתחייבות בל"ג לתרומה

רק אם אתה ומשפחתך תזכו לעבור את המגיפה בשלום. אמן.

ואנא עדכן אותי כולל שמות לתפילה ולברכה אצל גדולי ישראל בל"ג

המהדורה חדשה 6 כרכים לחיזוק וזיכוי הרבים
הכל עולה 140 אלף ₪ לפחות

וברוך ה' יש תורם לכרך – מועדים, נשאר עוד 5 כרכים שאשמח שתעזור לי להדפיסם.
לזיכוי הרבים

יוחנן ריינר 0527120333 106855@gmail.com

כי ספר זה מלא בחידושים בחיזוקים ונוגעים בצפור הנפש,
וגורמים זעזוע פנימי להתעורר בתשובה שלימה.

ונעזר לחזק עוד יהודים ובלי ספק זכות עצומה היא עבורך,
בקבלה טובה זו לחיזוק כלל עם ישראל, כי זה ספר שחיזק ומחזק רבבות מכל חוגי ישראל.

מרון שר התורה **רבי חיים קנייבסקי שליט"א!!!** חתם הסכמתו על הספרים,

ומרוך בקבלתו הספרים **שר כמה פעמים בהתלהבות:**

"וטהר לבנו בחורתך ודבק לבנו במצוותך ויחד לבנו לאהבה וליראה את שמך"

נוסח שלא נמצא בסידורי התפילה ובמקורות

****ואולי, כי הוא חידוש עצום וחיזוק אדיר לשבת ולנשמה****

באשקלון – ועוד ערים, בתיאום עם הרב יוסף ברקו שליט"א 0542831575

שיעורי אודיו "וטהר לבנו" בקול הלשון שיעורי תורה ברשת 03-6171111 | 6761*בחר "יוחנן ריינר" ובחר נושא השיעור
או לחץ על הקישור <https://www.kohalashon.com/New/KhlSearch.aspx?Lang=Hebrew&SearchValue=%d7%99%d7%95%d7%97%d7%a0%d7%99%20%d7%a8%d7%99%d7%99%d7%a0%d7%a8&InCall=True>

**בינתיים – ר' חיים זיגלבוים מארה"ב מנדב פרשת פנחס בספר החדש, וגב' טובי מתל אביב בין 10 ל 20 סטים
ועוד 5 אנשים כבר הזמינו את הסט החדש – אנא צרו שמוך בתרומה בל"ג להדפסת הספרים בבקשה.**

**בס"ף כרך שישוים שלם – "מועדים" נתנם ע"י הרב מיכאל נודל שליט"א משיקגו ארה"ב
לע"נ זקנינו הצדיק משידי נאוודוק רב אהרן צבי נודעל זצ"ל – נותרו 5 כרכים לתרום שלם = הנצחת מהדורה, או פרשיות וכו'**

וטהר לבנו – בהר

וידבר ה' אל משה בהר סיני

ידעו איזה מיתה מגיעה למקושש, כמו כן לא ידעו אם חייב המקושש במיתה אם לאו.

ולכן כתבה התורה מיד את פרשת שמיטה לפרש, שיהיה ברור לכולם שכל התורה כולה נאמרו כל הכללים וכל הפרטים והדקדוקים מסיני, כי משה רבינו קיבל בסיני את כל התורה כולה אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, ולגבי המקושש והמקלל יש שם הסברים מיוחדים למה אכן לא ידעו מה לעשות בהם.

וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים

מפריע לו מאוד?? ואדם רגיל לא מבין מה זה צריך להיות?? וכי ייתכן שעד כדי כך גם זה מפריע לשמירת העיניים והמחשבה?? ואפילו מתעורר בו כעס, וכי מה זה הקיצוניות הזו?? וזה כמו שיש שלא מבינים איך קול באשה ערוה וכו', כי מי שחוטא ואינו שומר עצמו מפני החטא נחשבת לו העבירה כהיתר וכ"ש הדברים הקלים כביכול.

ומצד שני דווקא בזמן זה צדיק זה מוסיף עוד ועוד ימים קדושים ברציפות ובעזרת ה' עד סוף החיים בשמירת העיניים והמחשבות, שמוסיף עוד 40 יום כמניין יצירת הולד וכמניין ימי התשובה מתחילת אלול עד סוף יום כיפור, ושוב עוד 40 וכך יטפס ל 80, 120, 160, וככה ימשיך עד סוף החיים, לצדיק זה מתגבר כוח הקדושה לשיאים שלא הכיר מעולם, **וגם בזה זר לא יבין** ויתפלא מאוד למראה עיניו, **"וכי שאל בניאים!"**

זר לא יבין מה פשר התפילה שמתארכת, מה פשר התלהבות המיוחדת והדבקות בתפילה ובקיום המצוות, כי זה חי בעולם אחר!!! עולם חדש, מעין עולם הבא!!

כי פתאום יש לו ריגושים נפלאים בתפילה, פתאום קיום מצווה גורם לו התרגשות עצומה והוא מתמלא שמחה והתלהבות של מצווה פי 3 ויותר מכל שיאי הקדושה שחוה בחייו, וגם כל יום כל יום מתחדשים בקרבו שיאים חדשים של קדושה והתלהבות והתרגשות בתפילות ובלימוד התורה, ובקיום כל מצווה.

ללמדנו שאם יש "וצויתי את ברכתי" על גשמיות, כל שכן שיהיה "וצויתי את ברכתי על רוחניות" - ועשתה לשלוש השנים, ששפע הקדושה יחזק אותנו לשלוש שנים, לתקופה!! אש קודש שתבער לאורך זמן לא תכבה לעולם ועד כי נחדשה שוב ושוב בקדושה וטהרה אמן ואמן.

"וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית לשלש השנים"

ומכל מקום עדיין יש מקום גדול לתמוה, איך יתכן הדבר שלא שמרו שמיטה!! שהרי בשנה השישית כבר יש את ה"וצויתי את ברכתי לשלוש השנים" וגדל בשישית פי 3 משנה רגילה, ובשנים ההם ראו ניסים גלויים ממש שלא כבדורנו שהניסים נסתרים, וכשרואים ניסים גלויים ויש ברכה, למה הם לא שמרו שמיטה?? **הרי הם כבר קיבלו, למה לא נתנו והחזירו את התמורה – לשמור שמיטה???**

וייתכן שמי שלא שמר תורה ומצוות ועבד עבודה זרה לא קיבל את הברכה המובטחת כאן ליהודים השומרים שמיטה, ולכן כל אותם שנים שעם ישראל עבדו עבודה זרה ועזבו את תורת ה' ממילא הם לא קיבלו את הברכה הזו.

אבל בכל זאת גם באותם תקופות היו מיעוט שמרו תורה ומצוות כמו בממלכת יהודה כשהיו להם מלכים צדיקים, לעומת מלכי ישראל שמלכו עליהם ברוב רובו של הזמן מלכים רשעים, והנה עם ישראל רואים את הניסים שהיו בממלכת יהודה שמרו על שמיטה שהיה להם בנס שפע בשנה השישית מעל לדרך הטבע מזון לשלוש השנים, וכיצד יתכן שלא התעוררו לראות את האמת???

דאייתי בבעל הטורים ששואל מפני מה נסמכה פרשת מקלל לפרשת שמיטה?? **ונראה לתרץ על פי דברי רש"י ששאל "מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצוות נאמרו מסיני?? ומתרץ רש"י: אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה (ופרטותיה) ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני."**

והנה בפרשת המקלל כתוב שהניחו את המקושש ואת המקלל במשמר לפרש להם על פי ה', וכתב רש"י שם שלא

המלוא העומר כתב שחידוש הוא שאפילו אחרי שש שנים שעבדו באדמה שאז כביכול הארץ חלשה וצריכה מנוחה וחופש, בכל זאת דווקא אז היא תתחזק ותוציא פי 3 מהרגיל או פי 4 בערב שנת היובל, ולכן מאוד מוחשית היא הברכה **"וצויתי את ברכתי"**, כפשוטו.

חשבת לעצמי שגם בתאוות ובשמירת העיניים וכו', מלבד הצדיקים הגדולים שמרוב קדושתם דומה עליהם כקורה וקרב כמה שאדם מתאפק יותר ומחליש את יצרו על ידי שמנצח את יצרו פעם אחר פעם למשך תקופה ארוכה ממש, מצד אחד קל לו להתגבר ולהתרחק מתאוה, מצד שני דווקא הוא יש בו יותר רגישות לגירווי היצר הרע, ואפילו ראה קלה יכולה לגרום לו תאוה או ריגוש של חטא אם חלילה יפנה לבבו לכך וישוב לתאוה.

וכמו הסיפור עם רבי עמרם חסידא בקידושין פ"א שהתעורר בו תאוה ולשם כך היה עליו לעלות לעליית ביתו, ובכדי לעלות הוא לקח סולם כבד מאוד שהיו צריכים 10 גברים ביחד להרימו, והוא מכוח התאוה העזה שהתעוררה בו הצליח והרימו לבדו, ואז צעק: **אש בבית שלי!!** בכדי שיבואו חבריו להצילו מהניסיון, אמרו לו חבריו הרבנים **ביישת אותנו**, ענה להם: **מוטב להתבייש בעולם הזה ולא להתבייש בעולם הבא.**

עד כדי כך שזר לא יבין איך יתכן דבר קל כזה שלכל אדם רגיל זה לא מעורר מחשבה ותאוה והנה לצדיק הדבר הקל

ללמדנו שאם יש "וצויתי את ברכתי" על גשמיות, כל שכן שיהיה "וצויתי את ברכתי על רוחניות" - ועשתה לשלוש השנים, ששפע הקדושה יחזק אותנו לשלוש שנים, לתקופה!! אש קודש שתבער לאורך זמן לא תכבה לעולם ועד כי נחדשה שוב ושוב בקדושה וטהרה אמן ואמן.

גלות בבל שהייתה משך 70 שנה, נגזרה ובאה עליהם כדי לרצות על משך זמן של 430 שנה בארץ ישראל שלא שמרו שמיטה, **ע"פ רש"י דברי הימים ב' פרק ל"ו.**

ורש"י שם מפרט את החשבון, ש 243 שנים עברו משמלך ירבעם עד שהוגלה הושע בן אלה, ובימי שפוט השופטים שהכעיסו את ה' 111 שנים, ביחד כבר יש 354 שנים מפורשים שבהם חטאו בני ישראל ולא קיימו מצוות, ו 78 שנים נוספות לא מפורשות אלא נלמדות מדרשות, **בכל** אופן, העונש היה על השנים בהן חטאו ישראל שעזבו את ה', וממילא לא קיימו את מצוות שמיטה, ולכן נענשו.

וכבר אפשר ללמוד מכאן שאפילו שאדם חוטא בעבודה זרה החמורה ביותר כדרך חיים, הוא לא נענש רק על העבודה זרה, אלא גם על מה שלא קיים את המצוות שהיה חייב לקיימם ולא קיים.

וכדברי החפץ חיים שהמספר לשון הרע מלבד מה שהוא נענש על לשון הרע, הוא נענש גם על מה שביטל תורה באותו זמן.

וטהר לבנו – בהר

הבורא יותר מאחרים לא יוצאים בריקוד ובמחולות מה רבו מעשיך ה'???

ותשובות לכך שמעתי, **בשם הגאון הרב אלחנן ווסרמן הי"ד** ונוספת **ממון הגאון הרב שך זצ"ל**, תשובה אחת שהמדען כל כך מתלהב שרק הוא גילה את חכמת הבורא בטבע, לכן הוא מנכס זאת לעצמו כאילו זה שלו, כאילו הוא יצר את זה, וכאילו הוא זה שברא את זה, **ולמרות** שהוא בעצם רק כביכול וכאילו חיבר פאזל קיים, אבל גאותו מכך שהצליח להגיע לתגלית מיוחדת גורמת לו קושי לוותר על הכבוד ולמוסרה כביכול לחוכמת הבורא, **ובגלל** גאוותו הוא אינו מגיע לאמונה בה' כפי שראוי ומצופה ממגלה עמוקות ונסתרות בחכמת ה' יתברך בבריאה.

הסבר שני שמעתי, שהמדענים כביכול סימנו מטרה מראש שלנקודה הפנימית - שהיא האמונה בבורא עולם, **לכאן לא להגיע!!** כי הם ממש לא רוצים להגיע לשם!!! אלא הכל כן אפילו הסברים הזויים ודמיוניים רק לא אמונה!! ולכן הם כמטרתם אכן לא מגיעים לאמונה רח"ל.

המשך

אבל לפי האמור קודם זה מתורץ נפלא, שהרי הם יכלו לבחון את אמיתות ה', או שכבר ראו עוד לפני שהתקלקלו ועבדו עבודה זרה את אמיתות ה' - על ידי שמירת שמיטה כהלכתה, שאז זכו וראו, או אפילו היו יכולים לבדוק ולשמור והיו זוכים לראות בחוש ניסים גלויים מעל דרך הטבע שהארץ תצמיח דווקא בעת חלישותה שלא כדרך הטבע ל3 שנים, והיות **והם לא בדקו ולא התעניינו** על זה **הם נענשו**, כי **גם מכאן התחיל ונבע הקלקול והנפילה** הגדולה שלהם לעבוד עבודה זרה.

ללמדנו, שבורא עולם דורש מאתנו לבדוק ולנסות ולחפש את הדרכים להתחזק באמונה ובעבודת ה', ואם לא ניצלנו את הכלים ואת היכולות שהיו בידינו להתקרב ולהתחזק בעבודת ה', אלא התייאשנו מתוך עצלות או מתוך יצר הרע שנתנו לו בקלות לכבוש אותנו, זה יהיה באשמתנו, כי אכן לפעמים קשה לעצור באמצע ההידרדרות למדרון.

ולכן נעשה את כל מה שביכולתנו לא להיכנס לניסיונות, ולא לפתוח פתחים שבהם היצר הרע יכול לכבוש אותנו, ומצד שני אנחנו חייבים למצוא כל דרך אפשרית להתחזק ולקבע את מקומנו בין עובדי ה' ואנשי מעלה מבקשי ה', וכך נצליח ונתעלה ונעשה את רצון הבורא יתברך ונשמח ונתברך בשפע ברוחניות ובגשמיות ואמן.

וכי תאמרו מה נאכל – המשך

והרי זה ערעור ופקפוק בציווי ה'?? ואיך הקב"ה מסכים לכתוב דבר שכזה?? וכי מותר בכלל לערער אחריו ח"ו???

אבל לדברינו מובן, שה' ידע שיש כאלו שאפילו לא ישאלו מה נאכל כי לא ירצו להזניח את שדוניהם כי הם מרגישים בעלות מוחלטת על השדות שלהם וקשה להם לחשוב בכלל על התנתקות מהשדה, עליהם אמר הקב"ה לפחות תתעניינו תגלו עניין, אפילו שזו חוצפה לבוא בדרישות וטענות, אבל לפחות תסכימו לשמוע ולהתעניין ולבדוק.

וגם לכאלו חלשי אמונה ה' שמח בהם ומבטיח "וציוויתי את ברכתי", כי ה' מכיר את יצוריו, מכיר את יצרנו ויודע שהניסיון קשה מאוד, שצריך להיות ממש "גיבורי כוח" ולכן ה' שמח גם באנשים כאלו שבכל זאת מתעניינים, העיקר שלא ישימו איקס על מצווה זו ויבטלו לגמרי ח"ו.

וזוה מחזק אותנו מאוד, כי ה' שמח בנו למרות שאנו רחוקים משלימות, כי לפחות אנחנו מתעניינים ואכפת לנו, ובדור כזה שהניסיונות קשים מנשוא עצם ההתעניינות והרצון והשאיפה יש לה חשיבות גדולה ועצומה, ולכן כל אחד מאתנו שמנסה להתקדש ומקבל על עצמו להתקדש 40 יום בקדושה - "וספרתם לכם", אפילו אם חלילה יש לו נפילות מידי פעם, אבל היות ואכפת לו והוא כל הזמן בעניין בלי ייאוש מנסה להמשיך להתקדש, אשריו!! כי גם עליו יחול הפסוק "וציוויתי את ברכתי".

וכי ימוך אחיך והחזקת בו

נכתב דווקא אחרי פרשת שמיטה שבה עלינו להפקיר את השדות בשנה השביעית ולא לזרוע ולא לקצור???

ונעצם כל היהודים שעבדו עבודה זרה במשך 430 שנה, הרי לפני שהתקלקלו שמרו גם הם תורה ומצוות וביניהם מצות שמיטה, והם עצמם ראו ונהנו מהניסים הגלויים שהיו להם בשדה שלהם בשנה השישית, ובחדות הם שמו לב שברגע שעזבו את דרך ה' כל אותו שפע על טבעי הפסיק ונמחק, למה הם בכל זאת לא התעוררו בתשובה ללכת בדרכי התורה והאמונה???

וייתכן בפשטות שבגלל שנמשכו אחרי היצר הרע, הם העדיפו לפרש את הברכה כעניין של מזל וכיד המקרה, פשוט הם העווייתו את האמת לחלוטין, כי כך היצר נותן לנו להתחמק מכל ההוכחות העל טבעיות שאנחנו רואים, הכל למחוק בזלזול וכיד המקרה, כפי שנראה בפרשת **בחוקותי** שלפעמים 7 סדרות של מכות ועונשים יתלו ביד המקרה ולא כעונש מאת ה', ועל זה "חמת קרי" ה' כועס.

וזוה מזכיר שאלה ששאלו גדולי ישראל, איך יתכן שמדענים גדולים כופרים בבורא עולם, הרי הם רואים את נפלאות ה' הטמונים בטבע, היאך הם שרואים את חכמת

כאמור עם ישראל גלה 70 שנה בבבל על אשר לא שמרו על מצוות השמיטה, וכאמור עם ישראל שלא שמר על השמיטה זה היה בתקופות שעבדו עבודה זרה ועזבו את דרך ה',

אם כן יש כאן מקום עצום לתמוה, וכי זה עוונם שבגללו ילקו להיות מגורשים מהארץ, הרי עבדו עבודה זרה החמורה ביותר והיא עצמה כבר סיבה מוצדקת שיגורשו מהארץ, כפי שמפורש בפרשת בחוקותי בהרחבה???

ללמדנו, שבורא עולם דורש מאתנו לבדוק ולנסות ולחפש את הדרכים להתחזק באמונה ובעבודת ה', ואם לא ניצלנו את הכלים ואת היכולות שהיו בידינו להתקרב ולהתחזק בעבודת ה', אלא התייאשנו מתוך עצלות או מתוך יצר הרע שנתנו לו בקלות לכבוש אותנו, זה יהיה באשמתנו, כי אכן לפעמים קשה לעצור באמצע ההידרדרות למדרון.

ולכן נעשה את כל מה שביכולתנו לא להיכנס לניסיונות, ולא לפתוח פתחים שבהם היצר הרע יכול לכבוש אותנו, ומצד שני אנחנו חייבים למצוא כל דרך אפשרית להתחזק ולקבע את מקומנו בין עובדי ה' ואנשי מעלה מבקשי ה', וכך נצליח ונתעלה ונעשה את רצון הבורא יתברך ונשמח ונתברך בשפע ברוחניות ובגשמיות ואמן.

וכי תאמרו מה נאכל – המשך

מלשון התורה משמע שליהודי שלא רוצה להתנתק מאדמתו עד כדי כך שהוא אפילו לא מעלה בדעתו את האופציה לעזוב את אדמתו, ולא חושב בכלל על האפשרות לשמור שמיטה, עד כדי כך שאפילו לא שואל "מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע", ליהודי כזה אין את "וציוויתי את ברכתי בשנה השישית ועשתה ל 3 שנים".

ולפי זה מובן איך ה' אומר במפורש שאלה שנשמעת כפקפוק באמונה וככפירה בהשגחתו?? והרי כביכול כאן יש הסכמה כביכול לשאלה של כפירה ופקפוק באמונה בהסכמת ה', שהרי כתוב מפורש "וכי תאמרו מה נאכל??"

שהלוא השאלה שתשאלו זה איך נתפרנס בשנת שמיטה אם נקשיב לבורא עולם שציווה לשבות בשנה השביעית???

וזוה מחזק אותנו מאוד, כי ה' שמח בנו למרות שאנו רחוקים משלימות, כי לפחות אנחנו מתעניינים ואכפת לנו, ובדור כזה שהניסיונות קשים מנשוא עצם ההתעניינות והרצון והשאיפה יש לה חשיבות גדולה ועצומה, ולכן כל אחד מאתנו שמנסה להתקדש ומקבל על עצמו להתקדש 40 יום בקדושה - "וספרתם לכם", אפילו אם חלילה יש לו נפילות מידי פעם, אבל היות ואכפת לו והוא כל הזמן בעניין בלי ייאוש מנסה להמשיך להתקדש, אשריו!! כי גם עליו יחול הפסוק "וציוויתי את ברכתי".

וכי ימוך אחיך והחזקת בו

בפסוק הזה של "כי ימוך אחיך"- התורה מצווה אותנו לתמוך ולעזור ליהודי עני, ונשאלת השאלה למה פסוק זה

וטהר לבנו – בהר

בבאתנו רעיון השתמש הבעל שם טוב, שהגמרא חלוקה ק"ט ע"ב אומרת, שכל דבר שאסר עלינו הקב"ה, נתן לנו דבר היתר כנגדו, לדוגמא אסר לנו את החזיר, והתיר לנו מוח של דג שבוטא שטעמו כטעם החזיר, אסר לנו גילוי עריות והתיר לנו אשת אח - יבמה, אסר אשת איש והתיר גרושה בחיי בעלה, אסר לנו דם והתיר את הכבד שכולו דם והוא קרוש וטעמו כטעם דם, ואומרים ששאל הבעש"ט, הקב"ה אסר כפירה, ומה התיר לנו כנגדה??

ענה הבעש"ט, כשבא חבר לבקש עזרה, תהיה "כופר" ותחשוב שאף אחד לא יכול לעזור לו, ואל תפטור עצמך מלהושיט עזרה בטענה שהי' כבר יעזור לו, כי כלפי חבר ואדם אחר מוטל עליך לנהוג כאילו אין אף אחד מלבדך שיעזור לו, ורק אתה במעשים ובכסף תעזור לו.

לכאורה יש עוד כפירה!!! ירידה לצורך עלייה – המשך

הבית, והשדה היא לא שלו אלא היא של בורא עולם, ושנה שלימה ככה לחוש ולהרגיש זוהי עוצמה של אמונה!!!

ועוצמה כזו של אמונה שווה גם את הירידה שקדמה לה שהיא כפירה כביכול, כי זו עליה גדולה לאדם כאשר בן אדם מתחזק שכלום לא שלו, וכל הרכוש שצברתי אני לא הבעל הבית של זה, אלא הכל שייך לבורא עולם.

וחשוב לציין ולהדגיש, שאי אפשר ללמוד ולהקיש מכאן למקומות אחרים, ואי אפשר ללמוד מכאן להתיר איסורים כביכול אפילו לצורך עלייה, כי רק בורא עולם או גדולי ישראל (כמו מרדכי ואסר שגזרו צום בפסח, או כשלמה שהתיר לאכול ביום כיפור בעת חנוכת בית המקדש), רק הם יכולים להחליט מתי מותר לשאול ולפקפק, ולהיפך מתי ההרהור והפקפק ושאלת שאלות זה איסור בתכלית האיסור, ומתי כן מותר להתיר כביכול אסורים לצורך עליה גדולה, אבל לנו אין אפשרות מדעתנו ללמוד ולהקיש דבר לדבר.

ולכן נראה שנסמכה מצוות צדקה למצוות שמיטה, לומר לך שאם תאמין שרכושך הוא לא שלך!! יהיה לך קל יותר לתמוך ולתת צדקה במכל הלב בעני שלא יפול.

וידבר ה' אל משה בהר סיני – המשך

עם ישראל לשמור שמיטה, באומרה שאין מה לדאוג מהשאלה "וכי תאמרו מה נאכל?".

וכפי שעונה ה' "וציויתי את ברכתי והארץ בשנה השישית תצמיח ל3 השנים", ובעצם גם כאן יש קל וחומר, שאם הר סיני בלי ציווי רק לכבוד ה' צימח פרחים במדבר ק"ו שלכם יצמח בנס ל3 שנים לפרנסתכם, כי תשמעו בקולי למרות שאתם כביכול מסכנים את פרנסתכם.

ובעצם אין כאן בכלל סכנה, כי ה' מבטיח עוד לפני בוא הסכנה - לפני שמיטה, עוד בשנה השישית כבר תראו שצווייתי את ברכתי ובשישית תקבלו מזון עבור 3 שנים.

ובדוך דומה אפשר לפרש על פי שיטת המשנה ברורה, שאם צמחו עשבים בכדי להקל על הבהמות שלא יתקרבו להר, ושיוכלו הבעלים להיות מרוכזים במתן תורה, כך הקדוש ברוך מבטיח אני יעשה הכל לעזור לכם לקיים את המצוות, ושתוכלו ללמוד תורה בלי טרדות ודאגות, "וציויתי את ברכתי".

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר

למשה מסיני???? וגם שואלים איפה מצאנו כאן שנאמר דקדוקים, שהרי פרטים כתוב כאן ולא דקדוקים:?? ועוד שאלה שרבים שאלו אותה, למה כתוב "ושבתה הארץ" עוד לפני שכתוב "שש שנים תזרע", והרי רק אחרי שש שנים מגיעה השנה השביעית שנת השמיטה, ורק אז שבתה הארץ:?? וגם מקשים מדוע כתוב "דבר אל בני ישראל ואמרת וגו'":??

מתרץ המגיד מדובנא, שבשמיטה למדנו שעל האדם לבטוח בבורא עולם שייטן לו פרנסה למרות שבדרך הטבע אין לו מה לאכול, שהרי לא זורעים ולא קוצרים בשנת השמיטה, ומצווה אתה להיות מושרש במידת הביטחון כמו שכתוב "מה נאכל בשנה השביעית"??

ועל זה כתבה התורה "וציויתי את ברכתי בשנה השישית ועשתה ל3 השנים" שאתה חייב לאמין שבורא עולם יעשה לך ניסים ונפלאות, אבל כל זה רק כלפי אתה עצמך, אבל ביחס לזולת, אל תסמוך על מידת הביטחון שלו, ואל תסתפק לחשוב ולומר לעני ה' יעזור לך!!! "שתתחזק ותאמין" ו"ואל תדאג בטח בה' ויהיה טוב"!!! אלא כלפיו עזוב את האמונה והביטחון ותתחיל לפעול למענו ולקיים "והחזקת בו" במציאת פרנסה עבורו או תרומות.

"וכי תאמרו מה נאכל"?? קודם שאלנו שלכאורה הרי יש כאן עידוד לכפירה באישור ה', שנראה כביכול כמתיר לשאול ולפקפק בה', בטענה איך נתפרנס בשנת שמיטה אם נקשיב לציווי ה' לשבות בשביעי?? והרי זה כהיתר לערער אחרי צווי ה'?? ואיך ה' מסכים לכתוב ולהעלות רעיון וטענה שכזו?? וכי מותר לערער אחריו ח"ו??

אלא וכאמור ייתכן שכאן ה' הסכים לכך מפני הרווח הגדול שיצא מזה חיזוק גדול ועצום באמונה, וחיזוק זה שווה את הירידה שקדמה לה - בכך שפקפק בה', וכביכול יש כאן ירידה לצורך עליה, כי כאשר בן אדם רואה את השדה שלו מוזנחת שנה שלימה ואסור לו להשתמש בה וגם לא לקטוף ממנה כלום, זה מחדיר בפנימיותו שהוא לא בעל

מפורסמים דברי רש"י ששאל מה עניין שמיטה אצל הר סיני?? שהרי כל המצוות ניתנו למשה בהר סיני, למה דווקא במצוות שמיטה התורה מזכירה את הר סיני??

ונראה לבאר, שהנה הר סיני למרות שהוא נמצא במדבר, בכל זאת מפני כבוד השם הוא התמלא בפרחים, וכמובא בלבוש ש"ע אור"ח תצ"ד, וכן בספר המנהגים של מהר"י מולין כתב, נוהגים לכבוד חג השבועות לשטוח על רצפת בית הכנסת עשבים ושושנים של בשמים לשמחת הרגל.

אז כפי שכתב המשנה ברורה סימן תצ"ד זכר למה שגדלו עשבים סביב הר סיני בשביל שהצאן והבקר לא יתקרבו להר, שעל כן אנחנו בחג השבועות מקשטים את בתי הכנסת בפרחים, וזאת למרות שההר לא נצטווה להוציא פרחים, אלא כביכול בלי צווי גידל פרחים למען כבוד ה'.

אז יש כאן קל וחומר עבור עם ישראל שיעודד אותם לשמור שמיטה, למרות שבשנה השביעית הם לא יזרעו ולא יקצרו, וכפי שראינו התורה הקדושה טורחת לשכנע את

מביא רש"י את המדרש, "מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצוות נאמרו מסיני?? ומתיר רש"י: אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה (ופרטותיה) ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני".

וכאן הבן שואל, וכי מה מיוחד בשמיטה שדווקא מצווה זו נבחרה ללמד אותנו שכל התורה כלליה ופרטיה נאמרו

וטהר לבנו – בהר

שנה שלימה ככה לחוש ולהרגיש, זה עוצמה של אמונה, שבו אדם התחזק שכלום לא שלו, שאומר לעצמו הרכוש שצברתי לא אני בעל הבית על זה, אלא הכל של בורא עולם.

ולכן שומרי שמיטה נקראים "גיבורי כוח" והם כמלאכים ממש, כי חיזוק של שנה שלימה יש בה עוצמה עצומה כמלאכים ולא גבורה רגילה אלא "גיבורי כוח", ונלמד מזה גם שכל צדיק ששומר את עצמו מעל שנה רצופה בקדושה ובטהרה שלא לחטוא חלילה הוא "גיבור כוח" והוא כמלאך טהור וקדוש.

המשך

"מה נאכל בשנה השביעית, הן לא נזרע"? ואולי עליהם כתוב "דבר" שדיבור זה לשון קשה.

כמו כן ראיתי בספורנו ובכלי יקר שלצדיקים היה שפע באיכות וכפי שכתב רש"י הקצת השביע אותם, אבל לאלו שפקפקו ושאלו מה נאכל, להם היה צורך שהארץ תצמיח בשפע בכמות שיראו בעיניהם את השפע.

וגם מצד שני היה עליהם לעבוד קשה בכדי לאסוף ולשמור את כל השפע, והיו צריכים גם להשיג בשנה השישית מחסנים פי 3 או 4 מהמחסנים הרגילים שהיו להם, וכאב ראש זה נחסך מהצדיקים שלא פקפקו ולא שאלו שאלות מיותרות.

ושבתה הארץ שבת לה' – המשך

וזה שייך גם בכל התורה כולה, וכפי שרש"י הביא תחילה "מה שמיטה נאמרו כללותיה (ופרטותיה) ודקדוקיה מסיני, אף כולם נאמרו כללותיהם ודקדוקיהם מסיני", שבלימוד תורה כשאדם מחדש חידושי תורה לא יחשוב הנה זה שלי "ובתורתו יהגה יומם ולילה", אלא עליו לזכור שזה כמו שמיטה, שבשמיטה המסר הוא שהכל של בורא עולם, אז גם כל חידושי התורה הכלליים והפרטיים הכל מסיני – הכל של בורא עולם.

וכמאמר חז"ל שמיטה קיבל מסיני כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, ולכן כל התורה שאתה מחדש כל הכללים ופרטים והדקדוקים שחידשת זה של בורא עולם, שכבר נתן זאת קודם למשה, שהכל בכל מכל זה של בורא עולם.

ושבתה הארץ שבת לה'

ובשבת הוא מתפנה לעבודת ה', להתקדש בקדושת השבת ובעבודה רוחנית - כך גם בשמיטה, למשך כל השנה עוזבים את עבודת האדמה, והולכים ללמוד תורה ולהתקדש בעבודת הבורא יתברך.

ועל פי הדברים הללו מתורצת לי שאלה נוספת, שהקשו המפרשים וכי איזו גבורה יש לשומרי שמיטה עד כדי כך שהם מכונים "גיבורי כוח", הרי עוד לפני הניסיון של שמיטה כבר בשנה השישית ראו ברכה, שצמח להם פי שלוש או פי ארבע ממה שגודל להם בשנה רגילה, וכאשר הם קיבלו את כל התשלום לכל השנים מראש איזה ניסיון יש להם??? איזה גבורה יש כאן???

אבל לפי הדברים הקודמים זה נפלא ביותר, שעל אותו עובד אדמה ששבת בשמיטה מוטל לשבות לשם ה', ולהתמיד בלימוד התורה במשך כל השנה, ולהיות רוחני יותר בשנה זו, ואם מדובר בשנתיים רצופות שמיטה ויובל יש לו צורך להתמסר לתורה ולעבודת ה' משך שנתיים שלימות ברציפות, ולאדם שעסק בגשמיות ובחקלאות - להתנתק ולהתמסר לרוחניות תקופה ארוכה כל כך זה באמת "גיבורי כוח".

ונראה לתרץ את השאלה הראשונה, ששמיטה היא מצוה מיוחדת שנותנת דוגמה וכוח לכל התורה כולה, ומה הכוח ומה העוצמה??

שכאשר בן אדם חייב לעזוב את השדה שלו ורואה את השדה שלו מוזנחת לא יום לא יומיים ולא שבוע או חודש אלא שנה שלימה, שאסור לו להשתמש בה כבעלים, וגם לא לקצור כבעלים אלא אנשים ולא רק עניים נכנסים ולוקחים, הרי זה מחדיר לו שהוא לא בעל הבית, השדה איננה שלו אלא היא של בורא עולם.

אבל זה לא מספיק שרק בשנה השביעית תשבות, אלא בורא עולם דורש מאתנו עוד יותר, שכבר מהתחלה עוד לפני השנה הראשונה תדע, שהאדמה היא לא שלך אלא של בורא עולם, ותגיד תודה לבורא יתברך על שנתן לך להשתמש בשדה 6 שנים, וזה קיום המצווה בשלימות!!!

ויותר מזה שמעתי שיש צדיקים שכל המטרה שהם קנו אדמה לחקלאות בארץ ישראל זה היה אך ורק בשביל לקיים את "ושבתה הארץ", אז אצלם אכן עוד לפני ה 6 שנים קיימו בשלימות את מצוות "ושבתה הארץ".

וכל זה מדבר על הצדיקים, ולהם אכן כתוב לשון אמור שהיא לשון רכה, אבל יש כאלו שיש להם בעיות ושאלות

כתב רש"י לשם ה', כשם שנכתב בשבת בראשית, ואכן יש קשר נפלא בין שמיטה לשבת, שבשבת אנחנו שובתים מעבודה ובזה אנחנו מראים שאנחנו מאמינים שבורא עולם ברא את העולם ופרנסה היא מהשמים, וכל ההצלחה שלנו במשך השבוע זה מושפע מהשפע שניתן בשבת.

ובשמיטה זה דומה אבל יש בו שלב מורכב יותר, כי בשמיטה אנחנו מתנתקים מהאדמה והשדות שכביכול הם שלנו - הנכס שלנו, ושנה שלימה להזניח זה קושי עצום, כי חקלאי מחובר לאדמה שלו מאחר שהשקיע בה שנים וממנה פרנסתו, עד כדי כך שזה הופך לחלק ממנו כביכול, וזה בדיוק רוצה הבורא שנתנתק כי נאמין שגם הרכוש האדמה לא שלנו אלא שלו "כי לי כל הארץ".

כתב הכלי יקר, שדרך העולם להוביר את השדות פעם בכמה שנים בכדי לתת לאדמה לנוח, כי אם מתמידים לזרוע בשדות בלי הפסקה האדמה עלולה להיהרס לחלוטין ולתמיד כאבן של שיש שאינו מסוגל להצמיח.

וה' רוצה להוכיח לנו, שאת מצוות השמיטה לא נעשה בשביל האדמה, אלא נעשה זאת רק בשביל מצוות ה', ולכן דווקא בשנה השישית ה' מוכיח לעיני כל שהאדמה כוחה במוותניה ולא רק שלא התעייפה ונחלשה אלא אדרבה עוצמתה רבה שמגדלת פי 3 או פי 4 משנה רגילה, וממילא נקיים את מצוות שביטת הארץ רק לשם ה', לשם מצווה.

ומהות המצווה היא, שנתחזק באמונה, שנדע שפרנסתנו תלויה בבורא עולם ולא במעשה ידינו, וכשם שנתן לנו את המן מידי יום, לחם מהשמים, כך הקב"ה דואג לפרנסתנו תמיד.

וחשבת להוסיף במשמעות "שבת להשם", שהנה מטרת השמיטה היא לא רק שהארץ תנוח, אלא גם שתהיה לנו שבת לה' כמו שבת בראשית שהזכיר רש"י הקדוש, דהיינו כמו שבת רגילה שלבני אדם יש מנוחה מהעבודה בשבת,

וטהר לבנו – בהר

וספרתם לכם שבע שבתות שנים, שבע שנים שבע פעמים

לפי הדברים הקודמים אפשר להמתיק העניין שזה שייך גם לכל יהודי, שבכדי להצליח להיות רוחני שנה או שנתיים רצופות, חייבים כל הזמן לשאוף להגיע לזמן שבו נחיה ברוחניות מושלמת, שגם בשנות העבודה באדמה נספור בדקדוק את ההתקדמות לשמיטה וליובל.

מה עניין הספירה, וכי היא כספירת העומר שמברכים בכל יום ברכה בשם ומלכות וסופרים?? וראיתי במדרש הגדול שהדבר מסור לבי"ד הגדול, והראב"ד והר"ש כתבו שבי"ד היו סופרים בברכה "על ספירת היובל" בתחילת השנה.

וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו

ובכך ביארתי את מאמר חז"ל "קשים מזונותיו של אדם וזיווגו של אדם כקריעת ים סוף", שבכל הדברים הללו – פרנסה – שידוכים – קריעת ים סוף, בורא עולם השתלט ומשתלט על החלטתנו, וזה קשה כי בורא עולם לא אוהב להתערב בבחירה של בני האדם, ובכל אופן כך הקב"ה נהג בקריעת ים סוף, שהקב"ה נתן לפרעה וכל חייליו החלטה שטותית להיכנס לים ולטבוע, כי בוודאי הקב"ה לא קרע את הים לעזור לפרעה.

ושמחתי מאוד שראיתי כתוב בספרו של רב חשוב מאוד מבבלגיה "עזרי מעם ה'", שמורי ורבי הגאון ר' ברוך רוזנברג זצ"ל ראש ישיבת סלבודקא (שמע את חידושי המורחב בעניין זה לפני כ-20 שנה ומאוד מאוד נהנה מזה), היה רגיל לומר ולחזק אנשים, בפרט לאנשים שלא הצליחו בפרנסה, ולא ראו את עצמם מסוגלים למצוא דרך לצאת ממעגל העוני והחובות, שאל להם להתיימש, כי עליהם להתחזק ולזכור שהקב"ה הוא החונן דעת ועצה, ובבוא העת יכולים לזכות להתעוררות מן השמים של עצה נכונה והחלטה עסקית נכונה שתפתח להם את דרך ההצלחה.

פסוק זה כתוב באמצע העניין של שמיטה, וכמובן יש לזה קשר לשמיטה ויובל, כי צריך למכור שדות לפי חשבון השנים שנתרו עד שנת היובל, שהרי בשנת היובל השדות והבתים חוזרים לבעלים הראשונים.

ומעניין שדווקא כאן יש דגש לא לרמות ולא להונות במכירה, וזה מפני שזה בהחלט קשור למסר של מצוות שמיטה, כי על האדם להאמין שגם המוח שלו שמחליט בפרנסה זה לא המוח שלו, כי כל ההחלטות שלו בפרנסה בקנייה ומכירה זה לא החלטות שלו אלא של בורא עולם, ולכן הרמאות לא תעזור לו באמת.

וכמו שכתוב בחומש דברים, "אל תאמר כי בכוחי ובעוצם ידי עשיתי לי את החיל (עושר) הזה, כי השם אלוקיך הוא הנותן לך כוח לעשות חיל", ובתרגום אונקלוס שינה מהרגלו וכתב: ה' נתן לך עצה לקנות נכסים, שזה הכוח שה' נותן לאדם בפרנסה, דהיינו החלטה לקנות או למכור, שלא אתה המחליט, אלא בורא עולם בכוחו נותן לך את החלטה במוח.

וחזרתי על רעיון זה מספר פעמים בספר, כי זה חיזוק עצום לחיים ועידוד בזמנים הקשים, כי כך נחזק את האמונה שפרנסה משמים, ולפעמים ההשתדלות רק הורסת!! ובדיוק היום הייתי צריך מונית דחוף וראיתי מונית מתקרבת אבל אוטובוס היה לפניו, והוא ניסה לעקוף את האוטובוס כי הוא מיהר לפרנסתו, אבל בגלל שהוא ניסה לעקוף אז הוא לא ראה אותי מנסה לעצור אותו, ובשנייה האחרונה סימנתי לו והוא עצר ולקח אותי!! והוכחתי לו מזה הוכחה ניצחת שפרנסה משמים ולפעמים ההשתדלות רק הורסת שהרי דווקא הריצה שלו לפרנסה גרמה לו להפסיד ולא להרוויח!!

ושבתה הארץ שבת לה'

בשבת, שכתוב בגמרא שבת קי"ח שאם ישראל היו שומרים 2 שבתות ברצף מיד היו נגאלים בגאולה שלימה, ובשבת הראשונה (ויש גרסה שניה – הארכת בעניין בפרשת קרח) באו או דתן ואבירם או המקושש עצים והרסו את שמירת השבת, ולכן לא היה רצף של 2 שבתות לכן הפסידו, וזה לא היה כעונש אלא כמניעת רווח כי חסר מילוי התנאי.

כי שבת זה שביטה מוחלטת, ואחד שלא שובת קלקל! כי ממילא אין כאן שביטה מוחלטת, ולכן ברוב תקופת בית ראשון לא הייתה שביטה מוחלטת וכאמור, כי מספיק יהודי אחד שיחלל ונהרסה שביטת הארץ מהשלימות הנדרשת.

ומשמיטה ומשבת, אולי נלמד לכל התורה כפי שכתב רש"י מה שמיטה מסיני כך כל התורה כולה, שגם לעניין זה כל המצוות הן כמו שמיטה, שבכל מצווה חייבים שלימות, ולכן יהודי אחד שחוטא הוא מקלקל לכל עם ישראל את קיום המצווה בשלימות.

על כן יהודים יקרים הבה ניזהר מאוד במעשינו, כי פעמים מעשה אחד שלנו עושה הרס לכל עם ישראל, ואדרבא נשקיע עבור כולם ויותר מאחרים, ובמקום שאין איש השתדל להיות איש, ולא יבוש מהמלעיגים עליו, ונאמן הבורא שישלם שכרך.

כבר תראו את הברכה, כי כך אולי כולם בלי יוצא מהכלל ישמרו גם תורה וגם שמיטה, כי יראו ניסים מעל הטבע.

והאם תמיד זה עזר?? לכאורה לא תמיד, כי כחצי מהשמיטות לא קיימו עד חורבן בית ראשון, אבל זה כן עזר לחצי השני ולשאר היהודים שתמיד שמרו, וכמובן אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה, ובוודאי כל מי

דאיתי מקשים מדוע דווקא עוון זה של שמיטה הביא 70 שנות גלות לעם ישראל?? הרי בזמן בית ראשון וקודם לו כל הזמן שעם ישראל לא שמר שמיטה היה זה רק בגלל שעבדו עבודה זרה, ואם כן חטאם הגדול היה עבודה זרה ולא עוון שמיטה??

וגם יש להקשות בחלק מהזמן שהחשיב רש"י בדברי הימים זה 243 שנים משמלך ירבעם עד שהוגלה הושע בן אלה, ואכן בזמן מלכי ישראל חטאו והחטיאו את עם ישראל, אבל בכל זאת באותם שנים עדיין חלק מעם ישראל הגרים במלכות יהודה שמרו מצוות, ולמה דווקא הם - בני יהודה שלא אבדו כעשרת השבטים שחיו בממלכת ישראל, דווקא בני יהודה גלו 70 שנה??

ונראה שלכן מתחילה הפרשה "ושבתה הארץ שבת לה" שהארץ צריכה להיות מושבתת לחלוטין, שלא יהיה אפילו יהודי אחד שיחלל את שביטת הארץ באיסור, בדיוק כמו

ויתכן שבורא עולם ברחמיו הרבים רצה לעזור לנו במשימה שכל עם ישראל בלי יוצא מן הכלל ישמרו שמיטה, לכן הוא אפילו פנה כביכול אישית לפשוטי העם ולחוליה החלשה שאין להם ביטחון ואמונה איתנה, ומשכנע אותם לשמור שמיטה, "וכי תאמרו מה נאכל?? וציויתי את ברכתי בשנה השישית" - שעוד לפני שמיטה

וטהר לבנו – בהר

ישראל כולם ישמרו, לכן באופן אישי ופרטי לכל שומר שבת ושמיטה כדת נתן לו הבורא שכר כולם.

ששמר הוא גיבור וצדיק וזכותו רבה עד לאין ערוך, ובורא עולם יודע שכל אחד ששמר שאף ורצה והתפלל שכל עם

זזה מלמד אותנו שאפילו מוסר של בורא עולם לא תמיד משפיע על כולם, כי יש כאלו שהיצר משתלט עליהם למרות הכל, כמו קין שאחרי המוסר של בורא עולם אליו ש"לפתח חטאת רובץ" תיכף ומיד במקום לחזור בתשובה הלך והרג את אחיו, אבל אנחנו בכל מצוה ובכל דבר שבקדושה נעשה את רצון הבורא, ונבקש מהבורא ית' שכולם יעשו את רצונו, ולמרות הקושי ללכת כנגד אחרים וכנגד הזרם לא נוותר, כי בו בחרנו!!!!!! ובעזרת ה' כל עם ישראל יתחזק בקרוב אמן ואמן.

כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם

לכן יהודי יקר, אפילו שהגעת לשפל המדרגה כמו זה שנמכר לעבודה זרה, למרות שנפלת וחסטת וגם פשעת שוב ושוב עד שהגעת לשפל הכי נמוך, בכל זאת עדיין בורא עולם מעוניין בך, ודורש: אתה שלי!! חזור אלי!!

כתב רש"י "שטרי קודם", והכוונה מבאר האדמו"ר הבית ישראל מגור, שבורא עולם טוען שגם יהודי שנמכר לעבודה זרה הוא עדיין שייך לי והוא שלי, ואני דורש אותו בחזרה אלי ביובל.

לכן, לעולם אל תתייאש, כי תמיד ידיו של הבורא פרושות אליך: בני שוב אלי, תמיד אתה שלי, אני בורא עולם צריך אותך ולא מוותר עליך.

"כי לי בני ישראל עבדים עבדי" – המשך

עם ישראל, שבמקום 400 שנה במצרים הם יצאו כעבור 210 שנה, ואם כן הם נפדו אחרי שנגמר זמנם לגלות במצרים, וא"כ בפועל הם כבר היו משוחררים??? ואיך בורא עולם קנה אותם לעבדים???

ואלא צריך לפרש בפשטות, שהיות ובורא עולם הוא זה שיזם את קושי השעבוד, זה עצמו נחשב כפעולת פדיון וקניין, ואולי הקב"ה קנה אותנו גם על ידי ה 10 המכות שהמצרים קיבלו שבגללם הם הסכימו לשחרר אותנו, ולכן זה נחשב שפדה אותנו באמצע הזמן - כשעודנו עבדים, וכל זה בכדי שנוכל לזכות ולעבור מעבדות מצרים ולהיות עבדיו, וכמו שאומרים בהגדה "פרוץ שומר הבטחון לְיִשְׂרָאֵל, פְּרוֹץ הוּא. שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָשַׁב אֶת הַקֶּץ".
= 190, שעל ידי קושי השעבוד מ 400 שנה ירד 190 שנה.

דאיתי בשבת בבוקר לפני שחרית הסבר נפלא מהחיד"א, למה כתוב כפילות "עבדים ועבדי", שהנה כתוב בגמרא גיטין ל"ז, שאדם הפודה עבד, אם רצונו שהעבד לא ישתחרר לגמרי, חייב הקונה לפדותו בעודו עבד לראשון, וגם לקנותו על מנת להשתעבד בו במקום הבעלים הראשונים, ורק כך העבד עובר לבעלות של האדון השני.

ולכן בורא עולם אומר לעם ישראל אתם עבדים שלי כי אני פדית אתכם בעודכם עבדים של המצרים, וגם על מנת שתהיו עבדי ושלא שתצאו לחירות.

ואני מהרהר, הרי כידוע קושי השעבוד - שהמצרים הקשו את העבודה בכך שלא נתנו תבן ללבנים כגזירת פרעה ש"תכבד העבודה", זה צמצם את שנות הגלות שנגזרו על

ללמדנו, שלפעמים יהודי מתחזק מאוד ובאמת, ולפתע קופצים עליו קשיים וצרות קשות ואימות, והבן אדם משתגע, אוי!!! ריבונו של עולם, למה??!!? הרי אני מתקרב אליך, בבקשה, אל תרחק ממני, למה אבא דווקא עכשיו קשה לי יותר מתמיד??!! אבל התשובה היא, שלפעמים הקושי העצום זה כמו קושי השעבוד, שאם נגזר עליך לסבול זמן ארוך, הקדוש ברוך מצמצם לך את הזמן על ידי קושי פתאומי, ואז תצא לאור גדול, וישועת השם כהרף עין, אז רבותי חיזקו ואמצו, לא להיבהל מקשיים, הלוואי ולא יהיו, אבל אם כן חלילה, זה כפרת עוונות, וקירוב הישועה.

למה שיהיו עבדים, ולא יעבדו את הקב"ה בחירות כמו האבות הקדושים – המשך

עבדו האבות הקדושים את הקב"ה בשלימות מתוך רצונם החופשי ולא מתוך עבדות??!! התשובה על כך היא, כי גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, ועד כמה שאדם יותר מחויב בדבר ככה היצר מתנגד ואומר לו אל תעשה, וגם אם הוא עושה - הוא עושה זאת בכפייה ובלי חשק כי הוא חייב ומוכרח.

ואם בכל זאת יתגבר אדם על יצרו ויעשה את מה שהוא מחויב בו וגם יעשה זאת בשמחה, זה שווה פי כמה וכמה ממי שאינו מחויב העושה בחשק מטבע הדברים, והרי רצה הבורא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, והרבה להם גם את המחויבות כעבדים כי כך הוא מזכה אותנו ביותר שכר וכאמור, וגם לא כל עם ישראל נדיבים כאבות הקדושים לעבוד את הבורא בלי חובה ועבדות.

והנה אפשר ללמד זכות עצומה למה רוב עם ישראל לא רצו לצאת ממצרים, (שהרי רק חמושים יצאו, שזה או אחד מחמש או אחד מהמישים), ובורא עולם אוהב שכותבים טוב על בניו, שיייתכן שהם טענו למשה: אנחנו מעדיפים לחכות עד סוף 400 שנה בכדי שנהיה בני חורין ונשתחרר מהעבדות, וכך נעבוד את בורא עולם מתוך רצון טוב ולא מתוך כפייה ועבדות, אבל לזה בורא עולם לא הסכים, כי אם לא יצאו מיד הם יכנסו לשער הני של הטומאה ולא יהיה את מי להציל.

אבל בכל זאת קשה, וכי חסרים דרכים למקום לעכבם שלא יכנסו לשער הניון של הטומאה?? למה היה חשוב לבורא עולם לקנות את עם ישראל לעבדים, ולא להשאיר אותם בני חורין, שיעבדו אותו מתוך רצון טוב, הרי כך

המשך - "ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו"

מחרב פרעה, ויתכן שזה כבר הפקיע את בעלות האדון ממנו.

לכן משה רבינו שאף והשתוקק בכל זאת להיות עבד ה', כי גם הוא רצה לזכות בניסיון של מצווה ועושה, ובזכות זה שהוא כל כך רצה, אכן זכה משה במתנה זו, וכמו

באמצע שמונה עשרה של שחרית של שבת, ה' האיר את עיני במילים "ישמח משה במתנת חלקו – כי עבד נאמן קראת לו", שבעצם הרי שבט לוי לא היו עבדים של פרעה אלא למדו תורה בישיבה, ואם כן הם לא נפדו וממילא הם לא עבדים, ובפרט משה רבינו שגדל בבית פרעה ודאי שלא היה עבד, וגם אם היה עבד הרי נגזר דינו להריגה וברח

וטהר לבנו – בהר

בכלל והשבת בפרט בשמחה כי הכל מתנה, ולכן כתוב "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת", והרי שמירת שבת זה בשב ואל תעשה? אלא הכוונה שישראל קבלו לא לקיים שבת כעול, אלא כביכול כעשייה דהיינו שתמיד הם מרצונם ובשמחה מקבלים את שמירת השבת.

יש עוד סיבה שה' רצה שנהיה עבדיו, ולא שנעבדהו כבני חורין, וזאת בגלל הנפשות שנפלו והגיעו לשפל המדרגה כזה שנמכר לעבודה זרה, כי ברגע שעם ישראל עבדי ה', אזי ה' יכול לדרוש חזור אלי כי אתה חייב ואתה שלי.

וגם אם אתה מתיימשך לא מוותר לך, ואני דורש אותך חזרה לי כי אתה שלי, ודע לך, דווקא בשביל אנשים שבמצב עשיתי את כל עם ישראל עבדים, וזה מוכיח לך כי לעולם ותמיד ידיו של הבורא פרושות אליך, לכן שוב אלי!!! אתה שלי!!! אני בורא עולם צריך אותך ולא מוותר עליך!!!

"ויצא בשנת היבל הוא ובניו עמו, כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם"

רק פעם ביובל, רק כשאין ברירה כביכול, וזה כמו הזדמנות של פעם בחיים.

ובעצם לכל יהודי יש יובל, שכל יהודי פעם בחיים מקבל מתנה מה' שפיתאום מקבל התעוררות עצומה לתשובה.

והוא מרגיש שכביכול בורא עולם מזעזע אותו מהשורש וצועק לו: "שטרי קודם" - אתה שלי!!! "כי לי בני ישראל עבדים", בין רוצה ובין לא רוצה, אני בורא עולם דורש ממך חזור אלי מיד!!!

אבל זכרו זה רק פעם ביובל, הזדמנות של פעם בחיים!!! וההזדמנות מגיעה בכל מיני צורות ודרכים, אבל כשזה מגיע צריך להיות עיוור שלא לראות שה' מטלטל אותנו חזק וצועק: "אתה שלי" שוב אלי בני!!! אתה חייב עכשיו ומיד לחזור אלי!!!

ולא נהיה שוטים מופלגים שנפספס הזדמנות של פעם בחיים!!! וכמובן עדיף לצאת מרצוננו בשביעית ולא לחכות ליובל, אבל אם בכל זאת הגיע היובל עדיין לא מאוחר, נרוץ חזרה לאבא האוהב, אפילו עם כל הלכלוך!!! כי הוא מחכה לנו בכיליון עיניים, בוא אלי בני היקר!!!

יובל הוא, ואיש אל משפחתו תשובו

לעבד, אם אתה מתבייש לחזור למשפחה עד כדי כך שאתה רוצה להמשיך לחיות עם העבדים, סימן שאתה מאוד רגיש לבושות ואכפת לך היחס והכבוד, אז איפה הייתה בהתחלה כשגנבת? למה אז לא חשבת על הבושות שאתה עושה למשפחה ועברת על לא תגנוב? איפה היה אז הרגש שלך? למה רק עכשיו אתה מתבייש עד כדי כך שאתה מתבייש לחזור לבית? לכן "תרצע", אות קין יהיה לך על הבושה שלא מנעת מתחילה, ונפלת לעמק הבכא, ועל זה נאמר "סוף מעשה במחשבה תחילה", אל תיכנס למצב ביש בכל סוג עבירה חמורה, עד כדי כך שתתבייש לחזור לבית, לשכונה ולקהילה.

אבל גם אם כשלת מאוד, תתגבר כארי ותחזור כבעל תשובה חזרה הביתה, תשקם את ההריסות כגבר ואל תברח מהמצאות כבת יענה, אלא תתבייש ותבכה בפני משפחתך ותחזור בתשובה ותרכוש את אמונם מחדש, כי הם המשפחה האמתית שלך, והדבר אפשרי רק אם תאמין בעצמך ותאמין שגם המשפחה הפגועה רוצה להשתקם, גם אם בהתחלה הם כועסים נורא, אבל ברגע שיראו שאתה באמת חוזר בתשובה הם ישתקמו יחד אתך, אז תעשה זאת לא רק למענך אלא גם למען משפחתך האוהבת שכל כך נפגעו ממך, כי השיקום הכי מוצלח זה להתמודד פנים אל פנים עם הבעיה ישירות.

ולפי זה מובן נפלא למה העבד חוזר רק ביום כיפור, כי אז לכולם יש לב סולח ורחום, וזה היום הכי מתאים להצלחת חזרתו של האבא לחיק המשפחה בסלחנות, כפי שאנחנו רוצים שבורא עולם יסלח לנו, וגם כמו שאנחנו מבטיחים להקב"ה שנפתח דף חדש ונקי, כך גם ניתן לאבא זה אפשרות לפתוח דף חדש.

שכתוב בתפילה "ישמח משה במתנת חלקו – כי עבד נאמן קראת לו", ויתכן שהוא זיכה את כל שבטו שגם שבט לוי יחשבו גם הם לעבדים, וכפי שנראה בהמשך שזה זכות להיות עבד ה', ולכן כתוב "כי לי בני ישראל עבדים" - כל עם ישראל.

וזה נכתב בתפילת שבת כהקדמה למצוות שבת, כי כל יהודי צריך לדעת שלמרות שחייבים לשמור שבת בכל זאת שבת היא מתנה יקרה מבית גנזיו של בורא עולם, ועלינו לשמור שבת בהתלהבות ובשמחה, שכפי שמשה התלהב להיות עבד נאמן מרצונו, כך נקבל את העבדות לה'

עבד יהודי יוצא בשש, אבל אם הוא אומר אהבתי את אדוני לא אצא חופשי הוא נשאר עד היובל, אבל כאשר מגיע היובל אפילו שהוא מתנגד הוא גם כן משתחרר, כי אז אין הבחירה שלו אלא הבחירה של ה', ובורא עולם דורש את שלו "שטרי קודם" כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם.

ונשאלת השאלה למה בורא עולם משתמש בקלף רק בשנת היובל ולא מיד בשנת השמיטה??? והתשובה הפשוטה היא, שעם הנשק הזה ריבונו של עולם משתמש

אבל זכרו זה רק פעם ביובל, הזדמנות של פעם בחיים!!! וההזדמנות מגיעה בכל מיני צורות ודרכים, אבל כשזה מגיע צריך להיות עיוור שלא לראות שה' מטלטל אותנו חזק וצועק: "אתה שלי" שוב אלי בני!!! אתה חייב עכשיו ומיד לחזור אלי!!!

ולא נהיה שוטים מופלגים שנפספס הזדמנות של פעם בחיים!!! וכמובן עדיף לצאת מרצוננו בשביעית ולא לחכות ליובל, אבל אם בכל זאת הגיע היובל עדיין לא מאוחר, נרוץ חזרה לאבא האוהב, אפילו עם כל הלכלוך!!! כי הוא מחכה לנו בכיליון עיניים, בוא אלי בני היקר!!!

כתב הרמב"ם שמיטה ויובל פ"י הל' י"ד שמראש השנה עד יום כיפור של שנת ה' 50 שנת היובל לא היו העבדים חוזרים לבתיהם, אך אינם משועבדים לעבוד לאדוניהם, אלא הם אוכלים ושותים ושמחים ועטרותיהם בראשיהם, וכשהגיע יום כיפור תקעו בית דין בשופר וחזרו העבדים לבתיהם.

נשאלת השאלה, למה רק ביום כיפור העבדים חוזרים לבתיהם? למה לא מיד עם כניסת שנת היובל - בראש השנה? וגם מה עניין השמחה הגדולה בעשרת ימי תשובה? וכי לשמוח הוא צריך או לחזור בתשובה על "אוזן זו ששמעה בהר סיני" "לא תגנוב", ו"כי לי בני ישראל עבדים", והלך וגנב ונמכר לעבד ועוד נשתקע ברציעה בעבדות לעבדים"????

ונראה לתרץ על פי מה שכתבתי בפרשת משפטים, שהקשינו איך ייתכן שיהודי יאהב את בנו מהשפחה הכנענית, ותירצנו שאדם כזה שגנב ונמכר בגניבתו, הבושות למשפחה שלו הם נוראיות ומחרידות, שיא ההשפלה!! ועוד יותר מזה שיש לו שפחה כנענית וילדים עבדים זו בושה מחרידה נוספת למשפחתו, וממילא אדם כזה נורא מתבייש לחזור למשפחה היהודית האמתית שלו, כי איך הם יסתכלו עליו? איך יתייחסו אליו? איך הם יקבלו אותו חזרה אליהם? ולכן בהחלט ייתכן הדבר שהעבד יתחבר לאהוב את השפחה ובניו העבדים למרות שהם לא מתייחסים אחריו, כי בכל זאת רק הם מקבלים אותו כמו שהוא ולא בזים לו, ואדרבה הם מכבדים אותו כי הוא בדרגה גבוהה מהם, כי הוא יהודי שישתחרר בסוף.

ואכן לאחד כזה, רוצעים את אוזנו, להזכיר לו אוזן זו ששמעה על הר סיני "לא תגנוב" והלך וגנב, כי אומרים

וטהר לבנו – בהר

מסוגל לשקם!!! אני פותח באמת דף חדש ונקי!!! סלחו לי, בכל זאת אני אבא שלכם, וכמו שאתם מקבלים אותי וסולחים לי כך הקב"ה אב רחום וחנון יסלח לכם ולי, כי בכל זאת אנחנו הבנים שלו והוא אבא שלנו.

ולכן גם נותנים לעבד זה בעשרת ימי תשובה לשמוח ולחגוג עם כתר, בכדי לבנות לו את הביטחון העצמי והערך העצמי ועל ידי השמחה והכתר הוא יתחזק בביטחון עצמי וישוב לביתו ויקרין טוב, כן!!! אני מסוגל לתקן!!! כן, אני

ותודתי לבורא עולם שדבר תורה זה החזיר משפחה מיוחסת מאוד בתשובה שלימה. הודו לה' כי טוב.

יכולים ליהנות ולהשתמש בשדה זו, וכך זה פחות כואב לקונה שהחזיר את השדה לאחר שנים של שימוש כבעל השדה, ועל כן אכפת לתורה הקדושה מרגישות של בני אדם, לכן רק ביום כיפור מחזירים! כי אז יש לב רוחני, ואז בלב קל ישיב את השדה לבעליה הראשונים.

גם אצל קרקעות כתב הרמב"ם שחוזרים ביום כיפור של יובל, ויתכן בטעם הדבר כי קשה מאוד לקונה להתנתק מהשדה שהשקיע בה ושחי ממנה שנים רבות, ולכן יוצא טוב, ששנה לפני זה בשמיטה כבר התנתק ממנה, וגם בשנה שהוא מחזיר אותה ביובל הבעלים הראשונים לא

ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות, שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני ה'

וסמוך לו בפרשה הבאה "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם"

דאורייתא, לכן למרות שכהנים זריזים הם וזהירים במצוות, מכל מקום אמר הקב"ה אני מעדיף שבבית שלי - בבית המקדש תהיה רצפת אבנים שישתחוו עליה, וזאת למרות שנאת הקב"ה למצבה ככתוב מפורש בתורה, בכל זאת בורא עולם ויתר על שנאתו והתיר זאת בבית המקדש, העיקר שאיסור וגזירה דרבנן לא תיעקר ולא תזולזל חלילה, ועל זה הסיום "אני ה'", שהקדושה של בורא עולם מתגדלת על ידי הקפדה והתמסרות לגזירות חכמים.

שואל החתם סופר מה הקשר בין מצבה לשמירת שבת ומורא מקדש??? ועונה החתם סופר: שהתורה אוסרת אבן משכית ומצבה להשתחוות עליה רק בארצכם ולא בבית המקדש - ששם הדבר מותר, ולמה??? כי מקדשי תיראו, שצריך לשטוף את רצפת העזרה מדם הקרבנות מפני כבוד המקדש ושיוכלו להשתחוות שם, ושבתותי תשמרו שאסור באיסור דאורייתא לשטוף אדמה מחול בשבת, לכן בבית המקדש יש אבן ומשתחוים עליה.

וייתכן שלכן זה נסמך ל"אם בחוקתי תלכו ומצותי תשמרו", שאם בורא עולם מקפיד על גזירות דרבנן למרות שנאתו למצבה ועוד בביתו הקדוש, כל שכן שעלינו להקפיד לשמור את חוקי ה' ואת גזירות ומצוות דרבנן כראוי למרות הקושי שלנו.

וכאן הבן שואל, איזה איסור דאורייתא יש בשטיפת אדמה? הרי נפסק בהלכה שמלאכה שאינה צריכה לגופה אינה אסורה מן התורה אלא מדרבנן, וכאן השטיפה אין מטרתה ליישר את האדמה שאסורה מהתורה, אלא רק למטרת ניקיון וגריפת הדם החוצה??? ואולי זה רק חשש וגזירה שמא במרוצת הדורות יגיעו לאיסור דאורייתא בכוונה, להשוואת הגומות והאדמה ברצפת המקדש, וצריך לעיין האם כזו שבות גזרו במקדש, הרי אין שבות במקדש, ובפרט שכהנים זריזים הם וזהירים במצוות?!!

ואולי זה בדיוק מתאים לסיים את הפרשה של שמיטה, שהרי שמיטה בזמנינו לרוב הדעות נוהגת רק מדרבנן, בכל זאת אם בורא עולם מקפיד מאוד על איסורי דרבנן גם על חשבון הכנסת מצבה לתוך ביתו הקדוש למרות שהוא שונא אותה, כל שכן אנחנו נקפיד על שמיטה כהלכתה ובקדושתה למרות שהיא רק מדרבנן, וחלילה לנו לזלזל בה, ולא לחפש בה קולות והיתרים דחוקים.

וייתכן שהיות ובכל מקום גזרו חז"ל איסור לשטוף רצפת אדמה שמא יבוא לידי השוואת גומות באדמה בכוונה ליישרה, וכשמכוון לכך הוא עובר איסור מלאכת שבת

ובאומרי זאת לצדקת הרבנית אסתר מאשדוד, הוסיפה לי כפתור ופרח שאכן ראינו גם שבורא עולם הסכים למחוק את שמו הגדול בשביל שלום בית, בבדיקת הסוטה במים ששם השם נמחק בו, ואם כן עלינו ללמוד מבורא עולם עד כמה עלינו להתכופף ולהכניע את כבודנו ואת רצוננו למען רצון ה' ולמען דברי חכמים וכבודם.

וגם נלמד להתכופף מאוד למען שלום בית שלנו ושל אחרים, שלא נהרוס את השלום בית חלילה בנפילות ובחוסר יראת שמים, אלא נשמור על עינינו כראוי ונהיה קדושים וטהורים ונעימים ונחמדים, כך שבינתנו יהיה בנוי לתפארה על אדני התורה והיראה במשפחה מלוכדת אמן ואמן.

"לא תרדה בו בפרך" – פלפול במחלוקת רש"י והרא"ש

ואפשר לפרש בדברי רש"י, שהנה גם לפי דברי הרא"ש מודדים רק על פי הערכה וסטטיסטיקה, כי גם עבד כנעני כשקונים אותו אי אפשר לדעת כמה הוא יחיה? ומה יהיה עם הבריאות שלו בעוד כמה שנים? רק משלמים עכשיו על פי הערכה וממוצע וסטטיסטיקה לאדם בגילו ובמצב שלו הנראה לעין, וככה שמים אותו ומשלמים לפי הערכה זו.

משנה: החובל בחברו שייך שישלם 5 דברים, שהם נזק, צער, ריפוי, שבת, בושת. מבארת המשנה שאת ה"נזק" מודדים לפי כמה שהנחבל היה נמכר בלי חסרון האבר וכמה הופחת ערכו בגלל חסרון האבר ב"ק תחילת פרק ח'. מפרש רש"י שמודדים כאילו נמכר הנפגע כעבד עברי הנמכר לשש שנים, ונשאלת השאלת הרי שש שנים זה לא סך החיים של בן אדם, ואם כן יוצא שכאלו שילם לו את הנזק רק לפי חלק מאוד קטן בחיים?!!

ואם כך אותו הדבר יהיה גם לפי רש"י, שאכן עכשיו ובפעם אחת מעריכים את העבד לפי הממוצע והסטטיסטיקה לאדם בגילו ובמצב שלו כמה נראה שיימכר בעוד שש שנים, וכן על פי הערכות משערים עד כמה מכירות הוא יימכר בחייו, וישלם מעכשיו על פי הערכה זו, בין אם ההערכה הייתה צודקת לבסוף ובין אם היא לא הייתה צודקת, בדיוק כמו בעבד כנעני שאם העריכו ושילמו לפי הערכה שיחיה עוד 60 שנה ושבווע אחרי המכירה מת – זה לא סותר את הערכה ואת המחיר שקבעו עליו.

לכן מפרשים ברש"י שהכוונה כאילו נמכר לשש ושוב נמכר שנית ושוב נמכר לשש וככה עד סוף חייו, אבל הרא"ש טוען על רש"י שהרי אחרי שש שנים האדם נחלש ואי אפשר לדעת בכמה יימכר שוב לשש שנים נוספות?!!

ועל כן חולק הרא"ש ומפרש שמודדים את הנחבל כאילו נמכר כעבד כנעני, שזו מכירה מעכשיו ולתמיד - עד סוף חייו, וצ"ע איך יתרחש רש"י קושיית הרא"ש?!!

וטהר לבנו – בהר

"לעולם בהם תעבודו", וכשהעבד לא עובד האדון מפסיד עליו, ויתכן שאת זה האדון כבר לקח בחשבון בשעת הקנייה, ולמרות שלזה יש פתרון, כי יכול לומר לעבד אל תעבוד לי ואיני זנך, והיות ואתה לא מסוגל לעבוד לך וחזר על הפתחים לבקש צדקה ואוכל, בכל זאת היות רוב הסיכויים שהיהודי שנהנה ממנו כל החיים ימשיך לפרנסו בחינם, ואילו בעבד עברי אין הפסד זה כי יכול לשחררו, (ובנרצע יש לי ספק).

מצד שני עבד עברי לעיתים יימכר בזול, כי חייבים לפרנס את אשתו וילדיו היהודים, אבל תמורת זה האדון נותן לו שפחה כנענית שיוליד ממנה עבדים עבורו, ולמרות שגם עבד כנעני האדון נותן לו שפחה כנענית, בכל זאת ילד שנולד מאבא יהודי שווה יותר בשכלו, כי אולי יצא ממנו ראש יהודי ועוד מעלות ששוות הרבה יותר מבן של עבד כנעני, ואם כן יוצא לנו שמחירו של עבד עברי אמור להיות יקר יותר מעבד כנעני!!!! ואכן חוזרת השאלה מדוע הרא"ש חולק על רש"י???

ונראה שדעת הרא"ש היא להיטיב עם המזיק שישלם פחות, ולכן מודדים את הניזוק בעבד כנעני ולא בעבד עברי, כי עבד עברי נמכר ביותר מעבד כנעני, וכאמור עיקר הסיבה לכך היא: כי עבד עברי שטוב לו עם האדון כמחויב בתורה ממילא הוא עובד מסור ומשקיע הרבה יותר, אבל בכל זאת היות והמזיק יהודי הוא, לכן יש עניין להתחשב בו, וכפי שראינו שבנוק של ערוגה מתחשבים במזיק ומודדים את הנזק יחסית לפי שטח גדול בכדי שהמזיק ישלם תשלום זול.

ונלמד מזה עניין מוסרי עצום, עד כמה כדאי ושווה לפנות לאדם בצורה חיובית ונעימה, ועד כמה שווה לך להשקיע בשני ולהיות מסור אליו, שירגיש שבאמת טוב לו אתך, כמו המצווה לתת לעבד עברי את הכרית היחידה שיש לך, ודע לך שזה לא חד סטרי אלא דו סטרי, כי הוא יתן לך עבודה מסורה עם כל ליבו בהשקעה איך לייעל ולשפר, עד כדי כך זה עוצמתי שבגלל זה התורה מחייבת לתת לעבד בסיום העבודה מענק, וככה נתנהג עם כל אחד גם בחיזוקים וגם במוסר נשתדל הכל בכבוד וננעים ונתמסר לאחרים, ככה יקשיבו לך וישתפו פעולה ויעשו מעל ומעבר מהמצופה.

וגם נלמד עד כמה עלינו לבוא ולהתחשב גם לקראת מזיק, ולכן כל אדם שהזיק לעצמו ולמשפחתו בחטאים שהורסים את המשפחות ואת הנשמה, מצווה לבוא לקראתו כי עדיין הוא יהודי, ובעזרת ה' הוא יעלה על דרך המלך ויתקן את אשר עיוות, "והוא רחום יכפר עון ולא ישחית", אז קדימה בדרכי נועם ובהתמסרות אמתית נעשה ונצליח אמן ואמן.

*הוא ובניו עמו

ורציתי להסביר זאת לעומק, וכי מדוע יישארו הבנים בבית הגוי?? **בפרט** אם האדון הגוי לא חייב לפרנס ולהאכיל אותם מה פתאום בניו של העבד היהודי ימצאו אצל הגוי?? **הרי** בושה היא להם שאביהם עבד, ועוד עבד אצל גוי והם אמורים אפילו להתנתק מהאבא שעשה להם בושות הכי מחרידות שיש??

וגם איזה אבא יסכים שהבנים שלו יהיו בבית של גוי, למרות שהוא האבא גם נמצא שם כעבד?? **הרי** ממילא אין להם אוכל שם כי הגוי לא חייב לפרנסם, וזה מקום סכנה רוחנית עבורם, וגם הם יראו את אביהם במצב מביש – עבד של גוי!!! **ומעל** הכל קשה וכי כאשר האבא הולך ועוזב לחלוטין את עבודתו לגוי מדוע בניו ירצו להישאר שם בלעדיו, עד כדי כך שצריכים להזהירם לצאת מבית הגוי?

אלא יתכן שילדים אלו - בניו של העבד אכן מאוד התביישו מאביהם שנמכר כעבד לגוי ואכן בתחילה התנתקו מאביהם, אבל הבנים יתכן שאחרי שחברים לעגו להם מאוד או שהבנים שלו נורא התביישו ובגלל הבושה הם הידרדרו ונפלו ברוחניות עד שהם עזבו את הישיבה.

ולכן הם באו לבית של הגוי לחיות עם האבא למרות שהם לא מקבלים שם אוכל וגם אביהם מושפל כעבד יהודי לגוי שאין לו רחמים כמו יהודי, ובכל זאת בגלל ירידתם ונפילתם הרוחנית הם מעדיפים לחיות בבית הטומאה של

ובעצם גם בעבד עברי עצמו מצאנו בוודאות שהוא נמכר על פי מה שהוא נמדד בהערכה, שהרי אם נמכר לשש ומת לאחר שבוע אין כאן מקח טעות והחזרת כספים, כי העריכו אותו והערכה קובעת, (מלבד אם חלה רוב שש שעליו להשלים כי יש גזירת הכתוב **"כשכיר כתושב"**).

ומאחר שיצא לנו שבין **לרש"י** ובין **הרא"ש** מודדים בהערכה, נשאלת השאלת מדוע רש"י והרא"ש חולקים כאיזה עבד נמדד הנחבל, כעברי או כנעני???

ונראה לחדש **רש"י** העדיף למדוד בעבד עברי כי שוויו במכירה גבוה יותר מעבד כנעני, כי כתוב בפרשתנו **"לא תרדה בו בפרך"**, וחייבים לנהוג בו בכבוד, אפילו את הכרית היחידה שלך תן לו ולך בעל הבית לא יהיה, וממילא העבד עברי עובד עם חשק ותפוקת העבודה שלו הרבה יותר גבוהה משל עבד כנעני שנמשל כחמור.

ועוד סיבה שעבד עברי שווה יותר מכנעני, כי עבד כנעני נמכר לפי ממוצע של עשרות שנים שהמחיר לשנה נמוך יחסית כי זה לפי כמות גדולה, ואילו עבד עברי שנמכר לשש, הרי זו כמות קטנה של שנים והמחיר לשנה יחסית יוצא יותר כסף, **וכפי** שהמשנה בתחילת הכונס **בבא קמא פרק שישי** אומרת: שמודדים נזק של ערוגה קטנה לפי כמות ענקית של בית סאה שנחסר בה ערוגה קטנה, שממילא עלות תשלום הנזק קטנה היא.

עוד סיבה למה עבד עברי שווה יותר מכנעני, כי עבד כנעני בזקנותו הופך לנטל ואסור לשחררו כי כתוב בפרשה

ונלמד מזה עניין מוסרי עצום, עד כמה כדאי ושווה לפנות לאדם בצורה חיובית ונעימה, ועד כמה שווה לך להשקיע בשני ולהיות מסור אליו, שירגיש שבאמת טוב לו אתך, כמו המצווה לתת לעבד עברי את הכרית היחידה שיש לך, ודע לך שזה לא חד סטרי אלא דו סטרי, כי הוא יתן לך עבודה מסורה עם כל ליבו בהשקעה איך לייעל ולשפר, עד כדי כך זה עוצמתי שבגלל זה התורה מחייבת לתת לעבד בסיום העבודה מענק, וככה נתנהג עם כל אחד גם בחיזוקים וגם במוסר נשתדל הכל בכבוד וננעים ונתמסר לאחרים, ככה יקשיבו לך וישתפו פעולה ויעשו מעל ומעבר מהמצופה.

וגם נלמד עד כמה עלינו לבוא ולהתחשב גם לקראת מזיק, ולכן כל אדם שהזיק לעצמו ולמשפחתו בחטאים שהורסים את המשפחות ואת הנשמה, מצווה לבוא לקראתו כי עדיין הוא יהודי, ובעזרת ה' הוא יעלה על דרך המלך ויתקן את אשר עיוות, "והוא רחום יכפר עון ולא ישחית", אז קדימה בדרכי נועם ובהתמסרות אמתית נעשה ונצליח אמן ואמן.

גם לגבי יהודי שנמכר לגוי כתוב בתורה שיצא העבד ובניו עמו ביובל, ולכאורה מה פתאום שילדיו יצאו הרי הם לא נמכרו? **אלא** התשובה בפשטות היא שהאדון הגוי חייב לפרנס את ילדיו של היהודי כל עוד שהוא עבד, ומדובר שהאדון הגוי כפוף לשלטון התורה בארץ ישראל.

אומנם רבי יוסף בכור שור וכן החזקוני מבעלי התוספות חולקים על כך, וטוענים שגוי לא מחוייב במצוות, ולכן אינו מחוייב לפרנס את בניו של העבד העברי. **ויתכן** שנחלקו האם מה שהאדון מפרנס את ילדיו של העבד האם זה חלק מתנאי המכירה, ולפי זה גם גוי מחוייב לפרנס את ילדי הישראל, או שאין זה חובה אלא מצווה מהתורה שהאדון יפרנס את ילדיו של האדון, והנפק"מ שגוי לא מחוייב במצוות אם כן לא יהיה עליו החובה לפרנס את ילדי העבד.

על כל פנים לדעת בעלי התוספות צריך להבין מה הכוונה ויצאו בניו עמו, הרי האדון הגוי לא מחוייב לפרנס את ילדי העבד?? ולכן מפרשים **בעלי התוספות** שיציאתו של העבד גורמת לבניו חירות - שלא ילמדו מחוקות הגוי.

וצריך להוסיף כאן את דברי **העמק דבר**, שכאשר האב יוצא מחוייבים הבנים לצאת מבית העובד כוכבים שהם רגילים להיות שם. כי עד עכשיו האב השגיח עליהם שלא יכשלו בבית העובד כוכבים באיסורים, אבל כשהאב יוצא אין משגיח עליהם לכן מחייבת אותם התורה לצאת.

וטהר לבנו – בהר

וכאן טמון גם הזהרה לאבא, דע לך אבא וזכור לך לפני שאתה נמכר לעבד לגוי בגלל חטאיך כפי שכתב רש"י, בניך יצטרכו להתנתק מבית הגוי כשתצא משם, ולא תמיד הם יקשיבו לדרישה זו בגלל נפילתם הרוחנית.

ולכן אל תימכר לעבד ואל תחטא שתגרום לקריסתך הכלכלית, כי בסופו של דבר אתה חייב לשקם את עצמך ואת בניך, ולא בטוח שהם בנפילתם יסכימו לחזור בתשובה ולשקם את עצמם.

ונמכר לגר תושב עמך או לעקר משפחת גר

ולכן מובנים דברי דעת זקנים מבעלי התוספות שהסביר את הפסוקים כביכול בדרך דרש, **"ואם לא יגאל באלה" = ב"אלה המשפטים" - "אשר תשים לפניהם" =** שלא קיימו המצוות, בכל זאת הקב"ה מבטיח לנו לא יניח אותנו בגלות, אלא **"ויצא בשנת היובל"**, כלומר ביום שימשוך הקב"ה ביובל ויתקע בשופר ככתוב **"והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים" וגו': "הוא ובניו עמו" =** הקב"ה ובני ישראל עמו, שנאמר **"ושב וקבצך" "ישיב" לא נאמר אלא "ושב" =** הקב"ה גם שב:

וכאן זה לא רק דרש, אלא כאן זה כביכול הכרח לפרש כן לדעת בעלי התוספת כפי שהביאנו שבדרך הפשט כפי שביארנו גבי נמכר לגוי לא שייך לכאורה לפרש כן, ולכן כאן הדרש הוא הכרחי, ואדרבא זכינו להבטחה ברורה ולא רק כדרש אלא כפשט בפסוק כביכול.

ובעצם טמון כאן עוד הבטחה, **"לא ירדנו בפרך לעיניך"**, שהקב"ה לא יתן לאומות העולם להתעלל בעם ישראל בפרך, כי עיני ה' תמיד, מלבד פעמים בודדות שעליהם נכתב **"ואנוכי אסתיר פני ביום ההוא"**, אבל זה רק ביום ההוא אבל בשאר הימים אין הסתר פנים נורא כ"כ והקב"ה מצילנו מידם ולא נותן להם לרדות בנו בפרך.

"וכי ימוך אחיך ומטה ידו והחזקת בו וחי אחיך עמך"

וחשוב להדגיש שלמרות שהרמב"ם פסק שיש 8 מעלות בצדקה ולהחזיק על ידי מציאת עבודה ליהודי שלא ייפול ויקרוס זו המעלה הגדולה ביותר בצדקה, בכ"ז בחובת הצדקה יש גם חובה לתת צדקה לעניים גם שלא בצורה מכובדת, אלא גם וגם, בכל דרכי הצדקה יש חובה לתרום ולעזור, ולא די לתת צדקה רק בדרגה המושלמת ביותר.

וגם אנחנו נהיה כאבא רחום ונעזור בשמחה עם כל הלב ובלי תמורה – מתנת חנים, ונזכור שלתמוך באדם עוד לפני שקורס כי זה הכי חשוב, כי זה עוד לפני שיהיה לו חתך בלב בקריסתו הכלכלית, ועוד לפני ההתקף לב שלו, ולפני הפצע של ההשפלה מהקריסה שלא מגליד בקלות, אז נתבונן מסביבנו ונשתדל להבחין במי שזקוק לעזרה לפני קריסה, כי בזה נקיים את מצוות הצדקה הגדולה ביותר.

וזכרו הדברים הללו רלוונטיים גם על אדם שלפני קריסה רוחנית, אנא התבונן וראה איך ביכולתך לתמוך רוחנית באופן הכי מכובד באדם לפני שיפול ויקרוס ברוחניות, אנא הצל אותו לפני שיעבור את המחסום ואת הקו האדום האחרון, כי אם הוא יקרוס קשה שבעתיים להקימו ולהחזירו וגם הצלוקת תישאר לעולם גם אם יחזור בתשובה, אז קדימה!!! ואיך נעשה זאת? על ידי **"וחי אחיך עמך"** שירגיש שאנחנו מקרבים אותו ממש אלינו לחיינו ולא מרוחקים ממנו ומסתכלים עליו מלמעלה למטה, אלא **"וחי אחיך עמך"**.

**וציוותי את ברכתי – גדלות שומרי שמיטה

אלא בדרך כלל אדם שצריך לעזוב שנה את שדהו הוא שומר כל שנה קצת לאותו שנה שבה הוא לא יעבוד ובמצוות שמיטה אדם לא שומר וחוסך כל שנה אלא מאמין בנס שדווקא בשנה השישית שאין לאדמה כוח דווקא אז היא תוציא שלא כדרך הטבע 3 שנים.

ודווקא האמונה בברכה שלא בדרך הטבע זה הגדלות!!!

הגוי, ומצדס אכן היה טוב להם להישאר בבית הגוי תמיד גם לאחר שחרורו של אביהם, כי טוב להם בירידתה הרוחנית ובאווירה הטמאה השוררת בבית הגוי.

אבל התורה אומרת לבנים צאו מבית הגוי, שלמרות ירידתכם הרוחנית עדיין אביכם השתדל גם בהיותו עבד מושפל למנוע ממכם הידרדרות מוחלטת, ואם תמשיכו להישאר בבית הגוי גם לאחר עזיבת אביכם, יש סכנה רוחנית שתפלו עוד יותר למטה.

כתב רש"י ע"פ הגמרא ב"מ ע"א **"לעקר"** זה הנמכר לעבודה זרה עצמה להיות לה שמש, ולא לאלהות דהיינו לשמש ממש את העבודה זרה, אלא רק לחטוב עצים ולשאוב מים. **והנה** כלפי נמכר לעבודה זרה לכאורה לא כל כך שייך שיצא ביובל שהרי לא יתכן שהעבודה זרה תהיה כפופה תחת שלטון התורה בארץ ישראל, שהרי חובה לעקור עבודה זרה בארצנו.

ואולי מדובר בגוי שאינו משבעת העמים שאין מצווה להורגו ולמרות שיש לו עבודה זרה הוא כפוף לשלטון ישראל רק אין מצווה להילחם ולהורגו, או שמדובר בעבודה זרה שנמצאת ליד ארץ ישראל ולא בתוך ארץ ישראל ובכל זאת אותו ישוב נכנע למלכות ישראל, וצ"ע בדיון זה ועיין **במנחת חינוך מצוות צג'** שמאריך בדיון זה.

ואם מדובר שבעלי העבודה זרה כפופים לשלטון ישראל, אכן שייך שהעבד יצא בגרעון כסף כמפורש בתורה, וכן שייך שהעבד יצא ביובל, שהרי הם כפופים לחוקי ישראל, אבל דבר אחד לא שייך!! שלא שייך לפרש **"שיצאו בניו עמו"**, שיצאו מבית האדון – בית העבודה זרה כפי שביארנו קודם אצל אדון גוי לדעת בעלי התוספות, כי לא יתכן שיהיה אבא יהודי שיתן לילדיו להסתובב בסביבת עבודה זרה רח"ל.

"והחזקת בו" – כתב רש"י אל תניחהו שירד ויפול ויהיה קשה להקימו, אלא חזקהו משעת מוטת היד, למה זה דומה למשאוי שעל חמור, עודהו על החמור אחד תופס בו ומעמידו, נפל לארץ חמשה אין מעמידים אותו.

ואיך אכן לא נותנים לו ליפול??? איך מקיימים את ה"והחזקת בו"? **!! התשובה היא**, לתת לו עבודה שיתפרנס בה, או מתנה באופן מכובד, עוד לפני שיפול, אלא כשנוטה ליפול, ועדיף לעזור לו שלא יתקרב בכלל למצב נפילה, וכפי שפסק הרמב"ם סוף הל' עניים שלדאוג לעבודה לעני הוא ראשון במעלה במדרגות הצדקה, וכן לתת לו מתנה באופן מכובד עוד לפני שהוא קורס ומתמוטט כלכלית ונפשית.

הנה יש לתמוה מה הגדלות שמניחים את השדה בשנה השביעית, הרי זה כמו עסקה שצריך להשקיע ולהפסיד בכדי להרוויח!! **וכפי** שטען המלא העומר שיש מקומות בפרט ליד מדבריות שחייבים להניח לאדמה שנה מידי כמה שנים בכדי שתתחזק ולא תיהרס לנצח, ואם כן גם בלי מצווה לטובתו עליו לעזוב את שדהו שתתחזק, ומה השבח וגדלותו שמניח את שדהו בשמיטה???

וטהר לבנו – בהר

**אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלקיך וחי אחיך עמך

עפר בלי לטרופ, ובכל זאת טרפת והרגת בעלי חיים אחרים ברשעות, לכן אין לך רפואה לעולם, דהיינו שלעתיד לבוא הוא לא יטרופ כי יהיה שלום בעולם, אבל הוא עדיין לא יטעם טעם באוכל אלא עפר ועפר.

ואם כן כך אפשר לדמות לוקח ריבית לנחש, שנחש יכול היה להפוך את קללת השם שיטעם עפר בכל אכילותו לברכה שזה יקדמו להיות בעל חיים נחמד שלא טורף אף בעל חיים אחר, ובכל זאת הנחש בא ליהנות כביכול ממה שלא שייך לו, לטרופ!! כאילו הוא כשאר הטורפים שמוותר להם לטרופ כי זה חייהם, כך מלווה בריבית הוא רוצה ליהנות ממה שלא שייך לו, ורוצה להתיר לו את ההנאה על חשבון חיי השני בטענת היתר שמשווה זאת לשכירות ומסחר, אבל כאן טמונה רשעותו כי באמת זה לא דומה הוא רשע שנהנה ממה שלא שייך לו.

ולכן גם כתוב בתורת כהנים בהר' אות ג' סי' ע"ז כשהוציא הקב"ה את ישראל ממצרים, אמר על תנאי זה אני מוציא אתכם, שלא תהיו מלוי בריבית, והנה לא התנה הקב"ה ביציאת מצרים על שאר עבירות כי אם על איסור ריבית, ולמה?? כי כתבו המפרשים עיקר חטאם של המצרים היה על גזירת הבנים שניסו להרוג את מושיעם של ישראל, ושפרעה רחץ גופו בדם של ילדי ישראל כתרופה כביכול לצרעתו, ועל זה לא היה להם כלל היתר כביכול שנגזרה גזירה על עם ישראל בברית בין הבתרים שעם אחר יענם, ואם כן כביכול המצרים עשו רצון ה' בכך ששעבדו ועינו את עם ישראל בעבודת פרך, אבל ברגע שהם פעלו יותר מהעבדות שנגזרה על עם ישראל ורצחו ילדים דבר שלא נגזר לכאורה בברית בין הבתרים שיעשה על ידי עם אחר, בכך המצרים הוכיחו שהם רשעים תחילה ועד סוף ומגיע להם עונש גם על השעבוד.

וכן מצאנו בנביא הושע פרק א' שיהוא שהרג את זרע אחאב נענש על כך למרות שיהוא הרג את בית אחאב בציווי ה' וכשהיה צדיק, בכל זאת היות ובסוף יהוא התקלקל והרשיע לכן נאשם על רצח בית אחאב כי גם הוא רשע כמוהם, ובעצם היה אסור לו להרשיע עד סוף ימיו בחטא שעל זה קינא והרג את בית אחאב, וכל שכן המצרים שלא נצטוו מפורש מה' שישעבדו את ישראל בוודאי היה אסור להם להרשיע ולהוסיף יותר ממה שכיכולו עשו בגזירת ה'.

ולכן התנה ה' שמוציא את ישראל ממצרים בתנאי שלא יקחו ריבית, כי אדם טוען שריבית זה חלק מההיתר שניתן רשות לאדם להרוויח מרכושו וממונו כמו שכירות בית, והרי חטא זה דומה לחטאם של המצרים שכביכול שעבדו את ישראל בהיתר ומה שרצחו ילדים ואולי גם קושי השעבוד אולי לטענת המצרים היה מותר להם כי זה חלק מהשעבוד והעינוי, ואם מותר לקחת ריבית אם כן היה גם מותר למצרים לחרוג יותר ממה שכביכול מגיע להם.

ואולי גם מה שעם ישראל כובש את ארץ ישראל מידי הכנעניים זה בכוח מה שהם נתן לנו וכמו שכתב רש"י בבראשית בשם רבי יצחק שאם הגויים יטענו ליהודים גזלתם את הארץ מהכנעניים, יאמרו עם ישראל שהבורא ברא את העולם והוא קבע למי יהיה חבל ארץ זו ומתי ולכמה זמן.

ולוקח בריבית הרוצה לחלוק על קביעת החוקים שקבע בורא עולם, ששכירות מותרת ואילו ריבית אסורה כי בשכירות זה החלק והבעלות של המשכיר, ואילו בריבית נכון שזה דומה לשכירות בכל זאת ה' קבע לאיסור כי הכסף כבר עבר בעלות ללווה והוא כבר לא שוכר מהמלווה את הכסף, ואם המלווה בריבית לא רוצה לקבל את ההבדל שקבע בורא עולם בחוקיו, שקבע כל אחד את גבול בעלותו ומה שכבר לא בגבול בעלותו, אם כן הוא סותר את הצדקת כיבוש ארץ ישראל לעם ישראל מידי הגויים בקביעה כי החליט וקבע בורא עולם בחוקיו.

כתב רש"י "ויראת מאלקיך" - לפי שדעתו של אדם נמשכת אחר הרבית וקשה לפרוש הימנו ומורה לעצמו היתר בשביל מעותיו שהיו בטלות אצלו, הוצרך לומר ויראת מאלקיך.

ולכאורה טענת המלווה להתיר ריבית הוא, שלולי היה נותן את מעותיו לפלוני הוא היה עושה עסקים אחרים כמו סחר ומכר של מוצרים או קונה דירה ומשכירה לאחרים, והיות ועל ידי הכסף הוא היה מרוויח, לכן הגיוני שגם הלווה בריבית מסכים בלב שלם לשלם את הריבית, וזה דבר שנראה לו הגיוני והגון, ובפרט שאם היהודי מציע ריבית פחותה ממה שמציע הגוי אם כן הוא מרגיש שאפילו הוא עשה חסד עם היהודי שמנע ממנו הפסד, וגם טענתו להתיר לעצמו את הריבית יכול להיות גם בגלל הסיכון שלוקח שיתכן שלא יחזירו לו את ההלוואה, וזה בעצם טענת הבנקאים מדוע הם דורשים ולוקחים ריבית גבוהה על חוב לבנק בלי שום השוואה לריבית שהם נותנים על הפלוס או על פיקדונות.

אבל טענת היתר של המלווה בריבית לא נכונה, ועל ידי יראת שמים – ויראת מאלוקיך הוא יצליח לקבל את שכל הישר להבין שזה עבירה חמורה ואין בה היתר כלל, ולמה אכן טענות ההיתר אינם נכונות? למה מותר למכור ביוקר ולהשכיר דירה שזה רווח מהונו, לבין להרוויח ישירות ריבית מכספו?! שהרי הרשב"א מגדיר ריבית כשכר שכירות מעותיו, ומה שונה הוא משכירות בית המותר?!

אבל ההבדל הוא ששכירות החפץ שנתת אותו אתה מקבל חזרה וממילא הוא משלם לך על השימוש בחפץ – סוג של השאלה, אבל בכסף ובהלוואה אתה מלווה לו ולא משאל לו, כי הכסף שנתת לו ניתן להוצאת הקרן – בזבזו וגם לשיטה שמלווה לא להוצאה ניתנה הכסף כבר לא של המלווה, וא"כ אין אתה משלם על השימוש בכספו של המלווה, כי רק שנייה אחת זה היה של המלווה, שהרי ברגע שהמלווה נתן ללווה כספו זה נהיה של הלווה לגמרי ולנצח, והלווה צריך לשלם לו כסף אחר (אפי' לדעה שצריך שיהיה לו ערבונות לתשלום החוב כביכול), ואם כן המלווה לא לוקח ריבית על הזמן שהוא משתמש בכספו כי בתקופת ההלוואה זה כבר לא כספו, אלא הריבית היא דרישה לשלם על תקופת הריבית כאילו הוא שוכר את כספו של המלווה וכאילו הכסף עדיין שלו, וזה כגזל כדברי המשנה ב"מ סב' שהמלווה לוקח עמלה על כסף שהוא לא שלו, וזה רשעות ממש שהמלווה נהנה על חשבון השני ממה שלא שלו אלא של הלווה, שהרי אם היה מיד לאחר שניה מחזיר את החוב לא היית תשלום הריבית.

ולפי זה מובנים מאוד מה שכתב בעל הטורים שהפסוק "וחי אחיך עמך" – סמוך לפסוק "אל תקח מאתו נשך ותרבית". שבא לרמוז שכל המלווה ברבית אינו חי לעתיד לבוא, ככתוב ביחזקאל יח' יג' "בנשך נתן וגו' וחי לא יחיה", וממשיך בעל הטורים ש"נשך" בגימטריא זה נחש. שכמו שלעתיד לבוא אין נחש מתרפא ככתוב בישעיה סה כה ונחש עפר לחמו, כך הלוקח רבית לא יחיה. הסבר נוסף שדומה רבית לנחש שנושך כנחש, וגם רבית עולה תרי"ב ששקול כמו תרי"ב מצוות, וצ"ע מאיזה מצווה אינה במשקל ריבית ומדוע?!

והנה הסיבה שהנחש לא מתרפא לעומת שאר החיות הטורפות שיאכלו עשב ולא יטרפו, מובא בגמרא ערכין טו אמר ר"ל כתוב "אם ישוך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון?" שלעתיד לבוא מתקבצות ובאות כל החיות אצל הנחש ואומרים לו אריה ושאר החיות טרפו כי זה היה טבעם וצורך גופם, אבל אתה הנחש קוללת מאת ה' שכל מה שתאכל יהיה טעם עפר, והיית יכול לאכול רק

וטהר לבנו – בהר

וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם זרוור בארץ לכל ישביה יובל הוא תהיה לכם

וכך גם קדושת יובל, שקדושת יובל זה "קודש לכם", שזה חל ונקבע רק אם תקעו בית דין בשופר ביום כיפור, וכן הוא נקבע רק כאשר מתקיים שילוח עבדים לחירות, והחזרת קרקעות לבעליהם, כמפורש **בגמרא ר"ה דף ט' ע"ב**, וכן פסק רמב"ם להלכה פ' יו"ד משמיטות (ה' יג),

ומחדש המשך חכמה סיבת ההבדל והוא, ששמיטה כמו מצוות שבת שמחזק את האמונה שהעולם נברא על ידי הקב"ה ולא שהיה מאז ולתמיד כביכול שלא נברא, וחיזוק האמונה הוא בכך ששובת ביום השביעי ממלאכתו כמו שבעת בריאת העולם ע"י הקב"ה הבורא שבת מבריאת העולם ביום השביעי, כך גם בשמיטה בהפקרת האדמות מורה הוא שהעולם שייך לבורא שברא את השמים והארץ.

אבל יובל זה כנגד יציאת מצרים שהיה בו שחרור עבדים וניתוק מהארץ בה היו 210 שנים, לארץ אחרת תוך כדי נידודים 40 שנה במדבר בלי אדמה פרטית, אלא תחת חסותו של בורא עולם – מוקפים בענני הכבוד, ולכן יובל הוא כמו יום טוב שהוא גם זכר ליציאת מצרים, וזה בכוח בית דין לקובעו – להקדימו או לאחרו.

אומנם, למרות דבריו העמוקים והנפלאים, עדיין צריך הבנה, שהרי יובל דומה הוא בדיניו להרבה מדיני שמיטה, ומדוע התורה משווה יובל ליום טוב ולא משווה אותו לשמיטה?? ובפרט ששניהם כתובים זה אחר זה וכתובים הם יחד כשרשרת?? ואכן מצאתי מפורש **בזהר** וז"ל: שמיטה ויובל כחדא אינון: - כאחד הם.

ובפרט לדברי הרמב"ן שגם יובל יסודו לחיזוק האמונה באדנות ה' על העולם כמו בשמיטה מדוע לא יהיה כשבת הקבוע בזמנו כי שלושתם מורין על חיזוק האמונה בבורא שברא את העולם וממילא הוא אדון כל הארץ??

אומנם גם הרמב"ן וגם המשך חכמה מקשרים עניין היובל לעולם הנסתר, והביא המשך חכמה דברי הזוהר בפי תצוה "בשנת החמישים תשובו" זה עולם החירות ולפי הבנת המשך חכמה הכוונה עולם החירות מהיצר הרע שזה עולם התשובה, ואומר הזוהר שמזה העולם יצא תורה, ולכן התורה נקראת חירות כי יצאה מעולם החירות.

ומשמע מדברי הזוהר הקדוש שם, שהן יום החמישים שהוא חג השבועות, והן שנת היובל שהוא שנת החמישים, שניהם בנויים על בסיס

כתב הרמב"ן, שמא לזה רמזו רבותינו (ר"ה כא:): באמרם, חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולם נמסרו למשה חוץ מאחד, דהיינו שער החמישים שזה מרמז היובל שהוא קודש.

ובעצם יובל על פי מצוות התורה, הוא שמיטת קרקעות כמו כל שמיטה, אבל נוסף לזה גם שחרור עבדים נרצעים, וגם הנדל"ן – קרקעות חוזרים לבעליהם על פי כללי התורה, וכפי שמגדיר זאת הרמב"ן, וז"ל: לכך ציוותה התורה מצוה זו שיהיו כל מיני הממשלה ואדנות שבתחתונים בטלים בעבודת הארץ, כדי שיתבונן האדם בלבו כי אין עיקר האדנות והממשלה אלא לאדון הכל ברוך הוא.

ולכאורה הנה בזמן שאין רוב עם ישראל בארץ ישראל אין היובל נוהג, וכמו כן בית דין הם אלו שמקדשים בקריאה את היובל, וגם הם תוקעים ביום כיפור בשופר להכריז על שנת היובל, ולמרות זאת היובל מתחיל מא' תשרי.

וזה קצת פלא שמדוע ממתנינים עשרה ימים עד יום כיפור, וכפי שכתב הרמב"ם שמיטה ויובל פ"י הל' י"ד שמראש השנה עד יום כיפור של שנת ה' 50 שנת היובל לא היו העבדים חוזרים לבתיהם, אך אינם משועבדים לעבוד לאדוניהם, אלא הם אוכלים ושותים ושמחים ועטרוניהם בראשיהם, וכשהגיע יום כיפור תקעו בית דין בשופר וחזרו העבדים לבתיהם.

וגם צריך להבין מדוע לא נוהג היובל כשאר רוב עם ישראל בארץ ישראל?? הרי כמו ששבת ושמיטה נוהגת להשריש בנו את האמונה שהמלוכה והממשלה לחי העולמים, מדוע אי"כ לא ינהג היובל תמיד ובכל מצב?? לחזק האמונה שהבורא הוא האדון היחיד.

והנה ראיתי במשך חכמה שמסביר את ההבדל הלשוניות שכלפי שמיטה כתוב "שבת לה'", ואילו לגבי יובל כתוב "לכם" – "קודש תהיה לכם", ע"פ התורה כהנים שכתוב שם שמה שנכתב בשמיטה "שבת לה'", זה כמו שנאמר בשבת בראשית "שבת לה'", והכוונה שכמו שקדושת שבת קבועה תמיד ואי אפשר להקדימו או לאחרו ליום אחר כך גם בקדושת שמיטה שתמיד היא השנה השביעית.

ולכן בשמיטה כתוב קודש לה', כי זמנו קבוע, להבדיל מיום טוב שנקבע ע"פ קביעת בית דין, שהם מקדשים את החודש ומזה נקבע תאריכי החגים, ובידם להקדים זמנו או לאחרו – כגון עיבור השנה שמאחר בחודש את כל החגים,

וטהר לבנו – בהר

וכאשר כל עם ישראל בארץ ישראל זוכים לקיים הפקעת הפירות בשבע שמיטות, אזי כשיקיימו ביובל שמיטת הגוף ג"כ, וכאשר יורגש בכל ארץ ישראל שחרור קניין הגוף של הבעלים, זה יעורר אותם לחזרה בתשובה מתוך התעוררות עצומה זו כי כלל עם ישראל שותף בה בארץ ישראל הקדושה, וכמו כן עם ישראל יתעורר להשתחרר מקניין הגוף שהשתעבדנו ליצר הרע כעבדים נרצעים – וכדברי הזוהר "חירות".

ומתוך התעוררות התשובה שמתעוררת ביובל, אזי עם ישראל זוכה להתעוררות מלמעלה של בינת התורה מתוך שער החמישים, וכמו ששבת היא מעין עולם הבא, מעין המנוחה של עולם הבא, כך חג השבועות ויותר מכן יובל, זה מעין זכיה להיכנס לסוד שער החמישים כלשון הזוהר הטהור שנכנסו ישראל לסוד חמישים יום".

ולכן ביובל זה כמו יציאת מצרים שהיה שם הפקעת גוף עם ישראל מידי שעבוד הגוף שהיו עבדי פרעה, ולכן דומה הוא לכל יום טוב שמהותו זכר ליציאת מצרים, וכאמור במשך חכמה שביום טוב וממילא כך ביובל, הקב"ה נתן בידי חכמי ישראל לקבוע את המועדים, כי זה מורה על שהפכנו לעבדי ה', כי יד עבד כיד רבו, והסנהדרין שהם עבדי ה' ומדריכי העם בעבדות ה' בכוחם לקבוע זמן המועדים, ולכן גם בית דין תוקעים בשופר ביובל וקובעים את היובל "קודש לכם" וכאמור קודם.

ובאמת גם היום כשאין רוב עם ישראל בארץ ישראל, ולמרות שאין נוהג יובל, עדיין הקב"ה נותן לנו זכות ויכולת להיכנס לסוד שער ה-50 כי ביום זה אנחנו חוזרים בתשובה ומגיעים לחירות הגוף מתענוגי הגוף, והתעלות הנשמה ביום שכולו תפילה בהשתפכות הנפש, אזי זוכים להתעלות וטועמים מסוד שער ה-50.

ומשם מגיעים לקדושת סוכות ושמחת תורה, מעין הגאולה העתידה, שמתוך עולם החירות – התשובה נגיע לסוכות ולשמחת התורה המשולמת, ולתקיעת שופר שכולנו מתפללים עליו "תקע בשופר גדול לארצנו", ושנזכה להיות עבדים משוחררים עם כתר מלכות בראשו שנשמח בפדיון נפשינו וגאולתנו השלימה אמן ואמן.

עבודת עם ישראל על ה-49 ימים של ספירת העומר וכן על עבודת ה-49 שנים של 7 פעמים שמיטה, וכפי הגדרת הזוהר שעם ישראל **אתערותא דלתתא**, וכוח זה נמשל בזוהר כהכנת כורסה ומושב מפואר שעליו בא המלך ומתיישב, כך יום ה-50 ושנת היובל ה-50 מגיע התעוררות מלמעלה ומתיישבת על ההכנה שלמטה, ולכן כתב הזוהר **שעבודת שמיטה ויובל אחד הם**, כי משלימים זה את זה.

וכמו כן משמע שהמספר 50 מסמל את השלימות שהוא ה-50 שערי בינה, וכמו כן משמע **ששער הבינה ה-50 הוא כולל את כל ה-49 שערים**, (רזא דכללא דאורייתא בתשעה וארבעין אנפין, וכדין ההוא יומא עלאה יומא דחמשין, אפיק אורייתא כללא בתשעה וארבעין אנפין), ומסיים הזוהר שזה כוונת הפסוק **ועשית חג שבועות לה' אלקיך**, שבועות, על שנכנסו ישראל לסוד ה-50 יום, שהם בנויים על עבודת שבעה שבועות.

ולכן, יתכן שמה רבינו לא נכנס לשער ה-50, כי לשער זה נכנסים בעבודת כלל עם ישראל שבנו יחדיו בכוח הציבור את ה-49 ימים או 49 שנים, בעבודת ה' הנדרשת, ואז כלל עם ישראל זוכים להתערותא דלעילא, שזה שער החמישים וכנ"ל.

ואכן משה רבינו זכה למטי' שערי בינה כי הוא עשה את כל השייך לעשות בהתערותא דלתתא, כל הניתן ביד בן אנוש לעשות, ואכן שקול משה ככל ישראל ולכן הצליח להשיג כל מה שביד ישראל להשיג, אבל ההתערותא דלעילא, דהיינו השפעת הקב"ה לחבר את עם ישראל לשער ה-50 זה רק בשלימות עם ישראל מכוח הציבור ממש.

וכמו כן יש מושג בהלכה, קניין גוף וקניין פירות, ושמיטה זה כמו הפקעת בעלות בעל השדה מקניין פירות הגדלים בשדותיו, אבל גוף הקרקע והעצים שייכים לו גם בשמיטה, ואילו ביובל זה הפקעה לא רק של הפירות, אלא גף הפקעת הגוף שגם גוף הקרקע וגם גוף העבדים מופקעים מהבעלים, ונקל לאדם לקיים הפקעת קנייני הגוף רק לאחר שקיים 7 פעמים בשמיטות השמטת והפקעת קניין פירות.

וכוונת הרמב"ן שביובל נוסף שחרור עבדים והפקעת הקרקעות, שזה הפקעת שעבוד הגוף וכתבאר, ולכן ביובל מושרש בעוצמה מרובה שאנחנו עבדי ה' ולא אדונים בעצמנו, ובעצם כאשר האדם מרגיש הפקעת הגוף אזי קל לו לשוב בתשובה שלימה, כי מרגיש שהאדון היחידי זה הבורא ושעלינו לעובדו בגוף ונפש.

למדנו, שמתוך ויתור על גאוותינו ומתוך כוח תשובה ובפרט כוח תשובה של ציבור אפשר להתעלות בכוח התורה, ולהגיע לסוד שער ה-50, ואולי בדרך אפשר יש בגדר כניסה סוד זה, זה צלילות הדעת ובהירות מושלמת שכל חלקי התורה יהיה משולבים לנו בצורה מסוכמת וברורה, רק שנלמד תורה בהתמדה אחרי התחזקות התשובה, פשוט לשבת ללמוד, כי לא נלמד הכל, כל הרוחניות תתנדף, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, כך העיד הבורא, וזה יחזיק לנו את החיזוק והתשובה לאורך ימים מלאים בסיפוק של קדושה ומוח מלא בחכמת התורה וקדושה אמן ואמן.

וזהר לבנו – בחוקתי

אם בחקותי תלכו – למה נסמכו הברכות והקללות לעניין שמיטה??

"אתם אמרתם", ובפשטות ביובל כתוב לשון רבים כי יובל נוהג רק כשכל ישראל בארץ.

זכאן התורה מוסיפה, אם בחוקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה, כי זה הנדרש מבעלי הקרקעות בשמיטה וביובל, להיות עמלים בתורה כל כולם רוחניות, אבל שלא נטעה לומר שרק בשנת השמיטה והיובל עליהם להיות עמלים בתורה, אלא בכל זמן פנוי חייב כל פועל להיות עמל בתורה, והדוגמא היא "**בחוקתי תלכו**" - שבדרכים כשלא עובדים איפה הראש ימצא בשדות או בלימוד תורה, לניצול הזמן למה שהנפש חושקת, שזה עיקר חייו!!

ועל ידי עמל התורה וניצול הזמן הפנוי גם בזמני העבודה לתורה, יזכו לקיים את מצוות שמיטה בקלות ללמוד משך שנה שלמה או שנתיים רצוף תורה, כי התרגלו כל הזמן לאהבת התורה ולעסוק בה, וזה המשך הפסוק ואת מצוותי תשמרו שתמתינו לקיום מצוות שמיטה כראוי לשנה שכולה רוחניות, ואז תזכו ועשיתם אותה שיהיה לכם קל להצליח בשנה רצופה שכולה רוחניות.

זאכן ראיתי ברבנו בחיי שפירש ש"אם בחוקתי" הכוונה לשמירת שמיטה כהלכתה, וזכיתי לכוון לדרכו שיש חיבור בין שמיטה לעניין אם בחוקתי וברוך שכיוונתי לדרכו.

זאספר מעשה שהיה לי לפני שנים שבאתי לאחד מגדולי האדמו"רים שליט"א בישראל כאשר הגיע לבקר באשדוד, ותיניתי צערי לפני ואמרתי לו צר לי מאוד על כי רצוני לגדול בתורה נגוז, כי אני טרוד ללמד עבור פרנסתי ואני לא מתפתח לפי היכולת שאני מאמין שטמונה בי.

זאמר לי אותו אדמו"ר, וכי מי מפריע לך?? והייתי בהלם, וכי מה כוונתו?? הרי אמרתי שאני טרוד בפרנסה?? אבל התבוננתי לעומק והבנתי, והוא צדק הרבה יותר ממה שחשבתי, גיליתי שבזמנים המיותרים אפשר להספיק ללמוד וללמוד ולצמוח בתורה, ואכן אני משתדל ללכת לפי הצעתו הקדושה והנכונה, ואני חייב לו את חיי.

ללמדנו, שכל יהודי כולל אתה!!! מסוגל לגדול לענק בתורה!!! ולמרות שאתה טרוד בענייני פרנסה תמיד אתה יכול למצוא זמן פנוי גם למחצה לשליש ולרביע בכדי לשקוע בתורה, ואז אתה מוכיח שכל העבודה שלך זה לקיום הגוף שלך בכדי שיוכל לעמול בתורה, ואם כן הפכת גם את העבודה לעבודת ה', ככלי המכשיר ללימוד התורה, לכן חזק ואמץ ונצל את הזמן לצמוח ולגדול בתורה ותגיע להישגים שאפילו אתה תהיה מופתע בהישגים שהשגת, קדימה!!! עלה והצלח!!!

"אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם" - מה זה חוקתי??

לכן נראה שבחוקתי הכוונה לב' חוקת - שני חוקים, ואחד זה על לימוד התורה בעמל התורה כפי שיורחב בהמשך, ואחד על שמירת ברית מילה, כי שניהם נקראים חוקים, כי הם המקיימים את חוקי שמים וארץ, ואכן מצאתי מפורש במדרש ובה ל"ה ד', שפירש בחוקתי "חוקים שבהם חקקתי את השמים ואת הארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חוקי שמים וארץ לא שמתני", ומפורש בגמרא שבת ל"ג על הפסוק "אם לא בריתי יומם ולילה, חוקי שמים וארץ לא שמתני", שאין ברית אלא תורה וכך נאמרו הדברים בגמרא שבת קל"ז ובנדרים ל"א גם לגבי מילה.

הרי לנו שגם תורה וגם ברית מילה הם החוקים, שהם בריתי יומם ולילה שמקיימים את חוקי העולם, אומנם גם לגבי מעמדות נאמר כן בגמרא בסוף מגילה, אבל שם זה עניין של כפרת עוונות, שבלי כפרה לא יהיה קיום לישראל וממילא אין קיום לעולם.

ולכן אומרת הגמרא ע"ג' שלעתיד לבוא אומרים הגויים ה' תוכיח שהיהודים קיימו את כל התורה, אומר להם ה' אני מעיד בהם שקיימו אומרים לפניו: ה' וכי אב מעיד על בנו, ועל היהודים כתוב "בני בכורי ישראל"???

בפרשה הקודמת הבאנו את שאלת המפרשים, וכי איזה גבורה יש לשומרי שמיטה עד כדי כך שהם מכונים "גיבורי כוח"?? הרי עוד לפני שהגיע הניסיון של שמיטה, כבר בשנה השישית הם ראו ברכה שצמח להם פי שלוש או פי ארבע ממה שגודל להם בשנה רגילה, וכאשר הם קיבלו את כל התשלום לכל השנים מראש ברור שקל להם למלאות את חובתם וחלקם לשמור על השמיטה??? ופלא הדבר שהוגדר הדבר כגבורה מיוחדת???

זביארנו שבשמיטה יש חובה לשבות "שבת לה", שעיקר מטרת השמיטה לעובד אדמה שישבות בשמיטה, כי מוטל עליו לשבות מהגשמיים ולהתעלות לשם ה', והמשמעות היא להתמיד בלימוד התורה במשך כל שנת השמיטה, ולהיות רוחני יותר בשנה זו כמו ששבותים בשבת להתעלות ברוחניות מול ששת ימי המעשה הגשמיים.

וכשיש יובל אז יש כאן שנתיים רצופות של שביתה מעבודת האדמה, כי שמיטה היא שנת 49 ויובל היא שנת ה 50, ואם כן יש לו צורך להתמסר לתורה ולעבודת ה' במשך שנתיים שלמות ברציפות, ולאדם שעסק בגשמיים ובחקלאות להתנתק ולהתמסר לרוחניות תקופה ארוכה כל כך זה באמת "גיבורי כוח".

זכמו כן ביארנו שהיות ושנתיים רצופים ברוחניות זה קושי עצום בפרט לאדם בעל אדמה, לכן חייבים הכנה כל ה 49 שנים לספור ולהתכונן לשנתיים הללו, כי חייבים כל הזמן לשאוף להגיע לזמן שבו נחיה ברוחניות מושלמת, שגם בשנות העבודה באדמה נספור בדקדוק את ההתקדמות לשמיטה וליובל,

זאולי בגלל זה כלפי שנת השמיטה התורה כותבת בלשון יחיד "שדך לא תזרע" ואילו כלפי יובל כתוב בלשון רבים "לא תזרעו", כי ביובל זה שנתיים רצוף והחשיבות של היהודי שמחזיק שנתיים רצוף ברוחניות כראוי זה כבר מעלה שמדברים אליו בכבוד בלשון רבים, שהוא כביכול נחשב יותר מיהודי אחד, כפי שאומרים לאדם מכובד

ללמדנו, שכל יהודי כולל אתה!!! מסוגל לגדול לענק בתורה!!! ולמרות שאתה טרוד בענייני פרנסה תמיד אתה יכול למצוא זמן פנוי גם למחצה לשליש ולרביע בכדי לשקוע בתורה, ואז אתה מוכיח שכל העבודה שלך זה לקיום הגוף שלך בכדי שיוכל לעמול בתורה, ואם כן הפכת גם את העבודה לעבודת ה', ככלי המכשיר ללימוד התורה, לכן חזק ואמץ ונצל את הזמן לצמוח ולגדול בתורה ותגיע להישגים שאפילו אתה תהיה מופתע בהישגים שהשגת, קדימה!!! עלה והצלח!!!

כתב רש"י שלא יתכן "שבחוקתי תלכו" הכוונה היא שתקיימו את המצוות, כי מיד כתוב "ואת מצותי תשמרו", והיות וקיום המצוות כבר אמור, לכן "אם בחוקתי תלכו" הכוונה היא שתהיו עמלים בתורה, ורבים השואלים מה ההוכחה שאכן הפסוק מדבר על לימוד תורה בעמל, ולא על עניין חשוב אחר ביהדות??

זלכאורה היה מקום לומר ש"חוקתי" זה קיום מצוות לא תעשה, ואילו "מצוותי" זה מצוות עשה, אבל לפי זה לא מתאים הלשון "תלכו" כי על מצוות לא תעשה לא אמורים לעשות ולא ללכת כביכול, אלא אדרבה דווקא על מצוות לא תעשה מתאים לשון תשמרו דהיינו לשמור שלא לעשות עבירות, וא"כ למה לא נכתב "אם בחוקתי תשמרו"???

זלפרש להיפך, ש"חוקתי" זה מצוות עשה, ואילו "מצוותי" זה "מצוות לא תעשה" וכך זה יתאים ללשון "חוקתי תלכו" - שתקיימו מצוות עשה", זה עדיין לא הסבר נכון, כי "מצוותי" בוודאי המשמעות מצוות של עשייה - "מצוות עשה" ובוודאי לא את ההיפך.

וטהר לבנו – בחוקתי

שנאמר "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתתי", הרי שחוקתי מתאים לתורה ולברית שהם מקיימים את חוקי הטבע.

אמר להם הקדוש ברוך הוא: שמים וארץ יעידו בהם שקיימו את התורה כולה, אומרים לפניו ריבוננו של עולם שמים וארץ פסולים להעיד כי יש להם נגיעה בעדות,

ללמדנו, שהתורה והקדושה מחוברים יחד, ולכן אם אתה רוצה להתחזק באמת ולהתקדש באמת בקדושה אמיתית ומתמשכת, עליך לדעת שאתה חייב כחוקי ברזל את שני המרכיבים "עמל התורה - וקדושת הברית", ואם תתחזק רק בקדושת הברית ולא בתורה דע לך שהחיזוק יכול לקרוס אחר תקופה, כי חסר את אש התורה שמכבה את אש היצר, כי בלי כלי נשק איך תנצח לוחם מקצועי ותיק קרבות כמו היצר הרע, ועליך להשקיע בלימוד התורה עד כדי שתתלהב מהתורה, כי התלהבות הקודש היא זו שתמחק את התלהבות היצר, אז קדימה התמד בתורה בקדושה וטהרה ותגדל לצדיק אמתי אמן.

אם בחוקתי תלכו, ונתתי גשמיכם ונתתי שלום - מה מיוחד בחוקים הללו? - המשך

ולכן אומרים "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו" כי מצוות הברית זה כניסה למסלול ארוך של כל החיים, לשמור על הברית כראוי, וכפי שמברכים בברית, כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים, שבזכות קדושת הברית זוכים לתורה ולחופה שזה חיי נישואין כשרים ונאמנים, ולמעשים טובים אמן.

ועל פי זה מובנים דברי הגמרא "שבשעה שנכנס דוד לביית המרחץ וראה עצמו עומד ערום, אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, וכיון שזכר במילה נתיישרה דעתו", וצריך קצת ביאור, מה חשב דוד בהתחלה ומה חשב בסוף??

ונראה שבהתחלה לא החשיב את המצווה של ברית מילה לייחס אותה לעצמו, שהרי לא הוא מל את עצמו אלא מלו אותו בקטנותו ואין לו כביכול חלק במצווה זו, אבל כשזכר שברית מילה שעשו לו בקטנותו זה רק כניסה לעולם של שמירת הברית שנמשכת כל החיים, בעבודת פרך במלחמה יום יומית נגד היצר הרע, התיישרה דעתו, שגם מצוות מילה מתייחסת לו עצמו.

וכאמור בברית מילה ובשמירת הברית גם שייך התמדה ביום ובלילה וגם עניין תלכו, כי זה מסלול של שמירת הברית שאתו צועדים כל החיים, וגם בהליכה בחוץ עלינו לשמור על עניינו, וגם מתאים לשון בריתי יומם ולילה, כי כל רגע ביום ובלילה יש מלחמה לשמור ברית קודש, וזה גם משמעות הברכה "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים", שבכוח שמירת הברית להכניסו ולהביאו לתורה ואז שני הכוחות יחד יכניסו ויביאו אותו לחופה ולמעשים טובים.

ולכן מובן למה זה הכוח שמחזיק את חוקי שמים והארץ, כי זה מלחמה קשה מאוד כל רגע וכל החיים, ורבים נופלים חללים במלחמה קשה זו, ועד הרגע האחרון של החיים המלחמה הזאת קיימת בפנים ומאחור, וגיבור הוא וקדוש מי שמנצח במלחמה קשה זו.

לכן כתוב בגמרא ע"ז ה' "אם בחוקתי אין אם" אלא לשון תחנונים, כמו שכתוב "לו עמי שומע לי", נו, יהודים יקרים אבא יקר בורא עולם מתחנן אלינו, קבלו עליכם צדיקים וידידים, להתחזק בשמירת הברית כל החיים ממש, ולא רק בזה אלא להתחזק גם בעמל התורה הקדושה, ושניהם יחד יקרבו אותנו לקיום כל המצוות בחשק ובהתלהבות, אמן ואמן.

אם בחוקתי תלכו, ונתתי גשמיכם ונתתי שלום, זה השכר, מה עם עולם הבא???

אבל גם לפי הסבר זה עדיין קשה, שהרי רש"י פירש על הפסוק "והשיג לכם דיש את בציר, ובציר ישיג את זרע" שיהא הדיש מרובה ואתם עסוקים בו עד הבציר, ובבציר תעסקו עד שעת הזרע, ואם כן מצב זה מפריע להתעלות בתורה כי החקלאות תעסיק אותנו כל השנה???

אלא נראה לתרץ על פי דברינו קודם, שאכן כדברי הכתב סופר כאן לא מדובר על השכר, אלא קיום החוקים שהם לימוד תורה ושמירת הברית הם אלו שמקיימים את הטבע שבעולם, ככתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתתי", וממילא כשהחוקים מתקיימים

וצריך להבין מה מיוחד בלימוד התורה בעמל ובברית מילה - חוקתי, שכוחם כה רב?? שדווקא הם המחזיקים את חוקי העולם, ובלעדיהם לא יתקיים העולם??

והתשובה לכך היא כלשון הפסוק "בחוקתי תלכו", ואכן בלימוד התורה הדבר שייך ומובן, כפי שנאמר על לימוד התורה - "ובלכתך בדרך", ואכן קיום מצוות לימוד תורה בדרכים זה מוכיח על אהבה עזה ועמל גדול בתורה, כי במציאות גם מי שנמצא במסגרת תורנית של לימוד תורה כשישבה או כולל, לא מחייב שיתמיד ללמוד תורה גם בהליכה, ואם בכל זאת הוא לומד גם בנסיעה ובהליכתו, זה מוכיח שהוא באמת עמל בתורה וזה בראש מעייניו.

וגם שייך בהתמדת התורה מה שכתוב "בריתי יומם ולילה" כפשוטו לימוד תורה ביום ובלילה, וברור הדבר שלימוד תורה בהתמדה בהליכה בדרכים וגם ביום ובלילה זה כוח עצום של מצוות לימוד תורה המוכיח על עמל וחשקת התורה, ובוודאי זה נחשב למצווה גדולה ועצומה שכדאי היא שתחזיק את העולם.

אבל כלפי ברית מילה לכאורה יש לתמוה מה אכן הגדלות במצווה זו שעושים לקטן בקטנותו יותר משאר המצוות?? וגם מה שייך בזה הכתוב "תלכו"??

והתשובה לכך וכפי שכתבנו בפרשת תזריע שאמרו חז"ל במדרש תנחומא תזריע פ"ה שמי שיש לו ברית מילה אינו רואה פני גיהינום, ולכאורה זה דבר פלא ממש, כי איך יתכן הבטחה כזו על מצוה שעשו בו בקטנותו ובעצם כל יהודי כמעט עבר ברית מילה,

אלא ההסבר פשוט וידוע, שיש ברית פגומה, דהיינו שמי שחלילה פגם בבריתו אזי כביכול אין לו ברית מילה ראויה, ולו אין את ההבטחה שאינו רואה פני גיהינום, אבל מי ששומר על בריתו שלא תהיה פגומה, אזי הוא הזוכה להבטחה שלא יראה פני גיהינום.

שאלו המפרשים, איך ייתכן שהשכר המובטח על קיום תורה ומצוות זה גשמיות ועניינים שבעולם הזה, למה לא מוזכר כאן השכר העיקרי שהוא העולם הבא???

עוד מקשה הכתב סופר שהגמרא קידושין ל"ט אומרת ששכר מצוה לא מקבלים בעולם הזה, והשכר הוא רק בעולם הבא ושם נקבל שכר נצחי??

ותירץ הכתב סופר על פי הרמב"ם, שכל הבטחות התורה זה לא כמתן שכר, אלא רק הבטחות שאם נעבוד את הבורא יתברך אזי בורא עולם יתן לנו כוח ואפשרות לעבוד אותו בהרחבת הדעת, ושלא יהיה לנו הפרעות ודאגות של פרנסה ובריאות, ושיהיה שלום ובטחון בארץ.

וטהר לבנו – בחוקתי

ושלום זה לא מתקיים אלא ע"י עסק התורה, ולדברינו גם בשמירת הברית ככתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתיו", ולכן מובן שכתוב "ונתתי שלום בארץ", כי לימוד התורה ושמירת הברית, אלו הביאו ומביאים את השלום כמו שהתורה הביאה את השלום מתחילת בריאת העולם, וכאמור זה מביא את השלום לא כשכר אלא כחוקי טבע השמים והארץ שעל ידי התורה והברית יש ממילא גשם ושפע, כי כך קבע הקב"ה את טבע וחוקי העולם שהברית מקיימת את חוקי השמים מאז ולתמיד.

אזי חוקי שמים וארץ גם מתקיימים, ולכן מטבע הדברים יש שפע של גשמיים. כמו כן קיום החוקים הנ"ל מביאים שלום לעולם, כמו שכתב התורה חיים שלימוד התורה שם שלום בפמליה של מעלה ובפמליה של מטה, פמליה של מעלה זה צבא השמים ומלאכי מרום שיש מהם כשגלג וברד ויש מהם כאש ולהבה ואין מזיקים זה את זה כי יש שלום ביניהם, שנאמר "עושה שלום במרומיו".

ובפמליה של מטה, זה צבא הארץ שהם ארבע היסודות. אש וברד שלג וקיטור רוח סערה, שגם הם אפילו שמתנגדים זה לזה אינם מזיקים זה את זה מחמת השלום.

אז קבלו עליכם צדיקים וידידים, להתחזק לא רק בשמירת הברית אלא גם בעמל התורה הקדושה, וזה יתקן עולם לשלמות הטבע לטובה, כי אלו חוקי טבע העולם, שבעמל התורה ובשמירת הברית נזכה לשפע בגשמיים רוגע ושלווה, ובשלום וביטחון, וכל זה מבלי לגעת בשכר שכולו שמור ומובטח לנו כשכר נצחי בחיי העולם הבא.

"מצותי תשמרו ועשיתם אותם" - מה זה "תשמרו"??

המצוות אלא חייבים גם לשמור דהיינו להמתין בצפייה ובהשתוקקות למצווה שתבוא.

ולדרכנו בפרשה נפרש בדומה לדברי האמרי חיים, שאם נקיים את שני החוקים, שכאמור הם עמל התורה ושמירת הברית והעיניים, זה יביא אותנו לא רק לקיים מצוות אלא גם לחבב מצוות, כמשמעות הברכה כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים, שבכוח שמירת הברית להכניסו ולהביאו לתורה בקדושה, ושני הכוחות יחד יכניסו ויביאו אותו לחופה ולמעשים טובים.

כי הכוח שבמצוות הללו יגביר בנו את כוח הקדושה לשיאים שלא הכרנו מעולם, וזר לא יבין ואפילו יתפלא למראה עיניו, "וכי שאלו בנביאים", וזר לא יבין מה פשר התפילה שמתארכת, מה פשר ההתלהבות המיוחדת והדבקות בתפילה ובקיום המצוות, כי זה עולם אחר "מצוותי תשמרו".

כי רק על ידי צירוף עמל התורה יחד עם שמירת הברית בקדושה, רק ככה נוכל להתחזק באמת, ורק כך נוכל לאהוב את המצוות ולשמור אותם, ולא שחלילה נחכה להתפטר מהם, אלא נצפה ונתגעגע ונשתוקק למצווה, וזה יביא אותנו גם ל"ועשיתם אותם" בשלימות.

וכמו שמסיימים בקריאת שמע "וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם - ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" והתוצאה "למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים", ולכאורה יש כאן כפילות שפעמיים כתוב "ועשיתם", אבל באמת אין כאן כפילות כי קיום המצוות לפני "ולא תתרו אחרי עיניכם" לא דומה ל"ועשיתם את כל מצוותי" שבאה אחרי שמירת העיניים, כי שמירת המצוות הכוללת שמירת עיניים מפורשת בו תוצאה מיוחדת "והייתם קדושים", כי אז מקיימים את כל המצוות בהתלהבות מתוך שמחה והשתוקקות והמתנה למצווה, ויזכנו ה' יתברך להגיע לדרגות קדושות אלו אמן ואמן.

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו, ונתתי משכני בתככם ולא תגעל נפשי אתכם

עולם רצה לתת דגש שיש כאלו שבורא עולם כן נגעל מהם למרות שמירת התורה והמצוות.

ועל פי רעיון זה נוכל להבין דברי המדרש ל"ה א' על הפסוק "אם בחוקתי תלכו" – והביא דוגמא לכך לכך מדברי דוד המלך שאמר: "חישבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך", שאמר דוד: ריבוננו של עולם בכל יום הייתי מחשב למקום פלוני אני הולך, לבית פלוני אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבית המדרש.

כי לימוד התורה של דוד המלך היה פסגת חייו, שיא הנאת עולמו, ולכן במקום להגיע לעסקיו, עסקי מלך המרוכים, הוא היה מוצא את עצמו פתאום בבית מדרש, כי בדרך לעסקיו קיים בשלימות "בחוקתי תלכו", וחשב בעיון הסוגיה, וממילא שכח את מטרת יציאתו ומצא עצמו בבית מדרש בריתחא דאורייתא, עד שעבדיו ושריו היו שולפים אותו או שלא העזו חלילה להפסיקו מלימודו, וזה לא היה חד פעמי, אלא בכל יום "בכל יום" כפשוטו, כך חי דוד!!!

הרמב"ן שואל אם אכן בחוקתי תלכו וכל הברכות מובטחות לכם, למה הקב"ה צריך לשלול שהוא הבורא יתברך לא יגעל אותנו?? וכי למה שיהיה צד שכזה בכלל על צדיקים שומרי תורה ומצוות??

ונראה שאכן יש צד כזה, כי יש אנשים שלומדים בישיבה או בכולל ולומדים תורה בהתמדה, וגם מקיימים מצוות כהלכה וגם מקפידים על כל התפילות, אבל בכל אופן בתוך הלב הם שונאים את דרך חיייהם, אלא פשוט אין להם ברירה כי הם חיים בתחרות ובחברה כזו הדורשת את כל המוזכר קודם.

והם מקיימים הכל בכל מכל כל אבל מבפנים יש להם גועל מהתורה או מקיום המצוות, ועל אנשים כאלו למרות שמקיימים הכל ממש בכל זאת כמו שהם נגעלים גם בורא עולם נגעל מהם, אבל מי שמקיים מצוות ולומד תורה בחשק מתוך רצון עצמי ממילא אין בו גועל למצוות, לכן כמובן גם בורא עולם לא נגעל ממנו, אבל כאמור בורא

וטהר לבנו – בחוקתי

עליהם, 5 דקות שיש כשמחכים בתור, או כשיושבים באיזה שמחה, או כשהולכים מהבית לבית מדרש וכדומה, ומכל ה 5 דקות הללו הפכתי לתלמיד חכם, כי כאשר מנצלים אותם ומצרפים אותם הם הופכים לזמן גדול ורב.

וכך פירש את הפסוק הנ"ל "אם בחוקתי תלכו", שתהיו עמלים בתורה גם בזמן ההליכה והדקות הפנויות, אז תזכו ל"ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם", ולזכות לשמרים ולקיימם, וכאמור קודם לימוד כזה מוכיח חד משמעית שזה לא עמל מתוך גועל והכרת, אלא מתוך "שבת בית ה' - לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו".

ללמדנו, יש ילדים שעוזבים את התורה ונופלים למטה עד לתהום, והאנשים ראו ולא מבינים למה?? איך יכול להיות שמאבא צדיק ומאמא צדיקה יוצא בן או בנים כאלו?? אבל מי שמכיר את המשפחה באמת מבין מה קרה לבנים, כי הם ראו שאבא שלהם השומר חי תורה זה עבורו כנמצא בכלא וסובל רוע לו, ולכן הם לא רוצים יותר לסבול, ולהם לא שווה לסבול בשביל לא להפסיד את הקהילה, כי הם אומרים שנמצא חברים חדשים, והבושות נסבול רק קצת זמן וזה יעבור.

ולכן, חייבים אנו לעבוד את הקב"ה באהבה ובשמחה, ורק כך הבנים שלנו ימשיכו בעזרת השם בדרך התורה והמצוות לתפארת המשפחה ועם ישראל, כי הבנים מבינים שלעבוד את הקב"ה זה זכות ודבר מצויין וחיים טובים, אמן ואמן.

ונתתי משכני בתוכם והתהלכתי בתוכם - ואולך אתכם קוממיות - המשך

כי בורא עולם צווה אותנו "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" בתוך כל יהודי ויהודי, ויהודי זה אכן קיים את בקשת בורא עולם, ואכן "משכני בתוכם והתהלכתי בתוכם" שהנשמה – משכני מתהלכת בתוכנו בקומה זקופה, כי היא נמצאת במקום הטוב והמושלם מבחינתה, בקודש הקדשים הפרטי שלה, שהגוף נתן לה את כולו, קחי נא נשמתי את גופי ותיהני ותשמחי בי נשמתי היקרה.

ולפי זה הומתק קצת עניין תחיית המתים, שהרי אם הגוף הוא רק כבגד לנשמה שהיא עיקר מהותנו, א"כ מדוע אחרי שכבר נפרדה החבילה, שהנשמה עלתה לגנוי מרומים, מדוע עליה שוב לחזור בתחיית המתים לבגד הגשמי??

אבל לפי הנ"ל הדברים נפלאים, שהנשמה חפצה ומשתוקקת להתקיים בגוף קדוש כי קדושתו מעל קדושת המלאכים שאין להם יצר הרע, ולכן תהיה תקופה שבה כל הנשמות הטהורות יזכו לחזור לגופים הטהורים שהחייבור ביניהם היה לשמחת שני הצדדים, כי הנשמה הטהורה התגעגעה לגוף הטהור שקידם אותה לדרגות נשגבות.

וכך כל הצדיקים יקומו לתחיה ותהיה שמחה עצומה לכל הנשמות והגופים הקדושים, וכך גם הגוף יזכה לראות עולם רוחני שכולם כולל כל הגופים יתאוו וירעבו לרוחניות ככתוב "הנה ימים באים נאום ה' ונתתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה'", יזכנו ה' להגיע כבר לנבואות אלו בקרוב בימינו אמן ואמן.

אם בחוקתי תלכו - הדוגמא מדוד המלך

לדוד, כעין מה שהיצר נרגע בשעיר לעזאזל שכביכול קיבל מנתו וכפי שהארכת בפרשת אחרי מות בדברי הרמב"ן. וכמוכן זה לא שקר, כי אם זה מותר ובפרט כשזה לצורך מצווה אז זה לא רק מותר אלא גם לא נחשב לשקר, אבל בכל אופן ליצר הרע השקרן שקר זה נחשב כשקר וטוב לו עם זה.

והנה בדרך אחרת אפשר לבאר ושוב לפי דברי החתם סופר בעניין אחר, שהקשה איך יתכן שהתורה מבטיחה שכר על קיום התורה והמצוות הרי הגמרא בקידושין ל"ט אומרת ששכר מצווה לא מקבלים בעולם הזה??

ותידע החתם סופר, שהשכר המובטח בפרשה זה לא על המצווה אלא רק על ההליכה והטרחה לדבר מצווה, ולפי זה ביאר החתם סופר, שדוד המלך חישב והעדיף הליכה לבית מדרש כי כך שכרו מובטח, אפילו כשבסופו של דבר

לא פלא שדוד המלך כתב בתהילים "אחת שאלתי מאת השם אותה אבקש - שבת בבית ה' כל ימי חיי, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו", שכל יום היתה לו התלהבות כביקור ראשון בהיכל ה' - בהיכלו של מלך מלכי הקדוש ברוך הוא, וזו הדוגמא לעמלים בתורה - "בחוקתי תלכו", וזה ההיפך הגמור מעבודה מתוך גועל ח"ו.

זזה מזכיר לי מה שמסופר ששאל תלמיד החתם סופר זצ"ל את רבו, מה סוד הצלחתו בתורה?? ענה לו החתם סופר, סוד הצלחתי בלימוד התורה הוא מ 5 דקות!!!! והסביר לו החת"ס שהכוונה ל 5 הדקות שאיש לא שם לב

על שאלת הרמב"ן שאם אכן בחוקתי תלכו וכל הברכות מובטחות לכם, למה צריך לשלול שה' לא יגעל מאתנו?? יתכן לתרץ עוד, שכידוע הנשמה היא חלק אלוך ממעל, והנשמה הטהורה רוצה לחזור לצור נשמתה, ולברוח מהגוף הגשמי, כי היא נגעלת מהגשמיים והיא משתוקקת לרוחניות, וככה זה אצל רוב בני האדם החיים בעולמינו.

אבל ביהודי שעמל בתורה ושומר על בריתו, וכפי שביארתי ששני הדברים הללו כוללים ב"בחוקתי תלכו", והיהודי אוהב את המצוות - "ומצוותי תשמרו" ששומר אותם כיהלומים ומצפה לבואם בשקיקה, "ועשיתם אותם" שאכן מקיים את כל המצוות, כזה יהודי הנשמה שהיא חלק אלוך ממעל כבר לא נגעלת מהגוף, אלא אדרבה היא חפצה להישאר בגוף, כי גוף זה הוא קודש קדשים, שקדושתו גדולה מקדושת המלאכים, כי להתעלות בעולם הזה בעולם הגשמי ובעולם המלא ניסיונות קשה שבעתיים, ולפי הקושי כך מתעלים.

ואולי זו כוונת הפסוק "ונתתי משכני בתוכם והתהלכתי בתוכם - ואולך אתכם קוממיות", בקומה זקופה, וכי יהודי בעולם הזה צריך ללכת זקוף כגאוותן?? הרי באיגרת הרמב"ן כתוב מפורש שמוטל על יהודי לנהוג בענוה וראשו יהיה למטה?? אלא יתכן והכוונה על הנשמה שבתוכנו שהיא חלק אלוך ממעל, שהיא לא תהיה במצב שרוצה לברוח או כפופה וחנוקה, אלא היא – הנשמה תהיה זקופה בגופנו, בעמידה איתנה ובגאווה על שזכתה להיות ולחיות בגוף קדוש שכזה.

החתם סופר מביא בשם הספרים שלא כדאי להגיד שהוא הולך לעשות מצווה, כי אז היצר הרע מנסה בכל דרך לבטל רצונו הטוב בכל מיני אונסים וטרדות, ועל פי כלל זה מבאר החתם סופר שדוד המלך כשרצה ללכת ללמוד תורה, הוא אמר שהוא הולך לדברים בטלים שכך היצר לא הפריע לו ללכת ללמוד תורה, ומדגיש החתם סופר, שבתחבולה זו השתמש דוד המלך בכל יום ויום, כי היצר אורב לאדם בכל יום ויום, וחייבים כל יום לעמוד על המשמר כנגדו.

ונשאלת השאלה, וכי היצר הרע טיפש הוא או שכתן הרי הוא זוכר שאתמול דוד אמר כך ועשה להיפך?? ולכאורה נראה שאולי יש כאן עוד עניין והסבר.

ונראה שיייתכן והיצר הרע התנחם בכל פעם שדוד כביכול הוציא דבר שקר מפיו, ולכן היצר הרע נרגע ולא הפריע

וזהר לבנו – בחוקתי

שדוד שינה בדיבורו ואמר שהוא הולך לא לדבר מצווה, הרי שהוא הפסיד את שכר ההליכה לדבר מצווה.

והיות והשטן חשב שכך הפסיד דוד חלק מהמצווה בפרט החלק ששכרו גם בעולם הזה, לכן היצר לא הפריע לדוד ללכת ולקיים את המצווה.

וזה באה התורה על פי המדרש לגלות לנו, שלמרות הכל כל מה שדוד הלך נחשב הליכה לדבר מצווה, שגם זה נחשב "בחוקתי תלכו", כי המטרה הייתה לצורך מצווה, כי בתחבולות עשה לך מלחמה.

ודעו לכם שגם אנחנו חייבים לפעול במושג בתחבולות עשה לך מלחמה, ובהתייעצות עם רבנים גדולים לדעת מה הם הכלים הנכונים להשתמש ובאיזה תחבולות, בכדי שהגולם לא יקום על יוצרו כביכול, וכל אחד ישתמש בתחבולות המתאימות לו בעיקר לחזק את עצמו וגם את אחרים, וברוך ה' לא חסרים תחבולות רק להשקיע מחשבה עמוקה!! כמו כן גם בכל פעם שמתעורר היצר, מיד לרוץ לחזק אחרים ונמצא שאתה ממילא מחוזה, ויש בזה ניסים ממש!! כי לפעמים חייבים התעוררות מיוחדת, או שמתעורר לך ניסיון קשה ומיד קופץ ומתקשר לך יהודי שאתה לא מכיר ומתחנן שתתן לו עצה וחיזוק להתגבר, וממילא אתה מחזק ומתחזק ומתעלה עוד יותר, וזה גם הסיבה שאני כותב את העלונים והספר הזה וכל כולו בעזרת השם.

ותפילתי שלא ניגע לריק ולא נלד לבהלה, שכל חיינו נקדיש לתורה ויראת שמים, בלי נפילות חס וחלילה!! שמעתה עד עולם נחיה בקדושה ובטהרה אנחנו וצאצאנו וצאצאי כל עמך בית ישראל "כולנו" אמן ואמן.

"ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם"

ובספר ברכת פרץ של הסטייפלר כתב, שבאמת אדם חייב לקבל ייסורים בכדי לנקות את העבירות שלו, ולכן הייסורים יכולים להיות בכך שאדם מתייסר בעסק התורה והמצוות, וכמאמר המשנה פת במלח תאכל, או שמתייסר בכך שהוא הולך לישון מאוחר למען שקידת התורה. וגם כל יגיעה בהבנה ובכלל ההתמדה בתורה ובפרט בזמן שאין לו חשק או סבלנות או ראש ללימוד, כל אלו פשוט שהם נחשבים ייסורים, והם חוסכים מהאדם ייסורים אחרים שהיה אמור לסבול מהם, וזו הכוונה "אין לך אדם שאין לו ייסורים ואשרי מי שייסוריו מן התורה".

ורבינו יונה בשערי תשובה כתב, אמרו רז"ל במדרש "עץ חיים היא למחזיקים בה", שאם אדם עבר על איסור כרת או מיתת בית דין, יכול לתקן על ידי לימוד התורה בעמל, שאם היה רגיל לקרא פרק ביום יקרא ב' פרקים, או אם היה רגיל לקרא פרשה יקרא ב' פרשיות, ומשתי סיבות התורה תגן עליו מן הייסורים, סיבה א', כי תלמוד תורה כנגד כולם, וסיבה ב': כי עמל וטורח בתורה, וסיבה זו מקבלת תוספת תוקף כאשר האדם לומד גם על חשבון שעות השינה שלו זה יתקן אותו במקום הייסורים.

וזה דבר מפחיד ומבהיל על הרעיון!!! תיקון כרת ומיתות בית דין, דברים מפורשים מרבינו יונה, לא בשמים היא - זה תיקון הגיוני השווה לכל נפש!!

לכן צדיקים וידידים, אל ייאוש!!! כי אין ייאוש בעולם כלל!!! גם אם נפלת מאוד עד לתהום, פשוט תכפיל את הלימוד או תלמד עד השעות הקטנות, בזה תיקנת תיקון כרת ומיתת בית דין, בלי להוציא כסף פדיון וכדומה, כמובן אין בכוונתי לשלול את הפסוק "וחטאן בצדקה פרוק - תפדה", וגם ברגע שתתאמץ ותלמד יותר, ותייסר את עצמך בלימוד, תחסוך ייסורי תופת על העבירות החמורות שעשית, וידידי היקר ר' שלמה גפנר שליט"א הוסיף, שלכן "החש בראשו יעסוק בתורה", כי הייסורים שבלימוד התורה מוציאים את ייסורי כאב הראש, אז אל תקבלו זאת כתשובה אוטומטית של המשגיחים, זה אמתי.

אז אל תגידי לא ידעתי לא שמעתי, אם הייתי יודע הייתי עושה משהו!!! עכשיו אתה יודע, תפעל תכף ומיד כי זה חובתך וביכולתך ולטובתך הנצחית בזה ובבא!!!

"והשיג לכם דיש את בציר, ובציר ישיג את זרע, ואכלתם לחמכם לשבע"

שהכוונה שיתמלאו האוצרות בתבואה בכמויות עצומות, ממילא מוכח שזרעו וקצרו כמויות שמילאו את המחסנים, ולמי הם ישמרו כל זאת??? נכון זה לא ירקיב כי זה באוצרות, אבל למה??? ושמא תאמר שהאוצרות יעזרו להם לימים בהם יחטאו ולא יזכו שיצמח להם שפע בשדות, הרי אם הם יחטאו לא יעזור מה ששמרו במחסנים כי זה ירקיב להם, או שיקרה להם כפי שהיה עם אוצרות התבואה הגדולים שהיו בירושלים הנצורה בזמן חורבן הבית השני, שהבריונים היהודים שרפו את כל האוצרות בכדי לאלץ את היהודים להילחם??

לא הצליח ללמוד, ואילו כאשר ילך לדבר הרשות אם לא יצליח לעשות מה שתכנן לעשות הוא הלך בחינם.

ונראה שאפשר לחבר את יסודו של החתם סופר כאן לדבר הקודם, שאכן דוד לא אמר שהוא הולך לדבר מצווה כי אז היצר הרע יפריע לו בטרדות וכל מיני אונסים, ולכן הוא שיקר על היצר ואמר שהוא הולך לדבר רשות, וכך היצר לא הפריע לו. **ולמרות** שבכל יום ויום כך נהג דוד והיצר הרע היה אמור לזכור שדוד המלך רק משקר עליו, בכל זאת היצר הרע הסכים לוותר, כי השטן חשב שעל ידי

מאחר שהתורה מפרטת את החיים הטובים בעולם הזה לצדיקים שעמלים בתורה ושומרים מצוות, נשאלת השאלה הרי כתוב "אשרי הגבר אשר תיסרנו י-ה ומתורתך תלמדנו"? אבל על פי מה שנכתב בילקוט השאלה מתורצת, שאמר רבי ביזנא אין אדם בעולם בלי ייסורים, כואבות לו השיניים אינו יכול לישון, כואבות לו העיניים אינו יכול לישון, מצד שני המתמיד בתורה גם כן לא ישן, שורה אחרונה: שניהם טרודים ולא נרדמים, זה ער זה ער, אבל "אשרי הגבר אשר תיסרנו י-ה".

ועומק הכוונה היא, שכל אדם צריך לקבל ייסורים, ואשרי הגבר שהייסורים שלו זה בא מלימוד התורה, וכך גם כתוב במדרש בראשית רבה צ"ב א' אמר רבי אלכסנדר אין לך אדם בלי ייסורים, אשרי האדם שייסורים באים עליו בצורה שמתייסר על לימוד תורה בהתמדה, ולכן כשיש "בחוקתי תלכו", שעמלים בתורה בהתמדה עצומה, וכפי שביארתי שבחוקתי כולל גם שמירת הברית במסירות נפש ביום ובלילה, אם כן אדם זה יצא ידי חובת ייסוריו ע"י עמל התורה ושמירת הברית, ואין צורך שיתייסר עוד, אלא הברכה תשרה בכל ענייניו הגשמיים.

וזה דבר מפחיד ומבהיל על הרעיון!!! תיקון כרת ומיתות בית דין, דברים מפורשים מרבינו יונה, לא בשמים היא - זה תיקון הגיוני השווה לכל נפש!!

לכן צדיקים וידידים, אל ייאוש!!! כי אין ייאוש בעולם כלל!!! גם אם נפלת מאוד עד לתהום, פשוט תכפיל את הלימוד או תלמד עד השעות הקטנות, בזה תיקנת תיקון כרת ומיתת בית דין, בלי להוציא כסף פדיון וכדומה, כמובן אין בכוונתי לשלול את הפסוק "וחטאן בצדקה פרוק - תפדה", וגם ברגע שתתאמץ ותלמד יותר, ותייסר את עצמך בלימוד, תחסוך ייסורי תופת על העבירות החמורות שעשית, וידידי היקר ר' שלמה גפנר שליט"א הוסיף, שלכן "החש בראשו יעסוק בתורה", כי הייסורים שבלימוד התורה מוציאים את ייסורי כאב הראש, אז אל תקבלו זאת כתשובה אוטומטית של המשגיחים, זה אמתי.

אז אל תגידי לא ידעתי לא שמעתי, אם הייתי יודע הייתי עושה משהו!!! עכשיו אתה יודע, תפעל תכף ומיד כי זה חובתך וביכולתך ולטובתך הנצחית בזה ובבא!!!

"והשיג לכם דיש את בציר, ובציר ישיג את זרע, ואכלתם לחמכם לשבע"

כתב רש"י, שיהא הדיש מרובה ואתם עסוקים בו עד הבציר, ובבציר תעסקו עד שעת הזרע, "ואכלתם לחמכם לשבע" אוכל מעט וזה מספיק לו כי זה מתברך במעיו, וצריך להבין, אם אוכל קצת כי זה מתברך במעיו, מדוע צריך, ועבור מי צריך שיגדל כמויות ובשפע?? וגם שבמקום שהחקלאות תעסיק אותם חודשיים בשנה, הרי בגלל השפע שגדל יתעסקו בה כל השנה???

ואם נאמר שישאירו ולא יקצרו, או שיזרעו קצת, הרי כתוב מפורש "ואכלתם ישן נושן, וישן מפני חדש תוציאוו"

וטהר לבנו – בחוקתי

זו גם תשובה לשאלה נוספת, שאם כתוב **"ונתתי שלום בארץ - וחרב לא תעבור בארצכם"** מדוע בהמשך כתוב **"ורדפתם את איביכם ונפלו לפניכם לחרב, ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו ונפלו איביכם לפניכם לחרב"**, הרי יש שלום ואין חרב עוברת, אז למה מאה ירדפו רבבה?? הרי קיבלנו הבטחה **"ואין מחריד"??**

אלא כאמור, אם יש שלום בארץ לא תמיד יתלו זאת בברכה מה', אלא יתלו זאת בשכנות טובה שהשכנים שבעו ממלחמות, ואולי הם בחרו בסיסמה **"הלעולם תאכל חרב"**, לכן מידי פעם הקב"ה שולח דוגמאות לכוח שיש ליהודים שמאה רבבה ירדפו, כי יש ברכה מיוחדת והשלום הגיע מתוך ברכה מתוך כוח על טבעי ולכן יש שלום בארץ.

והשיג לכם דיש את בציר, ובציר ישיג את זרע

לעמול בתורה יומם ולילה בלי תערובת, **וההבדל** ברור ומוכרח שהרי נפסק **בשו"ע אורח חיים קצ"א ג'** שאסור לעשות מלאכה תוך כדי שהוא מברך ברכת המזון, **וכתב** שם **הט"ז** שהלכה זו קיימת בכל התפילות ובכל הברכות וגם על כל המצוות, שאסור להתעסק אפילו בדבר מצוה אחרת בעודו מתפלל או מברך או מקיים מצוה.

והעושה כן הוא בכלל אזהרת הפסוק **"ואם תלכו עמי בקרי"** שפירושו שתעשו מצוות ותלכו בדרכי ה' אבל תעשו זאת **"בקרי"** כאילו במקרה או בדרך ארעי, וכל מי שמתפלל או עושה מצוה ותוך כדי מתעסק בדבר אחר זה נחשב לקיום מצוה בדרך ארעי וכמקרה.

ודוגמא לזה מהגמרא **בבא בתרא נ"ז ב'**, א"ר חייא בר אבא זה שלא מסתכל בנשים בשעה שעומדות על הכביסה, שהולכות שם יחפות, והגמרא קובעת שאם יש דרך אחרת הוא רשע אפילו שלא מסתכל עליהן, **ומפרשים** כי אסור לאדם לסכן עצמו בניסיון של פריצות, **אומנם** היצר הרע שקרן, בא אליך ומפתה אותך: לך כן בדרך זו!!! כי כך אתה מקיים מצווה שאתה מתגבר על היצר הרע, וככה אתה הופך לצדיק וקדוש!! **אבל מה אפשר לעשות שזה שקר שהרי הגמרא אומרת שזה לא נכון, אלא אתה רשע!!!**

ולמה? כי יש איסור מפורש להכניס את עצמנו לניסיון, ורק אם בליט ברירה אנחנו נקלענו לניסיון עלינו להילחם שלא ניפול חלילה וחס, אבל לא להיכנס בידיים כי יתכן שתניפול ולא תוכל קום מנפילה זו, כפי שראינו אנשים שמכוח נפילה אחת נפלו לתהומות רח"ל, **ולכן** גם אם נקלעת לניסיון עליך לברוח ממנו מיד ובמהירות עצומה.

ולכן ניזהר כולנו מלהתפתות ליצר, שבא עלינו בתחבולות, ובמלבושי מצווה וברעיונות כביכול של לשם שמים, וככה אנחנו מסכנים את עתידנו הרוחני, ואפי' אם לא ניפול ברוחניות, עצם הכניסה ברצון לסכנה רוחנית אתה נקרא רשע ולא צדיק אפילו אם תעמוד בכל הניסיונות, ובכל ספק גש לרוב הקבוע שיורה לך מהו דרך האמת והישר, למען תצליח בכל אשר תלך.

אם בחוקתי תלכו - ועץ השדה יתן פריו

וחשבת להוסיף על דבריו שיתכן שחידושי תורה שבאים מתוך עמל התורה זה נחשב כפרי, ובזכות לימוד תורה בהתמדה מתוך עמל עד כדי חידושי תורה, יזכה אדם זה לברכה גם בגשמיות שעץ השדה יתן לו פירות ושפע.

ועץ השדה יתן פריו

טעם העץ כטעם הפרי, ובסוף הארץ שינתה ורק הוציאה פירות לאכילה ולא עץ שטעמו כמו הפרי שראוי למאכל, ומחדש ה"בית אבי" שמכוח השינוי הזה נוצרו אילני הסרק.

ולפי זה ביאר את כוונת הפסוק על פי רש"י שאם בחוקתי תלכו עצי הסרק יוציאו פירות, כי זה העולם המתוקן באמת, ועל ידי לימוד התורה בעמל וקיום חוקי התורה העולם חוזר לתיקונו קודם השינוי.

וגם אין לומר שהשפע הוא בשביל הרוגע הנפשי **"שיש שפע"**, שהרי אם מקיימים מצוות אין צורך לשמור למען הרוגע, כי ממילא יש רוגע כי ה' ימשיך וייתן ברכתו, ואדרבה אדם חייב להתחזק בביטחון בה' ולא להמירה בביטחון בטבע, ואם הרוגע נפשי כי חששו שמא יחטאו, הרי כאמור לא יעזור כלום וממילא אין מקום לרוגע??

ויתכן שהשפע הוא בכדי שתהיה ניכרת הברכה, כי כשאדם אוכל קצת לא ידעו שיש ברכה במעיו, אלא יתלו שהוא מסתפק במועט או שעושה דיאטה (או בעידן שלנו יתלו שעשה טבעת או שרוול וקיצור קיבה), לכן בורא עולם הוכיח שיש ברכה בכך שגדלה התבואה בכמויות עצומות.

קודם שאלנו, אם האוכל המועט מתברך במעיו, מדוע צריך שיגדל כמויות ובשפע, עד כדי כך שבמקום שהחקלאות תעסיק אותם חודשיים בשנה, בגלל השפע זה יעסיק אותם כל השנה?? הרי ממילא הם אוכלים קצת, אז **בשביל מי כל הכמויות??** **ויתכן** שזה חלק מהניסיון של תהיו עמלים בתורה, שיהיה שפע של גידולים ותוצרת חקלאית, שיצטרכו לעבוד כל השנה בכדי לקצור אותה ולדוש אותה, **והיצר הרע** יבוא לבן אדם שעמל בתורה **וישקר** עליו, הנה לך מצווה חשובה מצוות ישוב ארץ ישראל, וחלילה שיהיה בל תשחית על ברכת השם.

והיצר הרע דורש לו שאפשר לכתחילה ללמוד תוך כדי העבודה, וכמו שכתוב **"יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך"** וביאר האדמו"ר **מקאצק** שהכוונה שבשעת מלאכתו מייגע רק את כפיו, ולא את לבו ומוחו, כי הראש שלו נמצא בגמרא ומוחו משועבד ברוחניות, או כמו שדרש **המקנה "ובתורתו יהגה יומם ולילה"** שהפסוק הזה מדבר באדם שעובד כמו שכתוב בהמשך **"וכל אשר יעשה יצליח"** דהיינו בעמלו ועסקיו במשא ומתן, וכוונת הפסוק שאפילו בזמן העבודה הראש שלו מונח בתורה, ומשתוקק לחזור ללימודו, מבטיח לו הפסוק **"וכל אשר יעשה יצליח"**.

וככה היצר הרע שולף אותו מעמלו בתורה, ומטביעו בעמל הגשמיות, וזה ניסיון קשה - לא להתפתות אלא להמשיך ללמוד, **כי דברי המקנה והאדמו"ר מקאצק אמורים לאדם שחייב לעמול לפרנסתו ואין לו ברירה אחרת**, עליו דרשו גדולי ישראל שלפחות הראש שלו יהיה מונח בלימוד התורה, אבל כאן עליו ללמוד תורה בבית מדרש והוא יתן לאשתו ועבדיו שהם יטפלו בעבודת השדה, והוא ימשיך

ולכן ניזהר כולנו מלהתפתות ליצר, שבא עלינו בתחבולות, ובמלבושי מצווה וברעיונות כביכול של לשם שמים, וככה אנחנו מסכנים את עתידנו הרוחני, ואפי' אם לא ניפול ברוחניות, עצם הכניסה ברצון לסכנה רוחנית אתה נקרא רשע ולא צדיק אפילו אם תעמוד בכל הניסיונות, ובכל ספק גש לרוב הקבוע שיורה לך מהו דרך האמת והישר, למען תצליח בכל אשר תלך.

דאית הסבר מתוק מדבש של האדמו"ר **מסקולען**, שכתב שאם נלמד תורה על מנת לקיים את המצוות זה כמו עץ שמוציא פרי, ולכן מידה כנגד מידה נזכה שהעץ השדה יוציא פירות.

כתב רש"י שהפסוק מדבר על אילני סרק שיוציאו פירות, וראיתי במפרשים ששואלים למה יש צורך בשינוי דרכי הטבע שעצי סרק יוציאו פירות?? **והנה בספר בית אב הביא הירושלמי כלאים א' ז'** ששואל מניין נבראו אילנות סרק?? ועונה הירושלמי **"מעץ עושה פרי"**.

וההסבר הוא על פי רש"י **בנראשית** על הפסוק **"ועץ עושה פרי"** שהקדוש ברוך הוא ציווה שהצמחים יגדלו ויהיה

וטהר לבנו – בחוקתי

והאדמה שינתה בכדי לשמר את שלימותה לצדיקים בעולם הזה כאשר ילכו בחוקי התורה והמצוות.

כ כך יזכו הצדיקים עוד בחייהם בעולם הזה ליהנות מהשלימות של הבריאה, ושיכירו בעוצמת פועלם לטובה בעולם, ויחזקם ויחזק כל יהודי ללכת בדרכי התורה, וברוך השם שנתן לי חידוש זה קודם תפילת ערבית כי כך התפללתי בשמחה ובהתרגשות עצומה, על שזכיתי ללמוד זכות לטובה על מעשה בראשית ועל האדמה שכוונתה הייתה לטובה.

ואכלתם לחמכם לשבע

ובפשטות, נראה לתרץ שברכת השם היא גם בכמות וגם באיכות, אבל בכל זאת נראה שטמון כאן יותר, שהרי כידוע ניסיון העושר קשה יותר מניסיון העוני.

וכמו שרבי הקדוש שחי כמו מלך ולא חסר לו מאומה ממה שהיה על שולחנו של קיסר רומי, ובכל זאת בעת פטירתו העיד שלא נהנה אפילו באצבע קטנה מהעולם הזה, ולא פלא שהוא מכונה רבי הקדוש מלבד מעלותיו שהיה נשיא ועורך המשניות.

וזאת הברכה, שהקב"ה יתן שפע ובכל זאת הברכה תהיה שיהיה לנו כוח להתגבר גם לשבוע במעט כדברי החתם סופר וגם לא להיגרר אחרי השפע, וכך אנחנו מתקדשים מאוד, כי כאשר השפע מול העיניים ובכל אופן לשלוט ולעצור זו גדלות, והכוח להתגבר זה ברכה של ממש.

ללמדנו, שניסיונות החיים הם בכל החזיתות, רבים בוכים על מר גורלם שקשה להם בפרנסה ולכן הם לא יכולים להתעלות כרצונם הטהור שיוקד באמת בתוך ליבם, אבל הם טועים כי ניסיון העושר קשה הרבה יותר, כי מרוב שפע הוא מרגיש טוב מדי והוא שוכח שהוא בניסיון החיים לנצל את העשירות רק לטובה, ולכן אומרים שניסיון העוני קל יותר כי בלב נשבר קל לו לפנות לבורא עולם.

על כן נקבל עלינו להאמין שכל מצב בו אנחנו נמצאים זה החלטה של בורא עולם שהחליט שמכאן עליך להתעלות, וכמובן עלינו להתפלל שהניסיונות לא יהיו קשים מדי כי אנחנו חלשים בדור חלש, אבל אם בכל זאת בורא עולם מנסה אותנו, עלינו להיות חזקים ולהצליח במשימה, ולפי הקושי כך השכר, רק חזק ואמץ אמן ואמן.

ומי שלא שם ליבו לדבר חשוב זה, וחי את חייו באדיקות בתורה ובמצוות בשלימות אבל מתוך הכרח ולעיתים מתוך שנאה, והוא מתנחם שלפחות יקבל גן עדן על כך, אז עליו נאמר "אוי לנו מיום הדין, מיום התוכחה", כי בורא עולם יראה לו שחי את חייו בטעות ורימה את עצמו כל החיים, אדרבה מורי ורבותי, עכשיו נעצור ונתבונן מה אתנו??? האם אנחנו חיים באמת??? האם ככה באמת אנחנו רוצים להתייצב בפני בורא עולם??? ככה אנחנו מוכנים למות??? ככה אנחנו רוצים שצאצאינו יתנהגו ויחיו??? קדימה, עכשיו לקפל שרוולים לעבודת הבורא באמת ובתמים "וטהר לבנו לעבדך באמת".

את הכרטיס ואומר אני בא בגלל שזכיתי בפרס הראשון בלוטו, מיד פתחו לו את השערים ותוך דקה הוא ישב מול מנהל מפעל הפיס שמחייך מולו ומבקש ממנו את הכרטיס לבדיקה במחשב של מפעל הפיס. **כמובן** הבחור בהתלהבות מגיש את הכרטיס, בביטחון שבעוד רגע קל הוא יוצא עם צ'ק שמן, אבל כשהכניסו את הכרטיס למכונה המכשיר מודיע על שגיאה, שהכרטיס לא מזוהה, והמנהל מתחיל לגמגם ואומר לבחור: שמע ידידי, יש בעיה, אם המחשב לא קולט אז לפי חוקי מפעל הפיס - שיתכן שהם גם כתובים על גב הכרטיס שלך אין זכיה. **הבחור** נבהל כהוגן, והתחנן למנהל להעביר את הכרטיס שוב ושוב אך ללא הועיל. לא נקלט!!!

מסכן הבחור, פחד לצאת לרחוב, מה יגיד לבעל המונית??? אפילו כסף חזור לבני ברק לא היה לו!!! הוא התחנן למנהל מפעל הפיס שיוציא אותו מהדלת האחורית, כי מה יעשה עם בעל המונית??? וכמובן רק לאחר תקופה הוא שילם למונית.

גם אנחנו יכולים לחיות את כל החיים ואנחנו בטוחים שאנחנו בסדר גמור או לפחות די בסדר, אם לא בשורה הראשונה לפחות בשורה השניה או השלישית של גדולי ישראל ואבות האומה, ולכל הפחות מקום טוב באמצע, אבל כשמגיעים לשמים, בודקים את הכרטיס ומגלים שכל התורה והמצוות שקיים לא מועילות לו, כי בורא עולם נגעל מהם, כי הוא קיים אותם מתוך הכרח ומתוך שנאה, ואז לחרדתו מתברר לאדם שכל בטחונו נדף ואיננו, והוא עני ואביון, וגרוע מכך כי את העבירות עשה בשיא השלימות בשיא ההתלהבות והמרץ והחשק, ואז כבר אי אפשר לתקן.

לכן, מעכשיו להתחיל לקיים מצוות בשלימות ובשמחה מתוך גאווה שזכית להיות מהחרדים לציווי בורא עולם, וממקיימי דבריו, ואתה באמת שמח להיות עבד ה', ולעולם לא תחיה בצער ובשנאה בעולם הזה ואפס שכר בעולם הבא.

ופנית אליכם

צדיקים, שכביכול שכרם כל כך גדול עד כדי כך שאין ה' יכול לתת את השכר שמגיע להם רק על ידי שכביכול יתפנה

והתבוננתי בדבר ובעצם זה ממש נס גלוי למתבונן שעץ סרק יוציא פירות!!!! וזה מוכיח עד כמה כוח התורה והמצוות עצום וחזק שמתקן את כל הבריאה לשלימות ממש לעיני כל בשר.

ושוב התבוננתי, שבעצם מדוע האדמה שינתה מרצון הבורא ולא הוציאה עץ אכיל כמו שפריו אכיל?? **ויתכן** שהאדמה בראותה שבורא עולם ברא אור וחזר וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא כמובא בגמרא חגיגה יב', לכן ייתכן

כתב רש"י "אוכל קצת, והוא מתברך במעיו – שנהיה שבע ממעט אוכל". מקשה החתם סופר הרי כבר התברכו ישראל שיגדל להם כמויות של אוכל שיתמלאו אוצרותיהם ממש שפע רב, אם כן למה היו צריכים גם לברכה במעיים שיאכלו קצת וישבעו???

עונה החתם סופר שבכל זאת יש עניין לא לאכול הרבה, כדי שהבן אדם יישאר יותר רוחני ושלא יתהפך לאדם מגושם רודף תענוגות עולם הזה, וכמאמר התוספות מהמדרש בגמרא כתובות ק"ד שעד שיתפלל אדם שיכנס דברי תורה לתוך גופו שיתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו.

ולכאורה גם לאחר תירוצו של החתם סופר נשאלת השאלה להיפך, שאם יש ברכה של שובע שאוכל מעט, אם כן מדוע צריך גם שפע של כמויות של אוכל???

ללמדנו, שניסיונות החיים הם בכל החזיתות, רבים בוכים על מר גורלם שקשה להם בפרנסה ולכן הם לא יכולים להתעלות כרצונם הטהור שיוקד באמת בתוך ליבם, אבל הם טועים כי ניסיון העושר קשה הרבה יותר, כי מרוב שפע הוא מרגיש טוב מדי והוא שוכח שהוא בניסיון החיים לנצל את העשירות רק לטובה, ולכן אומרים שניסיון העוני קל יותר כי בלב נשבר קל לו לפנות לבורא עולם.

על כן נקבל עלינו להאמין שכל מצב בו אנחנו נמצאים זה החלטה של בורא עולם שהחליט שמכאן עליך להתעלות, וכמובן עלינו להתפלל שהניסיונות לא יהיו קשים מדי כי אנחנו חלשים בדור חלש, אבל אם בכל זאת בורא עולם מנסה אותנו, עלינו להיות חזקים ולהצליח במשימה, ולפי הקושי כך השכר, רק חזק ואמץ אמן ואמן.

ומי שלא שם ליבו לדבר חשוב זה, וחי את חייו באדיקות בתורה ובמצוות בשלימות אבל מתוך הכרח ולעיתים מתוך שנאה, והוא מתנחם שלפחות יקבל גן עדן על כך, אז עליו נאמר "אוי לנו מיום הדין, מיום התוכחה", כי בורא עולם יראה לו שחי את חייו בטעות ורימה את עצמו כל החיים, אדרבה מורי ורבותי, עכשיו נעצור ונתבונן מה אתנו??? האם אנחנו חיים באמת??? האם ככה באמת אנחנו רוצים להתייצב בפני בורא עולם??? ככה אנחנו מוכנים למות??? ככה אנחנו רוצים שצאצאינו יתנהגו ויחיו??? קדימה, עכשיו לקפל שרוולים לעבודת הבורא באמת ובתמים "וטהר לבנו לעבדך באמת".

להמחיש את העניין אספר סיפור נפלא, בחור ישיבה קנה כרטיס לוטו. יום לאחר ההגרלה הוא ניגש לדוכן הפיס וראה מפורש שכל המספרים שלו עלו בהגרלה וכי הוא הזוכה בפרס הראשון של 7 מיליון ₪, הוא מרוגש כולו סיפר לאביו ולאמו ולכל משפחתו ולכל ידידיו שפתאום התרבו כחול אשר על שפת הים, ואז נזכר שעליו לנסוע מבני ברק לתל אביב למשרדי מפעל הפיס ברחוב הפטמן, **אבל** לבחור לא היה כסף, לכן עצר מונית והוכיח לבעל המונית שהכרטיס שלו זוכה והוא נוסע למפעל הפיס, והיות ואין לו כרגע כסף, לאחר שיקבל את המיליונים ממפעל הפיס הוא ישלם לבעל המונית על הנסיעה פי עשר מעלות הנסיעה הרגילה, בעל המונית הסכים וכך הגיע הבחור למשרדי מפעל הפיס.

שם בקומת הכניסה בקבלה, ביקש לפגוש את מנהל מפעל הפיס, בתחילה חשבו שהוא בא להתרים אותו אז אמרו לו שכאן כבר תורמים הרבה מעל ומעבר למה שהוא חושב, אבל הבחור מציג

גם אנחנו יכולים לחיות את כל החיים ואנחנו בטוחים שאנחנו בסדר גמור או לפחות די בסדר, אם לא בשורה הראשונה לפחות בשורה השניה או השלישית של גדולי ישראל ואבות האומה, ולכל הפחות מקום טוב באמצע, אבל כשמגיעים לשמים, בודקים את הכרטיס ומגלים שכל התורה והמצוות שקיים לא מועילות לו, כי בורא עולם נגעל מהם, כי הוא קיים אותם מתוך הכרח ומתוך שנאה, ואז לחרדתו מתברר לאדם שכל בטחונו נדף ואיננו, והוא עני ואביון, וגרוע מכך כי את העבירות עשה בשיא השלימות בשיא ההתלהבות והמרץ והחשק, ואז כבר אי אפשר לתקן.

לכן, מעכשיו להתחיל לקיים מצוות בשלימות ובשמחה מתוך גאווה שזכית להיות מהחרדים לציווי בורא עולם, וממקיימי דבריו, ואתה באמת שמח להיות עבד ה', ולעולם לא תחיה בצער ובשנאה בעולם הזה ואפס שכר בעולם הבא.

כתב רש"י "אפנה מכל עסקי לשלם שכרם", וכתב המשגיח ממיר רבי ירוחם שמדהים עד כמה שכרם של

וטהר לבנו – בחוקתי

ולכן כביכול בורא עולם יכול להתפנות מעסקיו להטיב לנו, כי אנחנו כביכול כבר מעמידים ומתקנים את העולם לטובה, אמנם הסבר זה קשה כי מצאנו גם להיפך בקללות כאשר ח"ו הקב"ה כועס עלינו כתוב גם **"ונתתי פני"** וכתב רש"י **"פנאי שלי פונה אני מכל עסקי להרע לכם"**.

אמנם גם זה אפשר לבאר, שהיות וכשעם ישראל חוטא הוא מזיק לכל הבריאה ומקלקל לכל העולם, לכן כביכול שווה לבורא עולם לעזוב את הכל ולהתמקד בשורש הבעיה ולפתור את הבעיה מהשורש, מאשר לטפל בבעיות המשנה, אבל בעצם גם זה אחרי הכל הוא **לשבחם של עם ישראל שתמיד ידעו שהם עיקר העולם והכל תלוי בהם**

ועלינו לדעת את גודל האחריות המוטלת עלינו, וכפי שאמרו גדולי ישראל שכאשר קורה אסון טבע בעולם, בתור יהודי זה אמור לכאוב לנו, כי זה מלמד שאנחנו לא תיקנו את העולם כראוי ועלינו החובה לשפר את מעשינו, וכל עוד שהאסונות הם בארץ זרה נודה להקב"ה שלנו לא קורים אסונות, אבל נקבל את המסר ונתחזק בדחיפות, כי כל יהודי יכול לשנות עולמות.

ופנית אליכם – המשך

"פני – פנים" אלא מלשון **"פנאי"**, ולכאורה הדבר תמוה, למה רש"י משנה מהמשמעות הפשוטה??? **ואולי**, רש"י לא רצה שנפרש שיש הבדל בין ברכה לקללה, ואכן באופן שווה ה' מתפנה להיטיב כך גם ה' מתפנה להרע כשחוטאים.

ואולי ההסבר הוא כאמור, שהיות ועיקר הבריאה זה עם ישראל וכשהם חלילה חוטאים הם שורש הבעיה, לכן זה **חסד עבורנו שבורא עולם מיד מטפל בנו שנתיישר במהירות חזרה לדרך טובה** ושתכף ומיד נחזור בתשובה בכדי **שלא נשקע בחטא** עמוק בלי דרך לצאת ממנו בקלות.

ללמדנו, שעלינו להתעורר במהירות כבר במכה הראשונה ולהבין שזוהי מכת אוהב שבורא עולם מכה בכדי ליישר אותנו, ולא נעלים עין ולא נשקע עוד יותר בחטא בכדי לשחרר את הכאב ואת התסכול, כי כך אנחנו עושים את ההיפך מהנדרש, וגורמים לעצמנו נזק כפול ומכופל, אלא מיד נחזור בתשובה שלימה ונחזור לאבא אוהב ודואג.

קדימה ננצל את זה להתקרב לבורא עולם שאוהב אותנו ומגלה לנו את הסוד הזה, ונזהר מאוד לא להיות בעלי מומים קבועים שאז נאבד את קדושת הגוף חלילה וכבר מותר להמיר ולפדות, אלא גם כשיש נפילות כי בני אדם אנחנו בכל זאת מיד לתקן ולהתעלות ולא לשקוע עוד בעבירה חלילה, ונזכה לקיים **"קדושים תהיו"** – חזק חזק ונתחזק.

ואכלתם ישן נושן

השמיטה, שביאר **"אכלתם ישן"** – בשביעית, **"נושן"** – בשמינית, וכשיהיה יובל, **"ישן"** גם בתשיעית. כי **"מפני חדש תוציאנו"** – דהיינו שתספיק לכם התבואה כי תמצאו הרבה ישן באוצר גם בשנה התשיעית, אמנם במפרשי המקרא לא נראה שברכה זו קשורה לשנת השמיטה, וא"כ עדיין צריך ביאור ועיון.

וייתכן, שאכן הברכה והשפע מתחילים משנת השמיטה, וכפי שביארנו בתחילת הפרשה שמטרת השמיטה והיובל היא שהחקלאים יקדישו את שנת השמיטה והיובל לרוחניות **"שבת לה"**, ואכן ברגע שגם החקלאים יקיימו את **"בחוקתי תלכו"** שתהיו עמלים בתורה כל שנת השמיטה והיובל, זה יגרום להם שגם בשנים שלאחר השמיטה והיובל למרות עבודתם בשדה הם ימשיכו להיות עמלים בתורה וברוחניות כל זמן פנוי, וזה יביא את הברכה שבכל שנה ושנה יהיה שפע ל3 שנים, שלא יהיו להם דאגות של פרנסה אלא יוכלו ללמוד תורה ויהיה להם מספיק עודף לתת לאריס ולפועלים גויים שיעבדו בשבילים בשדות.

וכפי שכתב הרמב"ן בפסוק י"א שהברכות הכתובות בפרשה זו זה רק כשישראל **כולו יהיו צדיקים**, ולכן הקב"ה משקיע לא רק בלומדי התורה בישיבות אלא גם לעמלים לפרנסתם, כך שכל ישראל יתעלו ויהיו רוחנים וצדיקים, כי רק כך יזכו לברכות הכתובות בפרשה זו, וכדברי החתם סופר שברכת ה' בגשמיית לא תגרום להם להיות אנשים גשמיים חלילה אלא הברכה תהיה שיישארו אנשי קודש השקועים ברוחניות ובעבודת ה', רק בלי טרדות.

מכל עסקיו ויתפנה רק לדאוג לשכר הצדיקים. **אבל** תיאור זה קשה קצת שהרי ה' הוא כל יכול ואין לו דמות הגוף ואין לו מגבלות כלל, ואולי זה רק להמחיש לנו כביכול אצל בשר ודם, כפי שיש המחשה **"ימינך ה' נאדרי בכוח"** וכן **"וברוח אפך"** שכמובן כל אלו המחשה הם.

ואולי אפשר לבאר באופן הפוך, שכאמור על ידי קיום חוקי התורה בשלימות ובשמחה אנחנו מקיימים את הטבע ומתקנים אותו עד כדי כך שאפילו האדמה מתקנת את עצמה ואילני סרק יוציאו פירות, וגם יהיה **"שלוש בארץ"** והמשמעות היא לא רק בארץ ישראל **"ארצכם"** אלא כפי שכתב **האור החיים הקדוש** בכל העולם יהיה שלום.

שמתי לב, שיש שינוי בלשון התורה בין הברכות לקללות, שלגבי הברכות כתוב **"ופנית אליכם"** ואילו לגבי הקללות כתוב **"ונתתי פני"**, ובמשמעות ההבדל נראה שלטובה בורא עולם מתפנה כביכול כל כולו להיטיב לנו, ואילו להיפך משמע כביכול שבורא עולם לא מפנה את כולו לנו אלא רק את פניו, כי מידה טובה גדולה ממידה רעה.

אבל הבחנתי בלשונו של רש"י שכתב בפסוק **"ונתתי פני – פנאי שלי**, פונה אני מכל עסקי להרע לכם", ונראה שבכוונה רש"י הקדוש לא רצה לפרש כמשמעות הפשט

ללמדנו, שעלינו להתעורר במהירות כבר במכה הראשונה ולהבין שזוהי מכת אוהב שבורא עולם מכה בכדי ליישר אותנו, ולא נעלים עין ולא נשקע עוד יותר בחטא בכדי לשחרר את הכאב ואת התסכול, כי כך אנחנו עושים את ההיפך מהנדרש, וגורמים לעצמנו נזק כפול ומכופל, אלא מיד נחזור בתשובה שלימה ונחזור לאבא אוהב ודואג.

קדימה ננצל את זה להתקרב לבורא עולם שאוהב אותנו ומגלה לנו את הסוד הזה, ונזהר מאוד לא להיות בעלי מומים קבועים שאז נאבד את קדושת הגוף חלילה וכבר מותר להמיר ולפדות, אלא גם כשיש נפילות כי בני אדם אנחנו בכל זאת מיד לתקן ולהתעלות ולא לשקוע עוד בעבירה חלילה, ונזכה לקיים **"קדושים תהיו"** – חזק חזק ונתחזק.

כתב רש"י (מת"כ): הפירות יהיו משתמרים וטובים להתיישן, שיהא **ישן הנושן של שלש שנים** יפה לאכול משל אשתקד, משמע מזה שתהיה ברכה של שפע שיגדל לשלוש שנים שזה פי 3, וממשיך רש"י שיצטרכו לפנות את הישן מהאוצרות בכדי להכניס את החדש.

יש כאן פלא עצום, כי בפשטות הברכה הזאת לא נכתבה בפרשת בחוקתי כברכה על שמירת שמיטה אלא כברכה של שפע בגידולי הארץ, וכמשמעות **המדוש אגדה** שכתב כאן לחזקו שכשנותן הקב"ה לישראל נותן להם שפע בלי גבולות ואילו הקב"ה דורש רק מעט וקצת מצוות מישראל, **ואם** נכונים דברינו אם כן אם בכל שנה יגדל פי 3 הרי שאחרי כמה שנים תצטבר כמות אוכל של מעל 10 שנים, ולמה התורת כהנים הביא רק כמות של 3 שנים? **עוד** קשה אם כל שנה יגדל ל3 שנים אם כן לא תהיה ניכרת הברכה המיוחדת של שמיטה שבשנה השישית יגדל ל3 שנים?? **וגם** מה השאלה מה נאכל בשנה השביעית הרי גדל להם בשנים עברו כל שנה פי 3 וממילא יש להם שפע של אוכל לשנים רבות, אז מה פשר הדאגה והברכה??

ונראה שאכן ברכת השמיטה היא לאנשים שלא זכו לברכה הכתובה בפרשת בחוקתי, כי הם לא היו עמלים בתורה או בגלל שהם היו קטני אמונה, עובדה שפקפקו באמונה בבורא עולם ושאלו מה נאכל אם נשמע בקול ה'.

אומנם המפרש **רבי יוסף בכור שור** מפרש שהברכה הכתובה בפסוק כאן זו לא ברכה חדשה אלא המשך לברכה

וזהר לבנו – בחוקתי

ללמדנו, שעלינו להתעלות ולדאוג גם שכלל עם ישראל יתעלה, וגם מי שעמל לפרנסתו ראה נא כמה בורא עולם משקיע באנשים שעובדים ועמלים לפרנסתם שיהיו רוחניים למרות הטרדה הגדולה לפרנס את המשפחה, ודע לך כי אם בגלל העבודה שלך יש לך בקושי פנאי ללימוד תורה ורוחניות ואתה מנצל את הזמן הקצר כל רגע לרוחניות מושלמת כי זו שאיפת חייך, דע לך שאתה משפיע שפע לכלל עם ישראל, ואתה חביב מאוד בעיני בורא עולם שרואה את עמלך בתורה כקרוב תמים, כי אחרים במקומך אחרי עבודה מאומצת רוצים להשתחרר ולבלות קצת, ואתה מנצל זמן זה לתורה ולקדושה, וכגודל הניסיון כך גודל השכר, אז כולנו נתחזק ונחזק אחרים ובעזרת ה' יתקיים בנו בקרוב ממש כל ברכות התורה ברוחניות ובגשמיות!!

” והכרתי את חמניכם וגעלה נפשי אתכם ”

וכמוכן הם יצחקו על בחור או אברך שילך ברחוב עם ספר פתוח וילמד, או בתור בסופר יפתח גמרא וילמד, או שבאירוע משפחתי כמו חתונה הוא ילמד, מה יגידו עליו זה בחור אברך אדם שסתם מגזים, ”מוזר” – ”מצומצם” – ”צדיק ורע לו” ועוד כינויי גנאי, אבל לסמארטפון הם דבקים בכל מקום גם באירועים משפחתיים, כי זה בסדר גמור, לפחות מקובל, גם באוטובוס וגם בתור לרופא, ממש דבקות בעבודה זרה, מוציאו מחיקו מחבקו ומנשקו.

ואנחנו בשם ה' נזכיר, ולא נבוש מהמלעיגים, נדבק בתורה ובתפילה בכל מקום ובכל זמן ”בחוקתי תלכו”, וכך בכוחנו להתגבר על היצר הרע של עבודה זרה של דורנו, וננצל את כוח הקדושה בעוצמה כנגדו.

ועוד דוגמא, שמעת וקראת על גדולי ישראל שלמדו עד השעות הקטנות של הלילה וקמו בבוקר מוקדם, אמרת לעצמך בהתפעלות איזה עוצמה!!!! **אבל** אני: רחוק אני מזה, אין מצב שאני מסוגל, אני מת מעייפות, לא מסוגל להתמיד עד השעות הקטנות, ועוד לקום מוקדם, **מה אני מלאך???** **אני רק בן אדם בשר ודם**, אני חייב לנוח ולישון בשביל לקום רענן, אין מצב שאני יהיה כזה מתמיד, זה לא אנושי, זה רק לרבנים, הם כנראה זן מיוחד.

אבל פתאום ראו איזה פלא, יש אנשים שברגע שיש להם אינטרנט אין עייפות, אין בעיה מחר לקום מוקדם לעבודה, הם רובצים שעות בהתמדה עד לשעות הקטנות של הלילה, ממש מתמידים מלאכים, לא אנושיים, **ובשביל** מה???? בשביל שטויות במקרה הטוב, ובמקרה הרע בשביל להיכנס עוד ועוד לעומק של טומאה רחמנא ליצלן, וכמובן בבוקר לקום מוקדם. פלא עצום, זן מיוחד, וזה מיליארדי אנשים מכורים, חצי מיושבי תבל, פתאום כולם מלאכים, כן, אבל מלאכי חבלה.

אז קדימה!!! כמו שהם מתמידים לעבירה ולבטלה, וזה כבר מפורסם בטבע האדם בן זמנינו, אנחנו ננצל זאת שנכיר את כוחות הנפש שבנו, נגיד לעצמינו, **אתה כן מסוגל להתמיד בתורה עד השעות הקטנות של הלילה**, ואם אנחנו לא עושים זאת הסיבה היא כי אנחנו רק מתעצלים ויש לנו כמובן תירוצים בלי סוף לכסות על האמת. **ובפרט** לאחר דברי רבינו יונה שכתב, שאם אדם עבר על איסור **כרת או מיתת ב"ד, יכול לתקן זאת על ידי לימוד התורה בעמל, א', כי תורה כנגד כולם, ב', כי עמל וטורח בתורה, ובפרט שלומד גם על חשבון שעות השינה שלו זה יתקן במקום ייסורים, וגם יקדשו בקדושה העליונה.**

אז בן אדם מה לך נרדם קום קרא לאלוקיך, כי כוח הרע והטוב שווים, אז תנצל את הטוב ואת הקדושה העצומה והדרגות הגבוהות שאפשר להשיג, היום יותר מתמיד, וזכור שהיום הקדושה גם זמינה הרבה יותר מבעבר, בהצלחה.

”אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות להם עבדים”

עבדים לבורא עולם, על פי הגמרא בגיטין, שאדם הפודה עבד, אם רצונו שהעבד לא ישתחרר לגמרי, חייב הקונה לפדותו בעודו עבד לראשון, וגם לקנותו על מנת להשתעבד בו במקום הבעלים הראשונים, ורק כך העבד עובר לבעלות של האדון השני, **ולכן** בורא עולם אומר לעם ישראל אתם עבדים שלי כי אני פדיתי אתכם בעודכם עבדים של המצרים, וגם על מנת שתהיו עבדי ושלא שתצאו לחירות.

”חמניכם” מסביר רש”י שזה סוג של עבודה זרה, דהיינו שבורא עולם מקלל שיחריב לנו את העבודה זרה, ומקשה האדמו”ר רבי שמחה בונם מפרשיסחא אם ככה מדוע כתוב בהמשך הפסוק ”וגעלה נפשי אתכם”, **אדרבה** כשאין עבודה זרה צריך להיות התקרבות של בורא עולם לעם לישראל, ולא להיפך ”וגעלה ^(נגעל) נפשי אתכם”???

והתשובה לכך ענה האדמו”ר כמו שהרחבתי בפרשת תצוה, שברגע שאין יצר הרע של עבודה זרה אז ממילא גם כוח הקדושה נחלש, כמו שכתוב בנביא הושע ”כי ימים רבים ישבו בני ישראל אין מלך ואין שר, ואין זבח ואין מצבה, ואין אפוד ותרפים”, והמפרשים הסבירו שתרפים זה עבודה זרה, ואילו אפוד זה האפוד ואורים ותומים המגיד העתידות, ושאלו מה החיבור והקשר בין שניהם???

ועונה הגאון מווילנא, שכשאיך אפוד קודש אז גם אין טומאה של תרפים עבודה זרה, והכוונה, שפעם היה זמין טומאה חמורה של עבודה זרה, לכן היה זמין קדושה גדולה של אפוד ורוח הקודש, אבל בזמנינו אין לא טומאה זמינה של עבודה זרה אז אין גם זמינות לקדושה, **ולפי זה**, ביאר האדמו”ר שלכן ”וגעלה נפשי אתכם” שבגלל שעם ישראל חטאו בעבודה זרה ובורא עולם נאלץ למחוק להם את היצר ולבטל להם את עבודה זרה, זה גורם שעם ישראל לא יוכלו להתקדש מאוד לקב”ה ולכן ”וגעלה נפשי אתכם”.

אבל כל זה היה עד לעידן הטכנולוגיה של המחשבים והאינטרנט ודומיו, אבל ברגע שיש את טומאת האינטרנט, שבשנייה אדם יכול ליפול לשאול תחתית, אם כן חייב להיות גם להיפך שבשנייה אתה יכול להגיע לקדושה עצומה וזמינה מאוד, **אז יש כאן הזדמנות פז!!! נכון**, יש ניסיונות מטורפים בכל מקום, דבר שלא היה מעולם, אנשים שלא סגרו את כל הפתחים ליצר הרע בקלות הם נופלים, מעולם לא היה קל יותר לחטוא וליפול עמוק בחטא, אבל זכור שבוודאי גם קל יותר להתקדש לגבהים, לגבהים שפעם רק יכלו לחלוט על זה.

דוגמא לדבר, היום הסכנה בכיס כמו עבודה זרה של פעם, צמוד בכיס עבודה זרה, ככה זה היום יש אנשים בכל העולם שצמודים לסמארטפון וכדו', עד כדי כך שראיתי אינסטלטור בתור בור הביוב מקקים מעופפים סביבו והוא ממתין למשאית שאיבה אבל הוא מנצל כל רגע כי הוא מרותק כל רגע לאיפון, ממש עבודה זרה, דבוקים בו לגמרי בכל מקום, לא להאמין איזה דביקות.

אז בן אדם מה לך נרדם קום קרא לאלוקיך, כי כוח הרע והטוב שווים, אז תנצל את הטוב ואת הקדושה העצומה והדרגות הגבוהות שאפשר להשיג, היום יותר מתמיד, וזכור שהיום הקדושה גם זמינה הרבה יותר מבעבר, בהצלחה.

מדויק בפסוק שהקב”ה הוציא אותנו ממצרים להיות להם לעבדים – דהיינו שלא נהיה עבדים של המצרים, אבל ה' פעל שנשאר עבדים שלו - של בורא עולם, וכמו שכתוב בפרשה הקודמת ”כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם”.

ובפרשה הקודמת הבאתי ביאור נפלא מהחיד”א, למה כתוב כפילות ”עבדים ועבדי”, ובעצם איך הפכנו להיות

וטהר לבנו – בחוקתי

ששלח אותו להקים ישיבה ובית הוראה, שאולי כך כל עם ישראל ימירו את גלות מצרים לעמל התורה.

אבל פרעה הרשע התחכם ליעקב, כמו שהיצר מתחכם כנגדנו ומפיל אותנו על ידי מצוות מדומות או שיקול דעת לא נכון, שהוא בא לעם ישראל באו תעזרו לי בעבודה, תראו איך אני בעצמי עובד ותנו כבוד למלך, ורוב היהודים אמרו למרות שזה ביטול תורה בכל אופן צריך לתת כבוד למלך וכמו שכתוב בחז"ל שאפילו אליהו הנביא רץ ברגל לכבוד המלך אחאב הרשע שנסע במרכבה וכל זה עשה בכדי לחלוק כבוד למלך.

מצד שני, שבת לוי טענו אנחנו לא ניתן כבוד למלך כי אנחנו עמלים בתורה, ולמרות שיש מצוה לחלוק כבוד למלך, יתכן שהם בחרו במצוות לימוד תורה כי חששו שזה עבודה בלי סוף למלך כפי שאכן קרה, או יתכן ששבת לוי היו שקועים כל כולם בלימוד התורה בהתמדה ובכל מקום, שזה כולל גם בהליכתם מבית המדרש לבית ולהיפך ובכל רגע פנוי או אפשרי, כך **שלא ראו** את המלך עובד, וממילא לא התעורר אצלם הספק האם אכן עליהם לעזור ולתת כבוד למלך, **ולכן** מובן ששבת לוי בוודאי הם עבדי ה' ואדרבא הם **בחרו מרצונם** מתחילת הגלות להיות **עבדי ה'.**

ללמדנו שבעמל התורה אמיתי בכל מקום לא רואים ולא נתקלים בבעיות ולא נופלים בפך של היצר שבו במלבושים שונים ומשונים!!! ולכן עדיף כמה שפחות לצאת לרחוב, בפרט בימי הקיץ שרבים הניסיונות.

אבל כלל זה יהיה בידך כשכבר חייבים לצאת יוצאים עם נשק והגנה, והנשק שלנו הוא לחשוב על רעיון תורני ככה שהראש נמצא בתורה ולא פנוי, וממילא אם נשמור על העיניים לא ניכשל ח"ו, וגם אם חלילה ניכשל שלא באשמתנו בכל זאת המוח יהיה טרוד בתורה ויהיה קל לך למחוק כל רושם עבירה, וזכור מי שבאמת נלחם לשם שמים ה' עוזרו וזה בדוק רק התרחק מניסיונות וחזק ואמץ אמנ!!!

לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו, ואם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש

ומיד קפצה לי מחשבה מתוקה מדבש!!! אחרי כל הקללות, בורא עולם מגלה לנו, שלעולם הקב"ה לא יכול להחליף אותנו בעם אחר, כי עם ישראל קדושים בקדושת הגוף לבורא עולם, ואי אפשר להמיר ולהחליף אותנו באחרים, אלא תמיד אנחנו היהודים נשארים בקדושת הגוף, וזוהי הברכה המתוקה ביותר, תמיד ולעולם ולנצח אנחנו של בורא עולם.

ולכאורה צריך להבין למה כל עם ישראל נחשבים כמי שנפדו מעבדות מצרים, **הרי שבת לוי לא היו עבדי פרעה** אלא למדו תורה בישיבה, וא"כ הם לא נפדו וממילא הם לא עבדים, **אומנם** כתוב מפורש **"ישמח משה במתנת חלקו – כי עבד נאמן קראת לו"**, ומשה משבת לוי היה וכתוב מפורש שהוא עבד? ובפרשה הקודמת ביארנו העניין בהרחבה.

ונראה לתרץ על פי הזוהר על הפסוק **"וימירו את חייהם בעבדה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם"**, **"בעבודה קשה"** - בקושיה, **"בחומר"** - בקל וחומר, ו"בלבנים" - בליבון הלכה, ו"בכל עבודה בשדה" - זה ברייתא, **"אל כל עבודתם"** - זה משנה, **ויתכן** שאכן נגזרה על כל עם ישראל **עבודת וגלות מצרים**, אלא ששבת לוי החליפו את גלות ועבודת וייסורי מצרים בעמל וייסורים של תורה, ובעבודת לבורא עולם, כפי שכתוב בזוהר - שעמלו בתורה במשניות ובברייתות ובקושיות וקל וחומר וליבון הלכה, ומשמע מהזוהר שכל עם ישראל יכלו להמיר גלות וייסורי מצרים בעמל וייסורי תורה אם אכן חפצו בכך.

ולכן הדבר הראשון כאשר עם ישראל הגיע למצרים, יעקב אבינו שולח מיד את **"יהודה להורות"** וכפי שפירש רש"י

בפרשתנו – בחוקתי, יש בהתחלה ברכות, ולאחר מכן יש קללות קשות, ובסוף הפרשה מדובר על האיסור להמיר ולהחליף בהמת הקדש כשיש לה קדושת הגוף (שהיא מיועדת בעצמה להקרבה בבית המקדש) ולהחליפה לבהמה אחרת, ואם בכל זאת האדם המיר והחליף, אז הדין הוא ששני הבהמות קדושות, ולא הצליח לו פעולת החילופין שעשה.

*ושלחתי דבר בתוכם ונתתם ביד אויב – גרם להצלת עולם התורה!!!

בגאון: בטח שאני יהודי שהרי אני מתנגד לחסידות!!! בזה הוא יהודי!!! פלאי פלאים!!!

והתחדש לי חידוש נפלא בעניין, כי הנה בזכות מנהג זה ובזכות מה שהקפידו לקיימו גם בזמן קלקולם הרוחני העצום, זה גרם להצלת עולם התורה עד לימינו ממש, שהרי רבן יוחנן בן זכאי כשרצה לצאת מירושלים הנצורה על ידי הרומאים קודם חורבן בית שני.

וכפי שהגמרא **בגיטין נו'** מספרת הדרך היחידה שהתאפשר לו לצאת מהעיר הייתה על ידי שהציג עצמו כמת ותלמידיו נשאו את ארונו שנבלה של חיה מסריחה הניחו בתוכה בכדי שהמורדים היהודים הבריונים יאמינו שרבן יוחנן מת ויתירו להוציאו מהעיר לקבורה מחוץ לירושלים.

ואכן כאשר הוציאו אותו מהעיר הרומאים לכדו את החבורה ורבן יוחנן שיצא מארון הקבורה פגש את שר הצבא של הרומאים ובעקבות שיחתו עם רבן יוחנן נגרם לו התפעלות עצומה מגדלותו ומחוכמתו של רבן יוחנן נתן לו לבקש משאלה, ורבן יוחנן ניצל זאת וביקש **"תן לי יבנה וחכמיה"**, ועל ידי זה המשיך עולם התורה לפרוח למרות חורבן ירושלים וחורבן בית המקדש שיבנה במהרה בימינו.

פסוק זה שנכתב כחלק מהקללות צריך ביאור, שהרי אם יהיה דבר וימותו מי ינתן ביד האויב, וכי המתים ינתנו לאויב?? **אלא** התשובה כפי שכתב רש"י: שאין מלינים את המת בירושלים ולכן יוציאו את המת בדבר מחוץ לירושלים הנצורה, והמלווים את המת יתפסו על ידי האויב שצר סביב ירושלים.

והמפרשים תמהים הרי הקללות זה בגלל שעם ישראל עזבו דרך ה' ועובדים עבודה זרה או שאר עבירות חמורות, ואיך יתכן שדווקא על המנהג הזה הם מסרו את נפשם, וזה רק מנהג כפי שכתוב **בגמרא ב"ק פב'** שאין מלינים את המת זה גמרא ולא מפסוק ומפרש רש"י שם שזה ממסורת שהיה בידם, בלי טעם לדבר??

אבל האמת לא בטוח שיש כאן מסירות נפש, כי בפנים העיר ימותו מרעב, ובחוץ אולי יחיו בשבי אצל האויב וכפי שטענו ארבעת המצורעים **במלכים ב' פ"ז**, אבל בכל זאת קשה שלמה הקפידו על מנהג זה בימים שהעם היו מקולקלים??

וזה מזכיר לי על יהודי שחי כמו גוי גמור בוויילנא אבא כששאלו אותו האם הוא יהודי?? ובמה?? הוא הצהיר

וטהר לבנו – בחוקתי

**אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם

והנה מצאנו בגמרא מנחות מג' בשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, וכיון שזכר במילה שבבשרו נתיישבה דעתו, ויתכן שבבית המרחץ פחד דוד כי שם אסור ללמוד ואסור לומר קריאת שמע ואין תפילין וציצית עליו, אבל נזכר שיש בו מצוות מילה בגופו לכן נרגע, ואולי דוד פחד איך כל היום כולו הוא יהיה מוגן מיצר הרע, דהיינו גם בזמנים שאינו לומד ואינו אומר קריאת שמע, ולכן פחד כל היום שהזכיר לו יום המיתה, שזה עוזר לאמנים שאין בידו כוח מגין אחר.

ויתכן שתחילה דוד חיפש עצות נוספות להתחזק ביראת שמים ולא להשתמש ביזכיר לו יום המיתה, אבל כל עוד שלא מצא הוא השתמש ביזכיר לו יום המיתה, אבל נראה שדוד התחזק על ידי ברית המילה, כי הוא שמר על קדושת הברית כראוי וכוח זה חיזק אותו לבל יחטא חלילה ולהתחזק ביראת שמים בכל מקום ובכל זמן גם בבית המרחץ, או כפי שמשמע בגמרא שכבר קודם כל היום דוד התחזק ושמח בתפילין וציצית שעליו.

אבל אנחנו פשוטי העם הרחוקים מאוד מאוד מקדושת דוד המלך, לא בטוח שאנו יכולים להתחזק כמוהו בקדושה שיש בגופנו, ואין לנו קדושת המחשבה שקדושת התפילין תגן עלינו בפרט שאין אנו מניחים תפילין כל היום, וגם אם הציצית עלינו כל היום רחוקים אנו מהדרגה שנגיש מקדושת הציצית התחזקות ביראת שמים, לכן עלי עכ"פ להשתמש ביזכיר לו יום המיתה בזמנים שאין לימוד ואין תפילה וקריאת שמע.

חמישים שקל בשקל הקודש

אך קשה מה פשר ההבדל הפער בשווי?? הרי מחצית השקל זה "לכפר על הנפש", ולכאורה הסכום אמור להיות כפי שווי האדם, וכאן מצאנו ששווי האדם זה 50 שקלים??

ונראה לתרץ שכאן כשאומר ערכי עלי, הוא מתכוון לערכו הגשמי כמו הקדש בתים וחדות, וכביכול ערך גופו לעומת 30 של עבד שנותנים לאדון העבד כששור מועד הרגו, ואילו מחצית השקל זה כופר ממון לצדקה במקום הנפש והנשמה, ועל זה נותנים מחצית השקל, כי נשמה אין ערכה נמדד בכסף אלא בעולם רוחני, והביטוי לכך הוא מחצית דהיינו חלק כי כל נשמת יהודי זה חלק אלוך ממעל, וחיבור יהודים יחד יוצר שלימות רוחנית.

ואכן מחצית השקל זה רק חלק ממאה מערכו של "ערכי עלי" שנותן 50 שקלים, כי אכן התרומה היא אחד ממאה מכל פירות החולין והתרומה היא קודש לעומת 99 אחוזי הפירות שהם חולין, וכך גם הנשמה הקדושה היא כביכול אחוז אחד לעומת הגוף, ולמרות זאת היא העיקר.

וכל ערכך יהיה בשקל הקודש

בשמחה ובהתלהבות תמיד גם כשמאוד עייפים וגם לאחר שעות עבודה ארוכות וקשות.

ואולי דווקא כאן כתבה תורה שכל ערכי שקל שבתורה זה בשקל הקודש – הכפול ממשקל שקל רגיל, לומר לנו שבכדי להצליח בכלל המוסרי לחיות עם הכסף במדד אמיתי כאמור קודם זה על פי דוגמא אישית כפי שרואים דווקא בפרשתנו שאדם מקדיש את הבית שלו או את השדה שלו ואפילו את גופו כך אדם מקבל דוגמה מוחשית שההשקעה העיקרית זה לקודש ולא לחול, שהערכים שלנו יהיו לטובת הקדושה ולא להיפך.

כתב האור החיים הקדוש שאם אדם יזכיר לו את יום המיתה שזה חוק ה' – "בחוקתי" שסוף כל אדם למיתה, אזי יזכה האדם לקיים את מצוותי תשמרו ועשיתם אותם.

וקצת נפלאותי שהרי הגמרא ברכות ה' אומרת אמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש: לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנאמר "רגזו ואל תחטאו", אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר "אמרו בלבבכם", אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע שנאמר "על משכבכם" אם נצחו מוטב ואם לאו יזכיר לו יום המיתה שנאמר "ודמו סלה".

משמע מדברי הגמרא שהנשק האחרון הוא להזכיר יום המיתה, שקודם עליו להרגיז יצר טוב על הרע ולהשתמש בלימוד התורה ואחרי זה בקריאת שמע ורק כשאין ברירה ישתמש כביכול בנשק האחרון שזה יזכיר לו יום המיתה.

אומנם מצאתי בתהילים מזמור יג' "עַד אֲנִי אֶשֶׁת עֲצוֹת בְּנַפְשִׁי יִגּוֹן בְּלִבִּי יוֹמָם עַד אֲנִי יְרוּם אֵיבֵי עָלְיִ": וכתב המצודות דוד: אשים עצות איך להימלט מן היגון אשר בלבבי כל היום: וכמוכן שיש שיפרשו זאת על שונאי דוד כשאלו שביקש להורגו, אבל קשה בעיני לפרש זאת כאן בפרט בלשון המצודות דוד וכי בגלל רדיפות שאול דוד היה ביגון בלבו כל היום?? וכי איפה בטחונו בה'?? ולכן נוטה אני לפרש שפחד מהאויב הגדול שהוא היצר הרע, ולכאורה למה פחד??

האלשיך הקדוש שואל מדוע בתורה כאן כתוב שערך בן אדם שתורם את ערכו לשמים – זה 50 שקלים לזכר בן 20 שנה, ואילו בפרשת כי תשא לגבי תרומת מחצית השקל כתוב "ונתנו איש כופר נפשו מחצית השקל בשקל הקודש" ושם גם החיוב היה רק על בני 20 שנה ומעלה לכפר על הנפש בהגדרה של כופר נפש כביכול צדקה במקום נפשו והתשלום היה רק מחצית השקל??

ועונה האלשיך שלפי החשבון יוצא שמחצית השקל מתוך 50 שקלים זה אחד ממאה, שזה כשיעור תרומת מעשר שנותנים לכהן מהיבול, דהיינו מתוך המעשר שמקבל הלוי עשירית מזה תרומה לכהן.

ומוסיף האלשיך שלכן כתוב גם במחצית השקל בפרשת כי תשא שקל הקודש וגם כאן ב50 שקלים שקל הקודש, להודיעך שלמרות הדמיון כביכול בין שניהם שבאים תמורת האדם, שלא תחשוב שמדובר בסוגים של שקלים שלכן כביכול יש פער והפרש בניהם אבל שווים האמיתי קרוב, לכן מדגישה התורה שבשניהם זה שקל הקודש ואכן ההפרש האמיתי בניהם הוא 1/100 כתרומת מעשר הקבוע.

בספר טעם ודעת כתב שכל מה שאתה רוצה לקנות ולבזבז לצורך תמדוד לפי שקל הקודש, האם לצורכי קדושה אתה גם מבזבז ברוחב יד, הרי בדברי קדושה וצדקה אתה מתקמצן בטענה שאין לך כסף, אבל פתאום יש לך כסף לטיולים ולמסעדות ולתפנוקים, לכן מצווה אותנו התורה שנמדוד את הוצאת כספנו כפי מה שאנחנו מוצאים לקודש.

וכמו כן מצאנו שנלמד להיפך מהיצר הרע שיש לו זמן וכוח למשחקים ולחטאים שהולכים במרץ בהתלהבות לרצונות יצר הרע, כך נגלה שיש לנו כוח ומרץ זמן לתורה ומצוות

וטהר לבנו – בחוקתי

ואם בזאת לא תשמעו לי והלכתם עמי בקרי

צירוף מקרים זה סוג של דיבור ה' עם האדם, וחובה גמורה על האדם לתת לב על כך.

ולכאורה, נכון שהקב"ה לא רצה להורגו לבד, כי אם כן היה ביד ה' להורגו קודם או אפילו באונייה במכת ברק מכוונת לו, וגם כתוב שהם חתרו לחזור לחוף חזרה ולהוריד שם את יונה אבל פתאום הגלים הגיעו מכיוון החוף ודחפו את האונייה ללב הים, ומזה הם הבינו שמטרת ה' שיונה יזרק לים, השאלה היא מהיכן להם שעליהם לזרוק את יונה, אולי הקב"ה רוצה שיונה יקפוץ בעצמו בגלל שמסכן את כולם כמין רודף?

אלא נראה, שיונה הצדיק לא סבל כלל ממשברי הים, וכפי שהאוניות שלידם לא סבלו מגלים, כך יונה לא סבל, כי כלפיו לא היו גלים, ואכן זה היה נס גלוי, שלכן הצליח לשכב ולהירדם, ולכן פנו אליו בכבוד ולא בכעס ועצבים מתוך לחץ ופניקה כצפוי מהם, כי ראו נא איך חקרו אותו בעדינות ומתוך עומק בשאלות ולא מתוך כעס וכו'.

ולכן יונה לא התפלל כי הוא ידע שהוא לא סובל, וגם המלחים מיד הבינו שאין צורך בתפילתו, כי הוא לא סובל אלא בנס רק הם סובלים, ולכן הם לא המתינו לתפילתו, אלא מיד עשו גורלות לדעת מי אשם במצב מוזר זה שברור היה להם שיד ה' בלבד הייתה בדבר.

וברגע שהתברר להם שהם סובלים בגלל יונה הצדיק, הם הבינו מתוך כך שהוא אינו סובל כלל, רק הם, זה מהווה סימן שעליהם מוטל השלכת יונה לים.

ומתוך שהם ראו את הגחתי הבורא מתוך שפירשו נכון את מקרי ה' בעולם, כהשגחה מכוונת ומדוייקת של הבורא בעולמו, ממילא הם התגיירו כדברי רש"י, וקיבלו עליהם להקריב קורבנות בבית המקדש.

ומתוך כל זה, גילה גם יונה, שהקב"ה כביכול מדבר עמו גם בספינה ומחייבו ללכת להחזיר בתשובה את אנשי נינוה, ולמרות שכתוב שה' לא נתן לאונייה לחזור ליפו כרצון המלחים, ולכאורה נינוה שזה אשור הוא מצד ימין ליפו – מזרח, ואילו ההפלה לתרשיש - טוניס זה לצד שמאל - מערב, אם כן איך למד יונה שה' מחייבו בפעולות אלו שיחזרו לנינוה?? הרי כיוון הנסיעה היה הפוך?

אלא יונה שחשש שגויים יחזרו בתשובה ואילו יהודים לא יחזרו בתשובה, והנה כאן ראה שהקב"ה זימן לו נציג מכל 70 האומות, וכולם חזרו בתשובה והתגיירו מתוך הכרת כוח ה' והשגחתו, ולא מתוך אימה כי כאשר השליכו את יונה כבר סר מהם מר המוות, בכל זאת הם כולם התגיירו, וזה הוכיח ליונה, שהקב"ה מסוגל לגרום את הקטרוג על עם ישראל שגויים חוזרים בתשובה בנקל, גם בלי שיונה יפעל ויעשה מעשה כל דהוא.

ולכן הבין יונה שאין עליו לקפוץ מהספינה למרות שהוא כביכול רודף, אלא הוא הבין שה' רצה להוכיח ליונה שבלי שיונה יפעל כלום, ממילא יתחזקו ויתגיירו הגויים, והיות והקטרוג על עם ישראל שממנו חשש יונה כבר התקיים, בזה שכנע ה' את יונה שילך ויחזיר בתשובה את נינוה.

על כל פנים חובה עלינו כיהודים להשגיח בהשגחת ה' עמנו – ולא לתלות זאת כיד המקרה חלילה, וחשוב לדעת, שמי שמקפיד לראות יד ה' בכל מקרה ולפרסם את השגחת ה' לאחרים, אזי יזכה לכתוב, נודה לך ונספר תהילתך, על ניסך שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב בוקר וצהרים, כמאמר הגמ' ב"ב ט' הרודף לעשות צדקה ה' מזמן לו לתת צדקה.

והנה סיפור אמיתי ומדהים בהשגחת ה', בכיתה ז' תלמוד תורה "תורת אמת בני ברק בשנת תשע"ט לפני פסח היה לנו שאלה איזה נביא ללמוד מאחר שסיימו ספר ישעיה, האם תהילים או תרי עשר, וערכתי הגרלה שכל תלמיד מסר לי פתק קטן מה הוא בוחר שנלמד. ופלא עצום אירע בפני כל התלמידים, שלמרות שהתלמידים הביאו לכף ידי במעורב את פתקם, בכל זאת יצא לפי הסדר, קודם כל פתקי התרי עשר, 12 פתקים, ולאחר מכן יצאו 2 פתקים שנכתב בהם מה שהרב רוצה, ולאחר מכן יצאו 7 פתקי תהילים. וזה היה מדהים וממש מבהיל איך יתכן שהפתקים יצאו לפי הסדר?? זה ממש לא הגיוני, וזה היה לנוכח כל התלמידים, ואמרתי להם תלמידים יקרים, זה לא סתם בחירות וגורל אלא זה מעל הטבע יד ה' באופן מוחשי.

וכן מצאנו ביונה פ"א פ"ט, במצודות דוד על הפסוק, "ויאמר אליהם עברי אנכי ואת ה' אלקי השמים אני ירא אשר עשה את הים ואת היבשה", שהקב"ה מושל ושולט בכל מקום, וכאלו יאמר הנה גם בים מצאה אותי יד ה' וכאלו יכריחני ללכת לנבאות על נינוה, ועל חינם ברחתי בחושבי שפה לא יבוא אלי דבר ה', והנה כאלו באה.

ואיך באה ליונה דבר ה' כנבואה בלב הים, היה זה בצירוף מקרים – וזה נחשב לדבר ה' כנבואה.

והצירוף מקרים הוא, א. על פי רש"י בפסוק ז', שרב החובל ועוזריו המלחים בראותם שכל התפילות של כל נוסעי הספינה לא עזרו, אמרו לכו ונפילה גורלות – ומסביר רש"י, כי ראו ששאר האוניות שטו בים בשלום, ורק האונייה שלהם סבלה מגלים שהרימו אותה והפילו אותה, מזה הם הבינו שזה לא מקרה אלא השגחה עליונה, שאמרו שאנחנו נענשים בשביל אחד מאתנו, ע"פ פרקי דר' אליעזר.

ב. וכמו כן, מפרש המצודות דוד שהם עשו הרבה הגרלות, כי לא רצו לסמוך על גורל אחד, כי פן במקרה נפל על זה, אבל כשיפול פעמים מרובות על אחד זה נראה שאינו מקרה, ובל"י בסוף אביא סיפור מדהים על הגרלה שערכתי.

ג. וקודם אקדים שיש לתמוה כמה תמיהות, שהנה פלא שכתוב שיונה כשכולם התפללו לאלוהיהם, הוא ירד לשכב ונרדם, וזה תמוה ביותר, הרי האונייה כביכול עפה מגובה הגל ללמעלה ונחתה בבת אחת במהירות מגובה הגל ללמטה כי כך האונייה חישבה להישבר מהמכות הקשות של הנפילות, ואיך יונה הצליח לשכב ולהירדם במצב שכזה?? וכי אפשר להירדם במעלית מקולקלת או במתקן בלונה פארק שנוחת בנפילה, גם אם תדע שזה לא מסוכן להירדם לא תצליח כי עליך לאחוז חזק בכדי לא לקבל מכה או לעוף??

וגם פלא עצום שרב החובל מעיר את יונה ואומר מה לך נרדם קום קרא לאלוקיך, ולא מצאנו כלל שיונה שמע בקולו והתפלל, אלא מיד כתוב שעשו גורלות לדעת בגלל מי זה??

ועוד קשה, לאחר שיצא הגורל על יונה, מדוע אמר להם שאוני וזרקוני לים, היה עליהם לצוותו שיקפוץ בעצמו לים, בפרט שהם פחדו לזרוק אותו כפי שכתוב בפסוקים הבאים שטענו לה' שהם לא אשמים רק אין להם ברירה כי זה רצון הבורא??

ועוד קשה, שהמצודות דוד על יונה בפסוק יד' שהמלחים התפללו, **אל נא נאבדה** - לא נהיו עתה נאבדים בעון שנשלח יד בנפש האיש הזה להשליכו אל הים. **ואל תתן** וגו' - ר"ל אל תחשב לנו כאילו שפכנו דם נקי. **כי אתה ה'** - ר"ל הלא הכל בידך ומעולם עשית כאשר חפצת, ואם היה חפצך להמיתו שלא על ידינו הלא אין מעצור בידך להמית אותו לבד, אלא ודאי הגזירה היא להמיתו על ידינו: